

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Lenka Kvičalová

Dějiny základního školství v městské části Karviná-Ráj a využití tématu ve výuce na 2.stupni základních škol

Olomouc 2022

vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem PhDr. Pavla Kopečka, Ph.D. za použití pramenů, odborné literatury a dalších zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu na konci práce.

V Karviné dne 11.11.2022

Lenka Kvičalová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, vstřícný přístup, ochotu a cenné rady. Dále děkuji ředitelkám a ředitelům základních škol v Karviné-Ráji za poskytnutí potřebných materiálů, ochotu a čas, který mi věnovali. V neposlední řadě také kolegům za jejich trpělivost a pomocnou ruku při vytváření diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1. Město Karviná	9
1.1 Geomorfologická poloha a geologická stavba	9
1.2 Historie města	13
1.3 Současná podoba města	18
2. Dějiny základního školství v Karviné.....	22
2.1 Historický vývoj českého základního školství.....	22
2.2 Historický vývoj základního školství v Karviné.....	23
3. Zaniklé základní školy v městské části Karviná – Ráj	27
3.1 Polská škola	27
3.2 Základní škola Víta Nejedlého	28
4. Současné základní školy v městské části Karviná – Ráj.....	31
4.1 Základní škola Borovského	31
4.2 Základní škola U Lesa	33
4.3 Základní škola Školská	36
4.4 Základní škola Prameny.....	39
5. Využití a aplikace tématu do výuky na základní škole.....	42
5.1 Výchova k občanství.....	42
5.1.1 Člověk ve společnosti.....	43
5.1.2 Člověk, stát a právo.....	51
5.2 Zeměpis.....	56
5.2.1 Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie	56
5.2.2 Společenské a hospodářské prostředí.....	67
5.2.3 Terénní geografická výuka, praxe a aplikace.....	70
5.3 Informatika.....	80
5.4 Výstava školství Karviná	80

Závěr	82
Seznam použitých zdrojů	84
Tištěné zdroje	84
Internetové zdroje	85
Webové stránky základních škol	89
Seznam příloh	90
Přílohy	91

Úvod

Karviná je město, které v měřítku České republiky neobsazuje první příčky z pohledu velikosti, zajímavosti či oblíbenosti. Pokud je město Karviná zmíněno v masových médiích, pak se většinou nejedná o lichotivá témata. Jedním z cílů této diplomové práce je představit Karvinou z pozitivní stránky. Ne nadarmo existuje pořekadlo: „*Není vše tak, jak to na první pohled vypadá*“. Karviná je opravdu krásným místem, které v sobě nese zvláštní energii. Snoubí se historie, současnost a různorodost zaměření města.

Tato práce s názvem *Dějiny základního školství v městské části Karviná-Ráj a využití tématu ve výuce na 2. stupni základních škol* si klade za cíl představit dějiny základních škol, které se nachází na území města Karviná, městské části Ráj. Historický vývoj školství představují především školy, které dnes již neexistují. Aktuálně fungující školy jsou představeny zejména z pohledu současnosti. V neposlední řadě také práce nabídne nahlédnutí do možnosti využití tématu ve výuce na 2. stupni základních škol. Výsledkem budou návrhy na přípravu do hodin či terénní výuky, které nastíní eventualitu představení místního regionu a základního školství nejen v hodinách zeměpisu, ve kterých se s tématem místního regionu setkáváme.

Návrhy hodin budou zaměřeny především na město Karviná a jeho možnosti, historický vývoj a samozřejmě také současné základní školy. Po úpravě by však mohly být aktivity a cvičení převedeny na jakékoliv místo, popřípadě jinou základní, střední či vysokou školu.

Diplomová práce je tvořena praktickou a teoretickou částí. Teoretická část je rozdělena do 4 kapitol, které obsahují i další podkapitoly. Zaměřena je v první řadě na geografickou polohu Karviné v rámci České republiky, a také její geologický vývoj, který souvisí s dnešním stavem města Karviná. Dále pak historii města, která bude provázána s vývojem školství na území města Karviná. Samostatné kapitoly jsou tvořeny základními školami, které se nachází v městské části Karviná-Ráj. První z nich jsou školy, které dnes již neexistují a druhá kapitola nabídne pohled na základní školy, které jsou otevřeny a nabízí základní vzdělání dětem z Karviné. Důraz je kladen z velké části na současnost, jelikož se jedná o školy, které vznikly ve 2. polovině 20. století, a nenesou tedy s sebou velký historický odkaz.

Praktická část diplomové práce je věnována využití tématu místního regionu a základních škol ve výuce na 2. stupni základních škol. Vzhledem k mé aprobaci je výuka zaměřena především na zeměpis a výchovu k občanství. Práce však nabízí i program terénní výuky, která představuje mnoho dalších vyučovacích oborů, jako je například dějepis, přírodopis či český jazyk. Dále je také představen návrh na výstavu škol, které se nacházely či

v současnosti nachází na území města Karviná. Tato výstava se již v minulých letech konala, avšak nezahrnovala aktivitu jednotlivých základních škol. Jednalo se především o historické prameny a základní školy, které byly na území města Karviná v minulosti.

V současné době se na území města Karviná nachází celkem 14 základních škol, z nichž 11 bylo založeno ve 2. polovině 20. století. Jednou ze 14 škol je také základní škola s polským vyučovacím jazykem, která byla založena roku 1918 a Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, jejíž historie sahá do roku 1922. V letošním roce oslaví tedy 100. výročí. Tato základní škola má také svá specifika, jelikož se zaměřuje na vzdělávání žáků s více vadami či například poruchou autistického spektra. Poslední základní školou je Základní umělecká škola Bedřicha Smetany, která byla založena roku 1924, jež však do výběru této práce není zahrnuta z důvodu své povahy.

Hlavním zdrojem informací budou pro teoretickou část této diplomové práce školní kroniky. V rámci citací těchto publikací nebudou uvedeny přesné rozsahy stran, jelikož se jednalo o ručně psané dokumenty bez číslování. Specifickým pramenem je také školní kronika již zaniklé základní školy na ulici Víta Nejedlého, která aktuálně není zaevidovaná ve sbírce Státního okresního archivu v Karviné. Tento pramen donesl do archivu občan Karviné, který kroniku našel doma, během srpna roku 2022. Pro účely diplomové práce však okresní archiv v Karviné poskytl i nezaevidovaný dokument. Mimo školní kroniky se diplomová práce zaměří také na podklady v podobě výročních zpráv jednotlivých základních škol, ze kterých lze vyčíst především informace týkající se současného počtu žáků a pedagogických či nepedagogických pracovníků. Dále také přehled projektů a akcí, které škola uspořádala a na které školní i mimoškolní aktivity se škola v průběhu školního roku zaměřila.

Mnoho publikací, které se zabývají historií a vývojem města Karviná, jsou zaměřeny především na oblast dnešní městské části Karviná-Doly. V minulosti byla tato část označována jako Stará Karviná, Karvinná či Solca. Jsou jimi například *Karviná – Zmizelá Morava a Slezsko* Ladislava Horáčka či pamětní knihy obce Karvinná jejichž autorem je Fridolín Šlachta. Pro téma této diplomové práce, která se zaměřuje především na městskou část Karviná-Ráj, jsou stěžejní tedy především publikace, které vznikly již v době spojení Karvinné a Fryštátu nebo nejsou zaměřeny pouze na část Karviná-Doly. Souhrnným představení vývoje města Karviná v letech 1268–1968 je publikace s názvem: „*Karviná. Sborník příspěvků k dějinám výstavbě města.*“ Prostor je věnován nejen historickému vývoji a výstavbě města, ale také počátkům dolování černého uhlí v Karviné a školství na území města. Novodobé dějiny města již však nejsou v publikacích přiblíženy. Nově vydané dokumenty se zaměřují především na konkrétní památky. Činnou autorkou je například Alexandra Rebrová, která se ve svých knihách zabývala

například zaniklým zámekem či vedlejším křídlem zámku Fryštát. Nejnovější románovou kronikou znázorňující prostředí Karviné, v tomto případě Karviná-Doly, je Šikmý kostel Karin Ledecké.

V praktické části diplomové práce budou využity především učebnice pro základní školy a Rámcový vzdělávací program pro základní školy, dále jen RVP ZV. Každá škola, potažmo učitel, pracuje s jinou sadu učebnic a pracovních sešitů, což umožňuje využít mnoho druhů zdrojů, dle požadavků vyučujícího. Přípravy na hodiny jsou vytvořeny v souladu se souborem učebnic od nakladatelství Nová Škola, které nabízí učebnice a pracovní sešity také v elektronické podobě.

1. Město Karviná

Město Karviná se nachází na severovýchodě Moravskoslezského kraje ve stejnojmenném okrese. Leží přibližně 18 km od Ostravy a je součástí historického Těšínského Slezska.¹ Karviná je od roku 2002 statutárním městem v jehož čele je v současnosti primátor Jan Wolf. Polovina hranic je tvořena státní hranicí s Polskem a rozloha města je 57,48 km². Karviná se člení na 6 katastrálních území a rozprostírá se na 9 místních částech.² Územím protéká řeka Olše. Podstatným vodním tokem je také řeka Stonávka, která se vlévá do Olše v oblasti Sovince. Žije zde přibližně 52 000 obyvatel, což řadí Karvinou na 17. místo v rámci České republiky.³ Na území města Karviná jsou také zastoupeny různé národnostní menšiny. Převládá především slovenská a polská, ale také ukrajinská a vietnamská. Národnostní složení je ovlivněno především polohou města v pohraniční oblasti, a také historickým vývojem tohoto území. Mezi partnerská města patří Jastrzębie-Zdrój, Jaworzno, Rybnik, Wodzisław Śląski a čínské město Kaili.⁴

1.1 Geomorfologická poloha a geologická stavba

Karviná se z geomorfologického hlediska nachází v Alpsko-himalájském systému, v provincii Západní Karpaty a oblasti Severní Vněkarpatské sníženiny. Město Karviná spadá do celku Ostravská pánev, která se dále dělí pouze na okrsky, jelikož podcelek je pouze jeden, a to Ostravská pánev. Tento podcelek je složen z celkem sedmi okrsků. Patří mezi ně Karvinská plošina, Ostravská niva, Orlovská plošina, Antošovická rovina, Havířovská plošina, Novobělská rovina a Porubská plošina. Karviná se nachází na celkem třech – Karvinská plošina, Ostravská niva a Orlovská plošina.⁵

Ostravská pánev je geomorfologický celek na severní Moravě a ve Slezsku. Jedná se o rovinu a plochou pahorkatinu. Střední výška je 244 metrů nad mořem a rozloha je 483,08 km². Osa území je tvořena širokou nivou řeky Odry, do které vtékají řeky Opava, Ostravice a Olše. Tato pánev vznikla poklesem Českého masivu při podsouvání se pod Karpaty. Je vyplněna různě mocnými souvrstvími mořských třetihorních sedimentů a čtvrtohorních glacigenních,

---

¹ Viz příloha č. 1, 2.

² Informace o městě, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2001 [cit. 03.02.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/informace-o-meste>

³ Seznam měst v Česku podle počtu obyvatel-Wikiwand. *Wikiwand* [online]. [cit. 03.02.2022]. Dostupné z: http://www.wikiwand.com/cs/Seznam_m%C4%9Bst_v_%C4%8Cesku_podle_po%C4%8Dtu_obyvatel

⁴ Partnerská města, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2001 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/partnerska-mesta>

⁵ *geoportal.gov.cz* [online][12.01.2022]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=Geology&keywordList=inspire>

fluviálních a eolických usazenin. Karbonské sedimenty v podloží obsahují sloje černého uhlí, které se zde těží a díky kterému je tato oblast známá. Povrch je značně antropogenně změněn hornickou a průmyslovou činností. Nachází se zde urbanizovaná území měst Ostrava, Bohumín, Frýdek-Místek, Havířov a Orlová. Nejvyšším vrcholem jsou Kouty s nadmořskou výškou 332,9 metrů na mořem.⁶

Orlovská plošina se nachází ve střední části Ostravské pánve. Jedná se o plochou pahorkatinu. Reliéf je velmi antropogenně změněn. Oblast je pokryta různě mocným souvrstvím kvartérních glaciálních štěrků, písků a hlín v nadloží uhlonosného karbonu. Je překryta vrstvou sprašových hlín. Najdeme zde zbytky akumulčních plošin, asymetrická údolí, sesuvy, strže a další. Objevují se zde převážně smrkové porosty, místy s borovicí nebo dubem. Nachází se zde násypy, antropogenní haldy a poklesové sníženiny. V této oblasti je území města Ostrava a dalších přiléhajících měst.⁷

Ostravská niva je nejnižším okrskem Ostravské pánve. Jde o území náplavových rovin kolem řek Odry, Olše, Ostravice a Vrbičky. Je tvořena spodním štěrkopísčítým souvrstvím a svrchním holocenním souvrstvím písčítých hlín a hlinitých písků. Vyskytují se zde četné rybníky a antropogenní tvary, kterými jsou například pokleslé sníženiny, průmyslové haly, těžební haldy a zástava. Území je málo zalesněné a jsou zde převážně lužní porosty.⁸

Karvinská plošina se nachází v severovýchodní části Ostravské pánve. Na tomto území nalezneme především souvrství štěrků a písků ledovcovo-říčního původu. Oblast je ovlivněna také periglaciální modelací. Z velké části se zde můžeme setkat se smrkovými či bukovými porosty.^{9 10}

Území Karviné je velmi antropogenně ovlivněno. Tedy je zde patrný zásah člověka svou činností. Kromě fluviálních tvarů, jako jsou koryto řeky, údolní niva, meandr či mrtvé rameno řeky, se na tomto územím setkáme hlavně s tvary, které jsou antropogenního původu. Mimo tvary, se kterými se setkáme na mnoha územích České republiky, jako je například náhon, jez či železniční a silniční násep, se zde vyskytují tvary typické pro oblast místa těžby. Hlubinný důl a halda.

---

⁶ DEMEK, Jaromír a Peter MACKOVČIN, ed. *Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny*. 1.vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2006. ISBN 80-860-6499-9. str. 393.

⁷ Tamtéž, str.390, 391.

⁸ Tamtéž, str. 393.

⁹ Tamtéž, str. 210.

¹⁰ Viz příloha č. 3, 4.

Haldou nebo také těžební haldou je myšlen konvexní tvar vytvořený člověkem, jenž vznikl nahromaděním odpadního materiálu-hlušiny v důsledku hornické činnosti. Místo, kde je hlušina akumulována, se nazývá odvaliště.¹¹ V Karviné jsou tyto haldy především podél hlavní silnice vedoucí z Karviné směrem do Českého Těšína. Na první pohled, ale nejde poznat, že se jedná o pozůstatek těžby, jelikož jsou průběžně zatravňovány.¹²

Hlubinný důl je komplexní označení pro soubor důlních děl, které byly postaveny za účelem získání horniny nebo nerostu ze zemské kůry. Každé důlní dílo se skládá z určitých částí a je zde také rozmanitost v hloubce umístění. Některá mohou být nízko pod povrchem, jiná naopak několik set metrů.¹³

Základní jednotkou je svislá jáma, které se říká šachta. Ta vede z povrchu, kde je těžební věž, až k uhelné sloji. Šachty slouží nejen k přepravě materiálu, vyvážení uhlí a místem pro vedení potrubí, ale také jsou zde dopravováni horníci. Dále se také razí chodby, které jsou potřebné pro těžbu uhlí. Nachází se v několika patrech (slojích). Po ražbě chodby je potřeba tento prostor zajistit proti velkému tlaku svrchních vrstev. Použita je tedy posuvná výztuž. Dnes to jsou betonové nebo ocelové výztuže, ovšem v minulosti to bylo pouze dřevo. Důležitou součástí je také větrák, který je využíván k cirkulaci vzduchu. V mnoha případech se v dole objevuje spodní voda, proto jsou zde vytvořeny šachetní žumpy, které všechny vodu soustřeďují na jednom místě a poté jsou čerpadly čerpány na povrch.¹⁴

Největší hloubku v lokalitě ČSA, tedy důlní závod 1, má výdušná jáma Doubrava III a má 1176 m.¹⁵ V důlním závodě 2 se místo s největší hloubkou nachází v lokalitě ČSM-jih – 1103 m.¹⁶

Raritou regionu je Karvinské moře. Někdy místními označováno jako Darkovské či Bayerovo moře. Karvinské moře vzniklo díky poddolování a následnému zaplavení území. V minulosti se zde nacházela obydlená zóna, která musela být vlivem těžby srovnána se zemí. Dnes se zde nachází již zmíněné „moře“, které slouží především jako rekreační oblast v letních

---

¹¹ Lexikon tvarů reliéfu-elektronická učebnice. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. Copyright © 2010 [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/Smolova-2010/lexikon/antropogenni/tezebni/tezebni_halda.html

¹² Viz příloha č. 5.

¹³ Lexikon tvarů reliéfu-elektronická učebnice. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. Copyright © 2010 [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/Smolova-2010/lexikon/antropogenni/tezebni/hlubinny_dul.html

¹⁴ Viz příloha č. 6.

¹⁵ Důlní závod 1. *OKD* [online]. Copyright © 2012 OKD, a. s. [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: <https://www.okd.cz/cs/onas/kde-pusobi-okd/dul-karvina>

¹⁶ Důlní závod 2. *OKD* [online]. Copyright © 2012 OKD, a. s. [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: <https://www.okd.cz/cs/onas/kde-pusobi-okd/dul-darkov>

dnech. V posledních letech zde proběhla velká rekonstrukce a je oficiálně vytvořena relaxační zóna. Vybudovány jsou nejen lehátka a místa k odpočinku, ale také molo či sociální zařízení. Místní lidé uvádějí, že voda v „našem moři“ je slaná. Reálně je pouze vyšší salinita díky výskytu jodobromové solanky pod územím města.¹⁷

---

¹⁷ Viz příloha č. 7.

1.2 Historie města

Město Karviná v dnešní podobě bylo založena až roku 1948, kdy došlo ke spojení několika historických obcí, které byly do této doby samostatné. Fryštát, Karvinná, Darkov, Ráj a Staré Město. Z historického hlediska je tedy nezbytné se zaměřit na vývoj měst Fryštát, osady Solca či Karvinné.

Jednoduše byla historie města Karviná popsána při premiéře dokumentu společnosti ArtKlapka z. s. „O zaniklé Karviné“ z roku 2018. Během této události byla možnost se setkat s velmi uznávanou karvinskou historičkou Libuší Kolkovou. Ta shrnula historii Karviné pouze do tří výstižných slov: „*Je důležité si pamatovat pouze tři jednoduchá slova. A ta jsou sůl, kráva a uhlí. Sůl, protože se vypařovala sůl v tehdejší Solci. Kráva, protože Karviná patřila k zemědělským osadám a název obce lze odvodit od staroslovanského karw – býk a karwa-kráva. No a uhlí, kterým je Karviná známa především.*“

Do 13. století víme o historii tohoto území jen málo. Historické zdroje se zaměřují především na oblast Těšínska a v mnohých ohledech se tyto dokumenty rozcházejí. Z větší části však vždy nalezneme informaci, že Karviná byla pokrytá rozsáhlými lesy a pastvinami. Období 10. a 11. století je také fází přesunutím Karvinska z oblasti moci české a moravské do sféry piastovského Polska. Lze tedy jen stěží najít pravdu o skutečné podobě a etapách historických událostí na tomto území.¹⁸ První písemná zmínka pochází z 12. června roku 1268. V tento den uděluje listina opolského vévody Vladislava orlovskému klášteru benediktýnů právo na vyvařování soli v osadě Solca.¹⁹ Pokud bychom se pak ale zaměřili na skutečný první písemný dokument zachycující existenci Karviné, jednalo by se o seznam o evidenci placení desátků tehdejšímu vratislavskému biskupovi, jenž je z 14. století.²⁰ Ani tento dokument se však nedochoval v originální podobě.²¹ V tomto dokumentu je poprvé zmíněn Fryštát pod spojením Frienstad in Ray, dále Carvina, pod níž spadala také oblast osady Solca, Roy či Ray a Čula, jež je pojmenování pro budoucí Staré Město.²²

Centrem této oblasti však byl Fryštát, uváděn již jako město. Do historie se zapsal 18. února 1327, kdy je uveden v lenní listině těšínského knížete Kazimíra a stává se tak lénem

¹⁸ DOHNAL, Miloň. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. Vyd. 1. Karviná: Městský národní výbor, 1968. 326 s., str. 30.

¹⁹ KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek*. Karviná: Oddělení správy zámku a památkové péče OŠK Magistrátu města Karviné, 2005. ISBN 80-239-5483-0. str. 4.

²⁰ HAJZLEROVÁ, Irena. *Zaniklý svět: historie staré Karviné: průvodce výstavou*. 2. vyd., Karviná: Státní okresní archiv Karviná, 2002. 24 s., il. ISBN:80-86388-04-2, str. 4.

²¹ DOHNAL, Miloň. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. str. 29.

²² Státní okresní archiv Karviná. *Přehled územně správního vývoje*. Archives. [online]. [1.11.2022] Dostupné z: https://www.archives.cz/web/resources/soka_karvina/14_prehled_uzemne_spravniho_vyvoje.pdf

Těšínska a správním centrem fryštátského panství.²³ Vzhledem ke své výhodné poloze se stal střediskem obchodu a řemesel. Fryštát ležel na křižovatce důležitých obchodních cest z Uher do severních oblastí Slezska, a také Baltu. Byli zde desítky kovářů, tkalců, hrnčírů, pekařů, řezníků, kloboučníků a mnoho dalších, kteří byli v domech kolem náměstí. V době husitských válek byl Fryštát ušetřen nájezdům husitských vojsk, jelikož byl součástí neutrálního Těšínska v čele s vévodou Bolkem II.²⁴

První písemná zmínka o dalších částech Karviné přichází roku 1447, kdy se dozvídáme o vsi Darkov, jenž je součástí panství Fryštát. Rok 1450 je naopak poprvé, kdy se v historických dokumentech objevují názvy Louky či Lonkau a z Čuly se stává Staré Město neboli Altstadt.²⁵

Nešťastnou událostí byl roku 1511 rozsáhlý požár, který zničil většinu staveb města, a také dřevěný piastovský hrad. V městských branách byly poté vybírány poplatky na obnovu města. Město bylo také na dalších deset let osvobozeno od veškerých poplatků. Po tomto ničivém požáru se Fryštát začal opět pomalu rozvíjet. Významnou pomocí mu byl rozvoj rybníkářství a pivovarnictví, díky kterým město začalo znovu hospodářsky prosperovat. Bylo postaveno pět rybníků na pozemcích u Petrovic, Marklovic a Starého Města. Dalšímu rozvoji pomohl rok 1564, kdy byly rozšířeny čtyřdenní výroční trhy na osmidenní dvakrát do roka. Opětovně tedy docházelo k rozvoji obchodu a řemesel. Z tohoto období pochází také první vyobrazení Fryštátu.²⁶ Na základě rozmachu hospodářství se posilovalo nejen politické postavení obyvatel, ale také městské školství, kdy na tomto území vznikaly nové školy.²⁷ Následující roky bylo město opět zničeno dvěma požáry. Poškozen byl zámek, farní kostel, radnice a také zbytky městských hradeb.

Nadějí pro město byl rod Larisch-Mönnichů, kteří roku 1792 koupili Fryštát. Měli snahu město opět obnovit jak ekonomicky, tak i společensky. Byl přestavěn zámek do tvaru písmene „L“ a vytvořeno široké nádvoří. Bohužel se město v pozdějším období nevyhnulo dalšímu požáru, který měl ničivé následky. Zničeny byly domy, ale také pivovar.²⁸ Velmi důležitou událostí, jak pro převratné změny, ale i současnost, byl nález černého uhlí v Karviné roku 1776. Na Karvinsku bylo uhlí nalezeno až 13 let po Slezské Ostravě a ani zdaleka nebyla tato událost spojována s mnoha pověstmi, jako je tomu právě u Slezské Ostravy.²⁹ „*Tehdejší*

²³ DOHNAL, Miloň. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města.*, str.30.

²⁴ KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek.* str. 4-6.

²⁵ Státní okresní archiv Karviná. *Přehled územně správního vývoje.*

²⁶ KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek.* Karviná, str. 4-6.

²⁷ DOHNAL, Miloň. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města.* str.41,42.

²⁸ KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek.* str 4-6.

²⁹ DOHNAL, Miloň. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města.*, str. 74.

majitel karvinského panství hr. Jan Erdmann Florian Larisch pustil se do kutání uhlí a železné rudy a podařilo se mu najít na vrchu Čechovice u Karviné, dnes blíže neurčitelném, dvě nad sebou ležící kamenouhelné sloje, vycházející na východní straně kopce na povrch. Otevřel je štolou v údolí, vedoucí do svahu návrší. Těžba však byla záhy pro špatný odbyt uhlí zastavena.³⁰ Větší část šachet a jam byla majetkem právě roku Larisch-Mönnichů (900 ha dobývacího prostoru). Tři doly ovšem vlastnila Těšínská arciknížecí komora (700 ha dobývacího prostoru). Díky těžbě uhlí se město stalo také místem pro rozvoj dalších průmyslových odvětví. Především tedy železářství, koksárenství a hutnictví. Významným bodem v historii bylo také dobudování Severní dráhy císaře Ferdinanda (1847) a Košicko-Bohumínské dráhy (1871). Karviná se začala rozrůstat. V tomto roce měla obec Karviná pouze 630 obyvatel, v roce 1921 to však bylo již 19 229 obyvatel. Z tohoto důvodu byla Karviná povýšena na městys, a poté se také stala městem.³¹

Dle dochovaných fotografií jsme s jistou určitostí schopni zachytit čtyři generace rodů Larischů. Potomci tohoto rodu byli významní nejen pro místní region, ale celou tehdejší zemi Rakouska-Uherska. Jan Larisch-Mönnich byl zakladatelem karvinských dolů a také pivovaru, byl ministrem financí rakouské vlády.³² Na základě této funkce se vzdal titulu zemského hejtmana ve Slezsku.³³ Nechal také vybudovat zámek v Solci, který se poté stal jakýmsi ředitelstvím jeho dolů. Zámek, který byl rodinným sídlem, je dnes již však minulostí. Zasažil jej nejen ničivý požár, ale především poddolování, které ovlivnilo celou okolní oblast. Nedochovala se ani budova hrobky, její pozůstatky jsou dodnes umístěny na nádvoří místních technických služeb.³⁴ Tento rod se na území Těšínska objevuje již v 16. století a v tom následujícím získává povolení používat rodinný erb. Díky svému postavení udržovali vztahy nejen s císařskou habsburskou rodinou, ale také s dalšími evropskými panovnickými rodinami. Na základě těchto přátelských vztahů se zámek v Solci stal místem mnoha významných návštěv, jejichž účel byl především hon zvěře.³⁵ Na území dnešní Karviné vlastnil rod Larisch-Mönnichů i další dva zámky. Jedním z nich je dochovaný zámek Fryštát a druhým zámek v Ráji, jenž byl koncem 20. století zbořen. Vlastnili také velké množství hospodářské půdy,

³⁰ DOHNAL, Miloš. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*, str. 74.

³¹ KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek*, str. 4-6.

³² HAJZLEROVÁ, Irena, *Zaniklý svět: historie staré Karviné: průvodce výstavou*, str. 6-7.

³³ MATROSOVÁ, Veronika. *Rod Larisch-Mönnichů na Karvinsku*. Karviná: Státní okresní archiv, 1999. ISBN 80-86388-00-x, str. 8.

³⁴ HAJZLEROVÁ, Irena, *Zaniklý svět: historie staré Karviné: průvodce výstavou*, str. 6-7.

³⁵ MATROSOVÁ, Veronika. *Rod Larisch-Mönnichů na Karvinsku*, str. 4-11.

kde se základem stal statek v Karviné. Nevěnovali se pouze zemědělství, ale jak již bylo zmíněno, tak jejich cílem byla rovněž těžba uhlí a založení mnoha průmyslových podniků.^{36 37}

Na přelomu 19. a 20. století se Karviná řadila mezi nejvyspělejší průmyslová města v monarchii. Při snaze objevit další naleziště uhlí byl roku 1867 objeven léčivý jodobromový pramen, díky kterému byly poté založeny Lázně Darkov, které mají svou tradici dodnes, a to v budově rehabilitačního sanatoria v Karviné-Hranicích. V důsledku těžby černého uhlí se mnoho věcí změnilo a tento proces svým způsobem stále pokračuje. Hlavní změnou byla celá struktura města. Původní stará Karviná je dnes již minulostí. V dnešní části Karviná-Doly zůstal pouze kostel sv. Petra z Alkantary, který se i přes poddolování podařilo zachránit. Naopak se rozrostlo dnešní centrum města. Velkou změnou prošla i městská část Karviná-Darkov. Většina domů a pozemků byla z důvodů poddolování vykoupěna a dnes na nich najdeme pouze tzv. „Karvinské moře“³⁸. Oblast je velmi ovlivněna četnými povodněmi, které Darkov sužovaly před postavením protipovodňových opatření na řece Olši.

V období nacistické okupace bylo české obyvatelstvo podrobeno silné polonizaci. Všichni občané, kteří měli příslušnost v jedné ze zabraných obcí během polského záboru v roce 1938, získali polskou státní příslušnost. Během této doby byly na území Těšínska zakázány české školy a polština se stala úředním jazykem. Došlo k podstatnému zhoršení hospodářských poměrů a poklesla celková životní úroveň obyvatelstva. Po první světové válce našťastí karvinské šachty neutrpěly žádné zásadní škody, a tak provoz pokračoval bez jakýchkoliv překážek i po nástupu nacistických okupantů.³⁹ Germanizace obyvatelstva byla zaměřena i na oblast školství – české a polské školy nebyly obnoveny. Jako první byly obnoveny školy, do kterých byly zapsány děti německých rodičů. Během okupace školství také trpělo nedostatkem aprobovaných vyučujících. Zásadními problémy byly rovněž prodloužené prázdniny, slučování tříd a s nástupem druhé světové války také vyučování přerušované obdobími leteckých poplachů. V dané době školu navštěvovalo celkem 750 dětí školního věku. Šířením německého jazyka byla pověřena také fara. Postavení českého obyvatelstva bylo v tomto období příznivější, než místních Poláků.⁴⁰

---

³⁶ MATROSOVÁ, Veronika. *Rod Larisch-Mönnichů na Karvinsku*, str. 15-17.

³⁷ Pro bližší představení rodinných vztahů v rodině Larish – Mönnichů je vhodná publikace *Rod Larish – Mönnichů na Karvinsku*, která je dostupná na stránkách věnujících se staré Karviné. Společně také s pamětními knihami a kronikou Karviné.

³⁸ Viz geomorfologie města.

³⁹ PLÁČEK, V. *Město Karviná za nacistické okupace*. In *Karviná-Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. Karviná: Městský národní výbor, 1968, str. 185-188.

⁴⁰ Tamtéž, str.191-193.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, až kolem roku 1945 dostává území Karviné dnešní podobu. Díky dohodě představitelů obcí došlo k jejich sloučení již v dubnu roku 1944 pod názvem Karwin.⁴¹ Stalo se tak na základě výnosu vládního prezidenta hornoslezské župy 3.dubna roku 1944.⁴² Na konci druhé světové války se obce opět rozpadly a k jejich opětovnému spojení došlo roku 1948.⁴³ Město bylo budováno jako pátá největší metropole pro 120 000 obyvatel. Tato vize se však nestala skutečností.⁴⁴

Město bylo osvobozeno během prvních květnových dnů končící druhé světové války a díky menšímu počtu přímých vojenských operací zde nebyly tak velké válečné škody jako v jiných částech České republiky. Avšak i tak byla porušena telefonní komunikace, elektrická dráha do Ostravy a dva mosty přes řeku Olši. K složitosti situace také přispívala nejasnost v příslušnosti území. Bezprostředně po konci války nebylo zřetelné, zda území zůstane československé, nebo případně sousednímu Polsku.⁴⁵

Především v 60. letech 20. století docházelo k samotnému rozšíření území města a vytvoření sídelních oblastí pro obyvatele. V průběhu let bylo postaveno několik sídlišť v oblasti Karviná-Hranice a Karviná-Mizerov. Město se tak pomalu rozrůstalo.

Těšínsko, tedy i území Karviné, je jednou z výjimečných oblastí, jelikož se zde proces formování národnostního vědomí spojuje s českou i polskou stranou. Dělení společnosti probíhalo postupně a v několika rovinách. *„Komplikovanost vývoje spočívala mezi jinými v tom, že národní vědomí se na tomto území často zaměřovalo za vědomí jazykové příslušnosti, což však na jazykově smíšeném a přechodném česko-polském území, kde obě skupiny mluvily převážně jedním dialektem („po našymu“), znamenalo z hlediska českého i polského národnostního vývoje složité hledání vlastního výrazu na obou stranách.“*⁴⁶

Česko-polské vztahy fungovaly do 80.let 19.století a s jistými výhradami až do přelomu 19. a 20. století. Převládala česko-polská spolupráce, která byla postavena proti privilegovanému postavení Němců. Následně však začala stoupat rivalita. Vyhrcoval se také poměr česko-německý a polsko-německý. Analýza poměru českého a polského etnika patří

---

⁴¹ Státní okresní archiv Karviná. *Přehled územně správního vývoje.*

⁴² PLAČEK, V. *Město Karviná za nacistické okupace. In Karviná-Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města.* Karviná: Městský národní výbor, 1968, str.187.

⁴³ Státní okresní archiv Karviná. *Přehled územně správního vývoje.*

⁴⁴ KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek*, str 4-6.

⁴⁵ PLAČEK, V. *Město Karviná za nacistické okupace. In Karviná-Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města.* Karviná: Městský národní výbor, 1968, str.223-226.

⁴⁶ *Studie o Těšínsku.* Interní tisk. Český Těšín: Vl. ústav okresu Karviná, 1976. 624 s., str. 46.

k nejcitlivějším otázkám posuzování historického vývoje tohoto regionu i česko-polských vztahů. Stanoviska českých, polských a německých historiků jsou značně odlišná.⁴⁷

Hlavním odvětvím, které je typickým pro tuto oblast, je těžba uhlí. V současnosti tomu tak již však není. V provozu je už jen jeden poslední důl, ČSM, který však spadá do katastrálního území obce Stonava. Všechny karvinské doly jsou již uzavřeny a probíhají v nich likvidační práce.⁴⁸ S hornickou činností souvisí také tradice hornických kapel v regionu. Již v roce 1859 hrabě Jindřich Larisch-Mönnich založil vlastní orchestr s názvem Larischovka. Kapela ze začátku sloužila především k uspokojení osobních zálib rodiny uhlobaronů. Postupem času se kapela stala symbolem hornické hudby Dolu ČSA v Karviné.

Výjimečné postavení měl, a především i v současnosti má, mezi hornickými kapelami například symfonický dechový orchestr Májovák Karviná.⁴⁹

Kořeny symfonického dechového orchestru Májovák Karviná sahají do roku 1908, který vznikl jako malá hornická kapela na dole Gabriela v Karviné. Ač členové hornických kapel byli v minulosti spjatí s těžbou uhlí, muzikanti měli na šachtách zvláštní postavení. Dnes už horníky v Májováku skoro nenajdeme. Byl založen jako tradiční hornická kapela a hornické tradice ctí do dnešních dnů. Zejména svým vystupováním v hornických uniformách. Prvním dirigentem orchestru byl Gustav Stankuš.⁵⁰ Kapela byla jednou z mnoha hornických dechovek, které tou dobou v ostravsko-karvinském regionu vznikaly. Z tohoto období nejsou dostupné prakticky žádné záznamy o akcích, kterých se kapela účastnila.

1.3 Současná podoba města

Těžba uhlí byla příčinou mnoha změn na území města Karviná. V dnešních dnech byly některé části města nově zrekonstruovány za značné finanční podpory společnosti OKD. Zrekonstruován byl například areál Lodiček v parku Boženy Němcové, kde se pořádá mnoho společenských akcí pro občany města. Od roku 2011 má správu loděnice na starost iniciativa Dokořán. Tato nezisková organizace pořádá každoročně několik festivalů a akcí nejen pro obyvatele Karviné. Konaly se zde například slavnosti piva a guláše, Majáles, přednášky Jaroslava Duška, Radima Kravčíka a dalších známých osobností. Pravidelné ranní cvičení,

---

⁴⁷ *Studie o Těšínsku*: Interní tisk. Český Těšín: Vl.ústav okresu Karviná, 1976. 624 s., str. 46-47.

⁴⁸ Těžba uhlí na Karvinsku zatím nekončí. I kvůli válce na Ukrajině-Karvinský a havířovský deník. *Karvinský a havířovský deník-informace, které jsou vám nejbliž* [online]. Copyright © [cit. 08.11.2022]. Dostupné

z: https://karvinsky.denik.cz/zpravy_region/tezba-uhli-utlum-ostrava-okd-karvinsko-prodlouzeni-202204.html

[online] [cit. 08.11.2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/hornicke-kapely-do-serialu-okd.A170324_2314649_ostrava-zpravy_woj

⁴⁹ https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/hornicke-kapely-do-serialu-okd.A170324_2314649_ostrava-zpravy_woj

⁵⁰ DOMBROVSKÝ, Zdeněk. *Karvinsko a jeho šachty: historie i současnost, vzpomínky i fakta, vesele i vážně. sepsal a sestavil Zdeněk Dombrovský s kolektivem autorů*. Vyd. 1. Ostrava : Klub přátel Hornického muzea OKD, 2004. 343 s.

Helax open air, semináře o výběrové kávě, benefiční koncerty a mnoho dalších zajímavých akcí.

Dále probíhá rekonstrukce historických objektů na Masarykově náměstí, rozsáhlá oprava bazénu a revitalizace vodní plochy v areálu Loděnice.

Kromě těžby uhlí je Karviná známá také kvůli Lázním Darkov. V minulosti fungovaly především staré lázně, které se nachází v místní části Darkov a z větší části je dnes budova využívána pro domov se zvláštním režimem, Alzheimer home⁵¹, který slouží pro osoby s Alzheimerovou chorobou a ostatními typy demencí. Lázeňství však pokračuje v nové budově rehabilitačního sanatoria v Karviné-Hranicích. Toto sanatorium má víc než 40letou tradici a již od samého začátku je koncepce zaměřena na moderní obor fyziatrie, balneologie a léčebné rehabilitace. Léčba je určena především pro pacienty, kteří mají problém s pohybovým ústrojím. Vhodné jsou například pro osoby, které jsou po výměně kyčelního nebo kolenního kloubu, operaci páteře či lidé s různým typem ochrnutí.⁵²

Opomenuta nesmí být ani rekonstrukce vodárenské věže, která se rovněž nachází v Karviné-Hranicích. Tato výrazná dominanta je součástí seznamu kulturních památek České republiky. Po svém dokončení v roce 1930 dodávala vodu do vodovodního řádu města Fryštát. V závěru druhé světové války však byla poškozena, a proto byl ukončen její provoz. Dnes je vodárenská věž upravena pro residenční bydlení v rámci projektu Rezidence VISTA Karviná. V samotné věži je celkem 7 bytových jednotek.⁵³

Struktura neboli prostorová stavba města Karviná byla z důvodu těžby černého uhlí změněna. Na území městské části Karviná-Doly nenajdeme dnes jediný dům, přitom v minulosti tu bylo celé město.⁵⁴ Jedna budova se však zachovala. Touto budovou je kostel svatého Petra z Alkantary, který je unikátní památkou Karviné. Stavba bývá často označována jako „šikmý kostel“ nebo také „česká Pisa“. Kostel byl postaven roku 1736 a jako jeho patron byl vybrán svatý Petr z Alkantary. Významným je nejen svou historickou tradicí, ale především událostmi, které ho během celé jeho existence doprovázely. Kvůli těžbě černého uhlí, a tedy poddolování celé oblasti, hrozilo kostelu zřícení a byl určen k demolici. V 50. letech minulého

---

⁵¹ Úvodní stránka | Alzheimer Home. *Úvodní stránka | Alzheimer Home* [online]. Copyright © [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: https://www.alzheimerhome.cz/?gclid=CjwKCAiApvebBhAvEiwAe7mHSMgL2gk1INw9t93I6WF7HAJN2a4U-PaS-gmCMiIBh93iba_riJ2RjxoCiPEQAvD_BwE

⁵² O lázních-Lázně Darkov. *Lázně Darkov* [online]. Copyright © Lázně Darkov, a.s. [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: <https://www.laznedarkov.cz/o-laznich>

⁵³ O PROJEKTU-Rezidence VISTA Karviná. *Rezidence VISTA Karviná – NOVÁ REZIDENCE V KARVINÉ* [online]. Copyright © 2016 Bendito Morava, s.r.o. [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <http://www.rezidencevista.cz/o-projektu/>

⁵⁴ Viz příloha č. 8.

století však došlo ke generální opravě a dnes se Karviná může pyšnit českou raritou. Kostel poklesl celkově o 40 metrů a je nakloněn o 6,8 stupňů.⁵⁵

Mezi další místa, která jsou vázána k historii města Karviná či jsou často navštěvovanými místy, se řadí zámek Fryštát⁵⁶, kostel Povýšení svatého kříže⁵⁷, zámecký dvůr hraběte Taafa, který je dnes pojmenován jako Dvůr Olšiny⁵⁸ a návštěvníci mají možnost se v něm ubytovat, najíst, ale také absolvovat projížďku na koni.⁵⁹ Pro sportovní nadšence jsou to místa jako zimní stadion, házenkářská hala, golfové hřiště, jež je součástí golfového resortu Lipiny, a také městský fotbalový stadion, který byl otevřen v roce 2016. Z přírodních úkazů to je nejvyšší místo v Karviné, Rájecký kopec, rybníky v městské části Nové Město, které nesou názvy jako Panic, Ženich, Vdovec nebo Sirotek, studánka v Černém lese a lesopark Dubina, který nabízí hru DiskGolf.

Karviná je statutárním městem, a tak v jeho čele stojí primátor města. V roce 2022 v komunálních volbách opět zvítězila strana ČSSD, a tak je již druhým volebním obdobím primátorem města Jan Wolf. Zastupitelstvo města Karviná je složeno z celkem 41 členů. Ve volebním období 2022-2026 je politické složení sestaveno takto: 23 zastupitelů je součástí politické strany ČSSD, 10 zastupitelů za ANO 2011, 2 zastupitelé z KSČM a SPOLU a 4 zastupitele získala strana SPD.⁶⁰ Rada města je složena z primátora, čtyř náměstků a šesti dalších členů rady kteří jsou voleni ze zastupitelstva. Rada města Karviná má celkem 11 členů. Strana ČSSD má celkem 7 členů a 4 členové jsou členy strany ANO 2011.⁶¹

V Karviné, dle sčítání obyvatel v roce 2021, žije celkem 51 373 obyvatel. V rámci národnostního složení převažuje ta česká, avšak vzhledem k historickému vývoji má velké zastoupení také slovenská a polská národnost. Dále se setkáváme také s ukrajinskou, vietnamskou a romskou národnostní menšinou. Výjimkou není ani řecká. Díky širšímu obsazení národnostních menšin se můžeme v Karviné setkat i s mnoha spolky, které jsou zaměřeny právě na specifickou část obyvatel. Pořádá se také mnoho kulturních akcí a festivalů,

---

⁵⁵ Šikmý kostel sv. Petra z Alkantary-rarita v celém Česku, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2001 [cit. 13.09.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/sikmy-kostel-sv-petra-z-alkantary-rarita-v-celem-cesku>

⁵⁶ Viz příloha č. 9.

⁵⁷ Viz příloha č.10.

⁵⁸ Viz příloha č.11.

⁵⁹ O nás | [Www.dvurolsiny.cz](http://www.dvurolsiny.cz) | Moravskoslezský kraj. *Hotel Karvina* / [Www.dvurolsiny.cz](http://www.dvurolsiny.cz) / *Moravskoslezský kraj* [online] [23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.dvurolsiny.cz/o-nas>

⁶⁰ Zastupitelstvo, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2016 [cit. 23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/zastupitelstvo>

⁶¹ Rada, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2016 [cit. 23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rada>

kteřé napomáhají ke klidnému a přátelskému soužití menšin ve městě Karviná. Jednou z nejznámějších akcí je hudební festival Dolański gróm. Ze spolků jsou to například Sdružení přátel polské knihy, spolek Sdružení Romů Severní Moravy, Asociace řeckých obcí v České republice, Obec Slovákův, Vietnamský spolek Moravskoslezského kraje a Ostravy a mnoho dalších.⁶²

---

⁶² Krajský úřad Moravskoslezského kraje. *Národnostní menšiny v Moravskoslezském kraji a jejich organizace* [online] [23.11.2022] Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/kraj/narodnostni_mensiny/sbornik_pro-narodnostni-mensiny.pdf

2. Dějiny základního školství v Karviné

Tato kapitola se v první řadě zaměří na celkový historický vývoj českého školství, a poté bude podkapitola věnována pouze vývoji základního školství ve městě Karviná.

2.1 Historický vývoj českého základního školství

První školy na území dnešní České republiky sloužily především potřebám církve. Ač české školství započalo již se vznikem české země v 10. století, až do poslední třetiny 18. století mělo znaky evropského univerzalizmu, tedy určitou jednotou a podobnost škol. Až 18. století přineslo školství určené také dětem poddaných. Následovala tereziánská školská reforma, které je jednu z nejvýraznějších a nejzásadnějších reforem v českém školství. Hlavním cílem bylo zrušit nebo alespoň co nejvíce snížit negramotnost občanů, a především je připravit na praktický život. Kromě všeobecného vzdělání se jednalo také o odborné odvětví vzdělávání. Zaměřeno bylo především na průmysl a zemědělství.⁶³

V dalších letech mluvíme o tzv. lidových školách. Byl vymezen nový obsah vzdělávání, povinnost školní docházky a byla také stanovena pravidla pro zřizování škol. Reforma z roku 1869 zavedla obecné a měšťanské lidové školy. Výuka dětí ve třídách neprobíhala vždy odděleně. Na venkovských školách bylo zvykem, že škola byla pouze jednotřídní či dvoutřídní, a tak musely být v jedné třídě i dva a více ročníků. Povinná školní docházka byla osmiletá, na šestiletou se snížila po novele z roku 1883. V návaznosti na změny ve společnosti v období první republiky, došlo také ke změnám ve školství. Počet obecných škol se zvyšoval, avšak stále převažovaly dvoutřídky a jednotřídky. Základní vzdělání však díky vyššímu počtu škol bylo dostupné.⁶⁴

Během období německé okupace v letech 1939-1945 se školy staly německými. Školy byly nuceny přizpůsobit výuku reformě v duchu říšské praxe. Byly zakázány některé učebnice, nevhodné části textu byly zabarvovány a byla zavedena povinná němčina do měšťanských škol, následně i do obecných škol. Školní docházka v obecných školách byla snížena z pěti let na čtyři roky.⁶⁵

Po konci druhé světové války byly obnoveny typy škol, které zde byly před začátkem německé okupace. Německý jazyk v učebním plánu zastoupil ruský jazyk a byla přidána také politická výchova. Roku 1948 zavedl školský zákon jednotné školy. Podstatou jednotné školy je poskytnutí kvalitního rovnocenného vzdělávání do určitého věku celé populaci. Povinná

---

⁶³ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2, str. 39.

⁶⁴ Tamtéž str. 40-42.

⁶⁵ Tamtéž str. 43-44.

školní docházka tedy byla zavedena do 14-15 let nebo i výše. Do roku 1960, kdy byla znovu zavedena devítiletá základní škola, byla struktura všeobecného vzdělávání třístupňová. Obsah vzdělávání byl až do roku 1989 silně ovlivněn marxistickou ideologií. Učivo mnoha předmětů bylo žákům prezentováno v upravené formě, která byla v souladu s tehdejším politickým postavením a myšlenkami SSSR. Pozitivním aspektem však alespoň byl rostoucí počet učitelů. Postupně se zlepšovalo také materiální vybavení škol a dalších školních budov.⁶⁶

Významnou událostí pro změnu v českém školství byl 17. listopad roku 1989. Po této revoluční události byl během pěti měsíců uzákoněn nový vzdělávací systém. Proces, který probíhá velmi pomalu, byl realizován neuvěřitelně rychle v rozmezí několika týdnů. Byla také například zkrácena školní docházka z 10 na 9 let. Bezprostředně byly upravovány především viditelné známky totalitního školství.⁶⁷

V současnosti je povinná školní docházka stanovena na 9 let na základní škole. Ve školním roce 2017/2018 bylo také zavedeno povinné předškolní vzdělávání v rozsahu alespoň jednoho roku před nástupem do základní školy. Základní školy jsou rozloženy do dvou stupňů. První stupeň je tvořen 1.-5.ročníkem a druhý stupeň pak 6.-9. ročníkem. Cíle a obsah vzdělávání jsou vymezeny v rámci RVP ZV (rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání), na základě kterého, poté každá škola vytváří svůj ŠVP (školní vzdělávací program).⁶⁸

2.2 Historický vývoj základního školství v Karviné

První písemná zmínka o školství v Karviné pochází z roku 1540. Nejedná se o podrobné informace o fungování školy, avšak dochované dokumenty jsou sbírkou informací o příjmech, příspěvcích školy nebo například výdajích na rekonstrukci budovy nebo vnitřního vybavení a jeho opravy. Zmínka mluví o zaplacení šest a půl groše stolaři za vyhotovení dvou tabulí. Karvinské školy však existovaly již před rokem 1540. Rozmach školství souvisí nejen na území Karviné nejen především s hospodářským rozvojem a tím vzrůstajícím politickým postavením měšťanů. Významným mezníkem v éře českého školství byl vynález knihtisku, jenž umožňoval jednodušší formu šíření knih a reformu. Byl tak položen lepší základ pro poskytnutí základních znalostí dětem. Čtení, počítání, psaní a další předměty jež souvisely s rozvojem obchodu a řemesel. Jak již bylo uvedeno v kapitole o historii Karviné, první zmínka o Fryštátu jako městě je z roku 1327. Jelikož byl rozvoj školství spjat s hospodářským rozkvětem, lze

---

⁶⁶ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*, str. 45-49.

⁶⁷ Tamtéž, str. 50-55.

⁶⁸ Tamtéž, str. 56-58.

předpokládat, že počátky školství na tomto území byly již v dřívějším období. Dalším důkazem o existenci školy v Karviné jsou univerzitní matriky, ve kterých jsou zaznamenány údaje studentů navštěvujících danou univerzitu. Zmínku o studentech z Fryštátu obsahují například dokumenty univerzity v Krakově. Přinejmenším můžeme odhadovat, že kořeny karvinského školství sahají do 15. století. Vliv na počet vysokoškolských studentů pocházejících z Fryštátů měl hospodářský pokles v 17. století, kdy ve městě proběhly dva velké požáry, jež zničily značnou část města. Politická a hospodářská úroveň však poklesla na celém území těšínského knížectví. Dokumenty ze školního prostředí 16. století neuvádí žádná konkrétní jména učitelů, avšak jen kolik jim bylo vypláceno.⁶⁹

S jistotou také nemůžeme říct, jakým jazykem se na škole vyučovalo. V městských knihách jsou zmínky o kněžích polských, moravských, avšak i německých. Od roku 1540 nicméně byly knihy vedeny v zásadě česky, a tak lze usuzovat, že i školy byly české. Český jazyk byl dle nařízení využíván ve škole a při náboženských obřadech na základě kostelního řádu kněžny Kateřiny Sidonie od roku 1584. Tento řád má však své kořeny již v kostelním řádu z roku 1578. Jazykovým poměrům v celém těšínském knížectví se věnoval kníže Václav Adam, jehož počinem je právě kostelní řád z roku 1578. Díky tomu byla čeština zásadově zaváděna do všech městských škol na Těšínsku.

Prvním známým učitelem fryštátské školy, o němž existují písemné zmínky je Pavel Lang. Až do roku 1653 můžeme předpovídat existenci české školy, jelikož dokumenty z roku 1652 zmiňují českou a německou faru. Druhá polovina 17. století představuje zavedení protireformačního směru. S tímto obdobím je spojena také změna školství a jeho postavení ve společnosti. Škola se postupem času stávala prostředníkem k rekatolizaci. Hlavní význam v tomto období měly školy latinské. Zbylé školy se přiblížily školám venkovským a ztratily tak své postavení. V Karviné tou dobou byly dvě školy. Městská ve Fryštátě a farní v Karviné, která podléhala přímo faráři.⁷⁰ Dle publikace „*Karviná*“ autorek Irena Hajzlerová a Veronika Matroszová se zde nacházely dvě školy. Jako první byla vybudována dřevěná jednotřídní škola, která bohužel časem z kapacitních důvodů nestačila, a tak za vlády Josefa II. byla vybudována nová škola, tentokrát již dvoutřídní. V obou těchto školách se vyučovalo „po moravsku“, avšak místní obyvatelé ho nazývali „na našemu“. Tento název se pro nářečí vyskytující se na tomto území využívá dodnes.

---

⁶⁹ GROBELNÝ, A. *Karvinské školy v 16. a 17. století*. In *Karviná-Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. Karviná: Městský národní výbor, 1968, str. 41-44.

⁷⁰ Tamtéž, str. 45-48.

V Karvinné, dnešní městská část Karviná-Doly, byla škola postavena na vlastní náklady hraběte Jindřicha Larish-Mönnicha roku 1852. Nacházela se naproti kostelu sv. Petra z Alkantary. Dnes však již tato školní budova kvůli poddolování nestojí. V této škole se až do roku 1876 vyučovalo česky, poté polsky a později polsko-německy. Na zcela německou byla přetvořena roku 1902. Na území Karviné bylo v této etapě celkem pět dvojjazyčných škol, které byly německo-polské.⁷¹

Polská školy byla v Ráji, tehdy ještě samostatné vsi, založena roku 1872. Během doby působení této školy se měnilo nejen rozdělení školy, tedy malotřídka, dvoutřídka. Ale také jazyk, kterým byly ve škole předměty vyučovány. Škola, která byla původně založena jako polská se během nacistické okupace stala školou německou a polští žáci museli přestoupit na polskou školu do Fryštátu, která bude zmíněna později v rámci této kapitoly. Po válce zde byla také česká škola. Původní polská škola se stále stěhovala. V roce 1948 našla své místo na zámku v Ráji, působila však také v sídle KSČ a ve dřevěné přístavbě, která stála na zahradě školy. Posledních 20 let své působnosti, tedy do roku 1982, byla polská škola opět v původní kamenné školní budově. Česká část školy se přesunula do prostor dnešní základní školy Školské.⁷² Letos je to přesně 150 let od založení polské školy v Karviné-Ráji. Toto významné výročí si připomněli nejen pamětníci, ale také absolventi a pedagogové.⁷³

Červená škola, pod tímto názvem místní znali novou školní budovu, byla postavena roku 1894 vzhledem k narůstajícímu počtu obyvatel. Bylo zde pět tříd chlapců a pět tříd dívek. Následovala obecná škola na Jindřišce a škola v Solci. Dále pak Bílá škola u kostela a v neposlední řadě také česká škola v pronajatých prostorách domu v blízkosti lékárny U sv. Barbory.^{74 75}

Roku 1912 se stalo ve Fryštátě cílem založit školu s polským jazykem. Stalo se tak jelikož vznikl polský Komitet szkolny. Tento plán se podařilo splnit ve školním roce 1919/1920, kdy zde poprvé zahájila školní docházku škola měšťanská. V současnou chvíli se v jedné budově nacházely celkem tři školy. Kromě polské měšťanské, dále ještě čeká obecná a také německá. Bylo tedy potřeba postavit novou školní budovu. Československá spolková

⁷¹ HAJZLEROVÁ, Irena, *Zaniklý svět: historie staré Karviné: průvodce výstavou*, str. 8-9.

⁷² V Karviné si připomenou výročí polské školy, která už neexistuje-Karvinský a havířovský deník. *Karvinský a havířovský deník-informace, které jsou vám nejbliž* [online]. Copyright © [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: https://karvinsky.denik.cz/zpravy_region/v-karvine-si-pripomenou-vyroci-polske-skoly-ktera-uz-neexistuje-20220404.html

⁷³ Letos uběhlo 150 let od založení polské školy v Karviné-Ráji, výročí si připomněli absolventi i pedagogové | Celý MS kraj | Zprávy | POLAR TV. *POLAR-Moravskoslezská regionální televize* [online]. Dostupné z: <https://polar.cz/zpravy/moravskoslezsky-kraj/cely-ms-kraj/11000032352/letos-ubehlo-150-let-od-zalozeni-polske-skoly-v-karvineraji-vyroci-si-pripomneli-absolventi-i-pedagogove>

⁷⁴ HAJZLEROVÁ, Irena, *Zaniklý svět: historie staré Karviné: průvodce výstavou*, str. 28-32.

⁷⁵ Kroniky jednotlivých škol v původním městě Karvinná jsou dostupné v digitalizované verzi okresního archivu v Karviné

reálka Matice osvěty lidové ve Slezsku byla založena ve Fryštátě roku 1937.⁷⁶ Během nacistické okupace byly městské části Ráj a Fryštát spojeny v jeden celek, a tak školy, které byly součástí Fryštátu, můžeme dnes přiřadit k městské části Karviná-Ráj.

Dnes je na území města Karviná celkem 14 základních škol.

---

⁷⁶ HAJZLEROVÁ, Irena, *Fryštát v archivních dokumentech: průvodce výstavou, Karviná: Státní okresní archiv Karviná, 1998, str. 16-17.*

3. Zaniklé základní školy v městské části Karviná – Ráj

3.1 Polská škola

Polská škola byla v Ráji založena v roce 1872 a jak již bylo zmíněno v letošním roce oslavila 150. výročí od svého založení. Škola působila nejdříve jako jednotřídní a až ve školním roce 1898/1899, tedy po 27 letech, byla školou dvoutřídní. Na přelomu 19. a 20. století se na území celého Slezska, a především Těšínska nacházelo mnoho polských škol. Kromě této školy, byla polská škola také v Karwiné, myšleno tedy ve staré Karviné, později Karviná 2 – Doly nebo Fryštátě. Před založením polské školy v Ráji tak žáci navštěvovali školu ve Fryštátě nebo v polských Kaczycach. Do nové školy bylo zapsáno celkem 100 žáků. V roce 1909 měla škola 198 žáků. V době německé okupace byla polská škola zrušena a probíhala v ní výuka pouze v německém jazyce. Během svého působení musela škola několikrát měnit místo, kde výuka probíhala.⁷⁷

Po skončení druhé světové války v květnu roku 1945 byla obnovena česká škola. Rada obce však nechtěla nadále pokrývat výdaje polské školy, a proto polská škola nebyla obnovena. Děti tedy zůstaly v polské škole ve Fryštátě. Obnovené otevření polské školy v Ráji bylo v roce 1948. Výuka však probíhala na zámku v Ráji slezského rodu Larish-Mönnichu. Podmínky školy však nebyly ideální a například fungování školní kuchyně omezovalo samotnou výuku. Dne 30.05. 1949 byla škola přesunuta do bývalé budovy obecního úřadu. Do roku 1953 byl ředitelem školy Janin Godula. Ve školním roce 1949/1950 se do školy zapsalo 57 dětí. Výuka probíhala ve dvou směnách – dopolední a odpolední. V roce 1950 započala opět klasická výuka. Škola byla opět dvoutřídní. První třída byla 1. a 3. ročník a 2. třída 2., 4. a 5. ročník. Od roku 1953 byl ředitelem školy Robert Ocisk.⁷⁸

Na posledních dvacet let, tedy od roku 1962 do školního roku 1981/1982, se však vrátila na své původní místo. Bylo to díky přesunu české školy na nové sídliště. Školu bylo potřeba opravit a zmodernizovat, vymalovat třídy, opravit střechu udělat nové schody a dveře. Dalším problémem, kterému škola čelila byla spolupráce s bývalou českou školou. Škola totiž i nadále využívala například prostor školní zahrady a ze začátku zde také bydlel ředitel školy. Česká škola prostory definitivně opustila až za dva roky. Postupně školu navštěvovalo čím dál tím méně žáků. Škola pro žáky připravila i mimoškolní aktivity v podobě řezbářského kroužku či taneční spolek. Ve školním roce 1981/1982 školu navštěvovalo pouze 31 žáků, a tak musela

---

⁷⁷ GRUZDIEN, Sylwia. Pamatník szkoly z napisami i rysunkami kolegow z polskiej szkoly podstawowej w Karivne Raji. *ZWROT*. 2022, (04), str.13.

⁷⁸ Tamtéž, str. 14.

být uzavřena a žáci přešli na polskou základní školu do Fryštátu nebo do Nového města. V budově bývalé polské školy se dnes nachází klub malých přírodovědců.⁷⁹

V rámci oslav 150. výročí založení školy byla odhalena také pamětní deska, kterou financovalo město Karviná.⁸⁰

3.2 Základní škola Víta Nejedlého

O základní škole Víta Nejedlého existuje jen zlomek informací, které by alespoň z části popisovali její historii, vývoj, a také důvody uzavření školy. V okresním archivu Karviná se bohužel v době tvorby této diplomové práce nenacházel žádný zaevidovaný dokument či kronika. Naštěstí se však během dokončovacích prací objevila nezaevidovaná školní kronika, která patří právě základní škole Víta Nejedlého v Karviné-Ráji. V srpnu roku 2022 ji do okresního archivu v Karviné donesl jeden z občanů Karviné, který tento dokument na šel doma. Díky tomuto dokumentu se o životě školy dozvídáme alespoň několik informací.

Základní škola byla založena jako druhá základní devítiletá škola v Karviné-Ráji v ulici Víta Nejedlého v roce 1963. S výstavbou školy bylo započato na jaře roku 1962 a již v srpnu 1963 byla stavba čítající 28 tříd dokončena. Do konce roku pak v prostorách vznikaly další učební prostory. Další stavební práce probíhaly v průběhu let. Například v roce 1964 byla postavena tělocvična, kabinety a školní dílna. Prvním ředitelem školy byl Miloslav Beneš a prvním školním rokem se tedy stal rok 1963/1964. Počet žáků byl v průběhu dalších let velmi kolísavý. První školní rok na školu nastoupilo celkem 993 žáků, nejvyššího počtu však škola dosáhla druhý školní rok počtem 1483 žáků. Tyto informace lze nalézt v přímém úvodu kroniky, jenž obsahuje mimo jiné počty žáků, ale také jaké byli národnosti či jaký byl prospěch žáků v jednotlivých vyučovacích předmětech a chování. Žáci byli nejen původu českého, polského či slovenského. Školu navštěvovali také žáci národnosti maďarské, řecké či mohli být zapsáni do kolonky cikáni a jiní. Z přehledu lze vyčíst, že celkový průměr známek školy, se během let její existence pohyboval od 2,03 do 2,41. V rámci chování škola udělila hned v prvním školním roce celkem 36 dvojek a 11 trojek z chování.⁸¹

Druhý školní rok již byla zprovozněna školní jídelna a školní družina. V zápisu z tohoto školního roku se také uvádí kázeňské problémy a změna klasifikace. Zhoršené kázeňské problémy jsou prisuzovány zvýšenému počtu žáků a s tím spojeným dělením tříd. Klasifikace

⁷⁹ GRUZDIEN, Sylwia. Pamatník szkoly z napisami i rysunkami kolegow z polskiej szkoly podstawowej w Karivne Raji. *ZWROT*. 2022, (04), str. 15-16.

⁸⁰ Zde se také vzdělávaly polské děti. 150. výročí polské školy v Karviné-Ráji – zwrot.cz. zwrot.cz – *Miesięcznik Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Republice Czeskiej* [online]. Copyright © ZWROT [cit. 08.11.2022]. Dostupné z: <https://cs.zwrot.cz/2022/05/zde-se-take-vzdelavaly-polske-deti-150-vyroci-polske-skoly-v-karvine-raji/>

⁸¹ Státní okresní archiv Karviná, *Kronika 2. ZDŠ 1963-1983*.

byla proti loňskému zpřísněna. Ve školním roce 1965/1966 bylo nově vybaveno školní hřiště. Zavedeno bylo také ve 4. a 5. ročníku poloodborné vyučování. Jednalo se především o zásah výuky ruského jazyka, výtvarné výchovy a hudební výchovy. Díky zavedení tohoto druhu vyučování došlo ke zkvalitnění práce v jednotlivých předmětech. V této době dochází také k zavedení nových didaktických pomůcek, které vedly ke zkvalitnění výuky. Kronika je označuje jako nové moderní vyučovací předměty. Magnetické tabule, diapojektory a magnetofony se staly součástí výuky mnohých předmětů. Následující školní rok se škola zaměřila na rozvoj mimoškolních aktivit, především pak na dramatickou výchovu. Úspěchem tohoto kroužku bylo nejen představení pro školu a rodiče, ale také vystoupení, kterého se účastnili i jiné školy v městských částech Karviné Ráj a Mizerov.⁸²

Škola, která byla pod dočasnou správou druhé základní devítileté školy, byla v průběhu školního roku 1967/1968 převedena do nové budovy školy čtvrté základní devítileté školy. Díky tomuto kroku mohlo dojít ke zrušení směnného vyučování, které muselo být z kapacitních důvodů zavedeno. Byly tak vytvořeny příznivé podmínky pro práci školy. Výsledky této změny se projeví nejen v klasifikaci, ale také v chování žáků. Ani tyto změny se však neprojevily ve zlepšení žáků 6. ročníku. Dle kroniky byly značné výchyly v prospěchu a chování u žáků přecházejících z 5. do 6. ročníku. Ve druhém pololetí školního roku škola od března zorganizovala vyučování v 11denním cyklu s volnou sobotou v jednom týdnu. I nadále se vyvíjely pracovní metody v přírodních vědách a pokusy o vnitřní diferenciaci. Další zkvalitnění učebně výchovné práce bylo značnou měrou způsobeno přerušením směnného vyučování, které bylo z důvodu poklesu počtu žáků přerušeno.⁸³

Počátek školního roku v roce 1968 byl v pohnuté politické situaci, která vznikla vstupem spojeneckých armád Varšavské smlouvy. Školní rok se podařilo zahájit klidně. Pod vlivem sdělovacích prostředků a nálad veřejnosti se projeví u části rodičů snahy po tom, aby bylo omezeno, nebo zrušeno vyučování ruského jazyka. Vedení školy a celý učitelský kolektiv však tyto snahy odmítl a práce pokračovala zcela v duchu osnov a učebního plánu. Neklidná politická situace se odrážela ve veřejnosti i škole po celý školní rok, který byl plný velmi vážných politických událostí a teprve v roce 1969 přicházelo částečné uklidnění. Ani další školní rok se neobešel bez problémů. Práce školy byla značnou měrou narušena velkou nemocností učitelského sboru a karanténami žáků při infekčních onemocněních. Také došlo k prodloužení prázdnin pro značné rozšíření chřipkových nemocí. Během celého roku škola

---

⁸² Státní okresní archiv Karviná, *Kronika 2. ZDŠ 1963-1983*.

⁸³ Tamtéž.

pracovala soustředěně na plnění učebně výchovné práce. Rozvíjela mimotřídní zájmovou činnost v kroužcích filatelie, leteckého modelářství, pěveckých, recitačních, tanečních a zejména sportovních her. Házená, odbíjená, kopaná a lední hokej. Ty dosahovaly mimořádných úspěchů. Roku 1970 došlo ke změně ve vedení školy. Dosavadní ředitel Miloslav Beneš byl pověřen funkcí okresního školního inspektora a vedoucího OPS a do funkce ředitele byl jmenován Vlastimil Lochman.⁸⁴

Z kroniky také vyplývá, že Permoník, současný pěvecký sbor v Karviné, vznikl pod stejným názvem na této základní škole pod vedením paní Šeinerové, začal v průběhu let spolupracovat také se základní školou U studny a rozšířil tak svou členskou základnu. Kronika se v následujících letech, až do svého konce, soustředí především na činnost SRPŠ, KSČ, SSM, ROH, SČSP a pionýrského oddílu. Mezi cíle výuky byla zařazena především orientace na komunistickou výchovu a důsledný boj proti vlivům idealistické filosofie. Důraz je také kladen na společenskovední předměty.

Základní škola měla uzavřenou družební smlouvu se základní školou v Dolnej Tižině, která se nachází poblíž Žiliny. Družba se rozvíjela především dopisováním si se slovenskými přáteli. Byl uskutečněn také zájezd zástupců a pionýrů, jehož cílem byl branný závod. Proběhla také společná pedagogická rada obou škol.⁸⁵

---

⁸⁴ Státní okresní archiv Karviná, *Kronika 2. ZDŠ 1963-1983*.

⁸⁵ Tamtéž.

4. Současné základní školy v městské části Karviná-Ráj

Základní školy, které se v současnosti nachází na území městské části Karviná-Ráj jsou převážně nové školy s krátkou historií. Dokumenty v okresním archivu Karviná jsou k těmto školám z části nepřístupné, školní kroniky jsou kromě jedné školy veřejnosti nedostupné, a tak jediným zdrojem informací jsou webové stránky škol, popřípadě almanachy, které škola vydala. Dnes jsou zde otevřeny celkem čtyři základní školy. Základní škola Borovského, U Lesa, Prameny a Školská. V minulosti to byla také Základní škola Víta Nejedlého či původní starorajecká škola česká a polská, které se nacházely v budově dnešní přírodovědecké stanice.

Každá ze základních škol má pod sebou také určitý počet odloučených pracovišť, přesněji tedy mateřských školek. Největší počet má pod sebou Základní škola Borovského, celkem tři. Základní škola U Lesa má dvě a Základní škola Školská a Prameny má každá po jedné mateřské školce.

Základní školy mají nejen v městské části Karviná-Ráj, ale v celé Karvině svá specifika. Mohly bychom říct, že každá z nich má určitý směr či oblast, kterou se zabývá. V případě Základní školy Borovského je to rozšířená výuka cizích jazyků, Základní škola U Lesa pak může nabídnout vhodné prostředí pro žáky s tělesným znevýhodněním, jelikož je zcela bezbariérová. Základní škola Prameny je naopak známá pro svou dlouholetou spolupráci s klubem karvinského mládežnického hokeje. Z pohledu celé Karviné má pak Základní škola Dělnická svou fotbalovou akademii, Základní škola Slovenská spolupracuje s karvinským házenkářským klubem a Základní škola ve Fryštátě je jedinou školou s polským vyučovacím jazykem.⁸⁶

4.1 Základní škola Borovského

Základní škola Borovského⁸⁷, oficiálním názvem tedy Základní škola a Mateřská škola Borovského, je nejmladší školou v Karviné. Výuka na této škole byla zahájena školním rokem 1984/1985. Slavností otevření proběhlo dne 3. září 1984 za účasti nejen studentů a pedagogických pracovníků, avšak také zástupců několika společenských organizací. Mimo jiné například vedoucího odboru školství Z. Tylečka. První ředitelkou základní školy byla Anna Aberlová a zástupcem ředitele školy se stal Ladislav Čermák.⁸⁸

---

⁸⁶ Základní školy, Karviná – Seznamškol.cz. *Seznamškol.cz – Seznam mateřských a základních škol* [online]. Copyright © [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamskol.cz/zakladni-skoly/moravskoslezsky-kraj/karvina/>

⁸⁷ Viz příloha č. 12.

⁸⁸ Základní škola Borovského. *Almanach 2005-2015*. Karviná, 2015. [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/wp-content/uploads/2017/09/Almanach-2015-kone%C4%8Dn%C3%A11-verze-web.pdf>, str.4.

Svou historii má základní škola velmi provázanou s chodem Základní školy Dělnická, jelikož zde v minulosti byly jazykové třídy, které se následně přesunuly do nové školní budovy, a staly se tak součástí nově vznikající Základní školy Borovského. Již od roku 1969 se žáci 3. tříd mohli začít učit cizím jazykům – angličtina, němčina a ruština. Na nově začínající školu tehdy přešli žáci celkem tří karvinských základních škol. ZŠ Dělnická, ZŠ Majakovského a ZŠ U Lesa. Celkem bylo otevřeno 10 tříd na prvním stupni a stejně tak i na druhém. Jednalo se o 637 žáků, které mělo na starost 25 učitelů.

Postupem času vznikaly další jazykové třídy, a tak jich v roce 1990 bylo již 10. V průběhu let docházelo také ke změně zástupce ředitele. Po Ladislavu Čermákovi se této pozice ujala Marie Delongová, která na základní škole do dnešního dne částečně vypomáhá. Následně pak Luboš Stávek a Libuše Chromíková. Ke změně ředitele školy došlo v roce 1994, kdy se novým nástupcem se stal Libor Stáňa. Jeho novým zástupcem Norbert Barczok. V tomto seskupení je škola vedena i dnes. Jedinou změnou bylo zvolení zástupce ředitele pro 1. stupeň. V období let 1996-2004 se jí stala Lenka Jelínková. V dnešních dnech však tato pozice již zanikla a je pouze jeden zástupce ředitele pro celou školu.⁸⁹

Nyní školu navštěvuje celkem 446 žáků. Základní škola Borovského nabízí rozšířenou výuku cizích jazyků. Jedna třída si již v 6. ročníků volí druhý cizí jazyk, druhá třída pak v 7. ročníku. V loňském roce byla také otevřena první třída se 20 žáky, která má rozšířenou výuku anglického jazyka pomocí metody CLIL. Vzdělávací proces se tedy na této škole řídí dvěma ŠVP. Jedním klasickým a druhý je s rozšířenou výukou cizích jazyků.⁹⁰

Škola je vybavena audiovizuální technikou a má 5 jazykových učeben. Dvě z nich jsou vybaveny technikou určenou pro výuku cizích jazyků. Dále dvě učebny výpočetní techniky. Jedna z nich slouží také jako učebna robotiky a 3D tisku. Mezi další učebny patří například učebna fyzika a chemie, učebna přírodopisu, učebna zeměpisu a dějepisu, cvičná kuchyně, dílny a učebna hudební výchovy. Před dvěma lety byla otevřena také učebna, která je označována jako badatelna. Učebna je zaměřena na výuku poznáním. Žáci mají možnost pomocí velkého množství pomůcek poznávat témata i jiným způsobem než jen z učebnice. Příkladem může být velkoformátová mapa světa a sada vzorků s plodinami. Žáci se poté

---

⁸⁹ Základní škola Borovského. *Almanach 2005-2015*. Karviná, 2015. [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/wp-content/uploads/2017/09/Almanach-2015-kone%C4%8Dn%C3%A1-verze-web.pdf>, str.4.

⁹⁰ Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2020/2021. *borovskeho – zakladni skola* [online]. Copyright ©9 [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/wp-content/uploads/2017/09/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2020-21.pdf>, str.3.

v rámci zemědělství s těmito pomůckami učí, kterou plodinu lze pěstovat v určitých částech světa. Má také dvě tělocvičny a víceúčelové školní hřiště.⁹¹

Škola je zapojena do několika projektů. Prvním z nich je Adopce na dálku. Žáci, rodiče a učitelé podporují již druhou holčičku. Nyní je to Mamaissata, která žije u svého strýce i s jeho čtyřmi dětmi a nemá prostředky na zajištění školní docházky. Obě dívky pocházejí z Afriky. V rámci mezinárodních programů získala certifikát Ekoškola a spadá tak pod sdružení Tereza. Podobně jako další základní školy je také součástí projektu „AdTech“, „Ovzduší bez hranic“, „Game 4Business“ či „Learning beauty“, které se zaměřují na podporu technického vzdělávání.⁹²

Učitelé také pro žáky připravují mnoho mimoškolních aktivit a kroužků, které mohou po vyučování navštěvovat. Je to například psaní všemi deseti, lego kroužek, florbal, turistický oddíl či bojová umění. Žáci mají také možnost absolvovat Cambridge zkoušky z anglického jazyka. V rámci zlepšování vztahů nejen mezi žáky a učitelem, ale také mezi žáky napříč ročníky, škola tradičně pořádá Den napříč školou. Žáci jsou pak rozděleni do několika skupin a pracují společně na daném úkolu, který se vztahuje k určitému tématu. Ve skupince se vždy nachází alespoň jeden žák každé třídy. V červnu loňského školního roku se tento den uskutečnil v návaznosti na významné osobnosti. Každá skupinka se zabývala jedním. Objevily se jména jako Karel Gott, královna Alžběta II., Emil Zátoupek, Jan Ámos Komenský, Karel IV, autorka série Harry Potter, J.K. Rowlingová nebo také Karel Čapek a Božena Němcová. Nechyběl také tým žáků žurnalistů, kteří všechny skupiny dokumentovali.⁹³

Učitelka, která působí na škole od jejího začátku vždy alespoň na částečný úvazek či vypomáhá při vysoké nemocnosti učitelského sboru, Věra Hrachová, při konverzaci o této škole dodává: „*Mnoho se toho zde změnilo, ale stále je to ta naše milovaná škola.*“

4.2 Základní škola U Lesa

Základní škola U Lesa⁹⁴ byla založena roku 1965 pod vedením ředitelky Vlasty Šrotové. Ve vedení společně s ředitelkou byli také její zástupci Dobromila Sikorová a Antonín Trefil. Po pěti letech se ředitelem školy stal František Melka. Základní škola měla jedno

---

⁹¹ Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2020/2021. *borovskeho – zakladni skola* [online]. Copyright ©9 [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/wp-content/uploads/2017/09/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2020-21.pdf>, str.3.

⁹² Tamtéž, str.16.

⁹³ Základní škola a mateřská škola Borovského, [online]. [11.11.2022]. Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/>

⁹⁴ Viz příloha č. 13.

z nejlepších školních hřišť ve městě, kde nechyběla ani běžecká dráha. Během prvních let probíhaly větší či menší úpravy školy, do kterých se zapojili také žáci. Významným obdobím pro školu byly 70. léta, kdy přibylo mnoho nových žáků. Vzhledem ke vzrůstajícímu počtu tříd bylo nutné výuku na prvním stupni zavést ve směnách. Bylo nutné také přestavět budovu školy a z prostorných chodeb vytvořit další učebny pro plnohodnotnou výuku žáků. Jen prvních tříd zde bylo devět. Dostatečná již nebyla ani tělocvična, a tak výuka tělesné výchovy probíhala také v suterénní místnosti. Vzhledem ke stálému nárůstu počtu žáků bylo vedení školy nuceno přistoupit k opatření, kdy někteří žáci museli přestoupit na nově otevřenou základní školu Majakovského. Jednalo se především o žáky, kteří své trvalé bydliště měli za ulicí Borovského, a tak byla vzdálenost obou škol od bydliště žáků přiměřeně stejně velká. Dlouhodobou tradicí školy bylo kluziště, které v zimním období mohli využívat žáci nejen v hodinách tělesné výchovy, ale také ve svém volném čase. Bylo vybudováno před budovou školní družiny.⁹⁵

Významnými jmény, která se pojí s historií a vývojem školy, jsou Ladislav Čermák a jeho manželka Milena Čermáková. Zasloužili se především o zapojení žáků do sportovních aktivit a vychovali tak několik nadějných sportovců. Škola díky aktivitě těchto pedagogů dosáhla mnoha sportovních úspěchů. Například mladší žáci zvítězili v celostátní soutěži Pohár rozhlasu v roce 1976.

Ve školním roce 1981/1982 byla poprvé otevřena první třída se zaměřením na matematiku a přírodovědné předměty. Tradice této třídy s rozšířenou výukou přírodních věd však netrvala dlouho, jelikož byla otevřena třída osmiletého gymnázium v Karviné. Období však přineslo mnoho úspěchů a zlepšených výsledků v této vzdělávací oblasti. Rok 1987 nebyl pouze rokem změny ve vedení škol, kdy se novým ředitelem školy stává Milan Štěpáník, ale byly zde také nainstalovány počítače, se kterými začal pracovat kroužek výpočetní techniky. O dva roky později se na škole začal poprvé vyučovat anglický jazyk. V prvních letech pouze jako nepovinný předmět, nyní však povinná součást základního vzdělání.

Přelomovým rokem je rok 2001, kdy se škola stává plně bezbariérovou a je do provozu uveden výtah. V průběhu dalších let se postupně rekonstruuje celá budova školy i školní hřiště. Mění se celý vzhled budovy.⁹⁶

---

⁹⁵ Základní škola U lesa, *Almanach ZŠ U lesa 1965-1995*, Karviná, 1995.

⁹⁶ Tamtéž.

V současné době, tedy ve školním roce 2020/2021, školu navštěvuje celkem 320 žáků, kteří jsou umístěni do 18 tříd. Tento počet je však pouze polovičním oproti nejvyššímu povolenému počtu žáků na škole. Ředitelkou školy je Jana Petrová a statutárním zástupcem školy je Petra Olbřimková. Škola samozřejmě umožňuje studium žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola od školního roku 2020/2021 opět nabízí přípravnou třídu. Tato třída slouží pro děti před nástupem do základní školy. Děti jsou zapsány do povinné předškolní docházky, jejich rodiče však zároveň žádají o odklad povinné školní docházky. Součástí právního subjektu je společně se Základní školou U Lesa také Mateřská škola Olbrachtova a Mateřská škola V Aleji. Vzdělávání žáků probíhá dle ŠVP školy, do kterého je již zapojena nová struktura vzdělávacího oboru informatiky, a také čeština jako druhý jazyk. Na škole je také zřízena speciální třída pro děti s poruchou autistického spektra, která je rozdělena na pracovní a relaxační zónu. Výuka probíhá dle metody strukturovaného učení. Tyto žáky vzdělává jeden pedagog a dva asistenti pedagoga. Škola navázala mezinárodní spolupráci s polskou školou v pohraniční Wodzislawi. Plánují společné projekty, které jsou součástí mnohých oblastí, například sportu, ekologie, historie či odlišnost kultur. Základní škola U Lesa je součástí mnohých projektů a akcí. Jedním z probíhajících projektů je například „AdTech“, jehož hlavním cílem je vytvořit lepší podmínky pro přípravu žáků v technických oborech.⁹⁷

Škola je bezbariérová, vybavena výtahem a plošinou pro vozíčkáře. K výuce je k dispozici 19 odborných učeben, z nichž 3 jsou počítačové a v celkem 13 třídách lze k výuce využít interaktivní tabuli. Tělocvična a školní hřiště je využíváno kromě výuky žáků také pro komerční účely. Pro výuku praktických předmětů je k dispozici také cvičná kuchyňka a učebna dílen a pěstitelských prací.⁹⁸

Žáci mohou navštěvovat několik vybraných kroužků, které pro ně škola pořádá. Malý vědátor, divadelní kroužek 3D modelování či informatika nebo angličtina. Škola je také sídlem obecně prospěšné společnosti Dobrodiní o. p. s., která zajišťuje tvorbu estetického a zdravého životního prostředí v rámci školy, realizaci ekologických projektů, ochranu a rozvoj historického a kulturního dědictví, nákup rehabilitačních pomůcek a zdravotní techniky, realizaci projektu „Škola bez bariér“ a mnoho dalších.⁹⁹

---

⁹⁷ Úvodní stránka | Základní škola a Mateřská škola U Lesa, Karviná, příspěvková organizace [online]. Copyright ©q [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: https://www.ulesakarvina.cz/userfiles/38/file/21-22/vyrocní_zprava_za_sk._rok_2020-2021_-_zacerneno.pdf

⁹⁸ Tamtéž, str.16.

⁹⁹ Základní škola a mateřská škola U lesa, [online]. [11.11.2022]. Dostupné z: <https://www.ulesakarvina.cz/>

4.3 Základní škola Školská

Základní škola Školská¹⁰⁰ měla z počátku velmi zajímavý vývoj, jelikož se nenacházela v budově dnešní základní školy. Původně působila v budově dnešní přírodovědecké stanice, ve které se však o prostor určitou část své historie dělila s polskou školou. Mnoho publikací popisuje vývoj těchto dvou škol, avšak se zde nachází mnoho odlišností v interpretaci a přesnosti informací. Vždy jsou tyto informace vázány na skutečnost, zda byla popisována česká škola či polská škola. Polské škole je věnován prostor v kapitole popisující vývoj škol, ve kterých se dnes již nevyučuje.

Česká třída v prostorách školní budovy ve Starém Ráji byla založena roku 1923. Do této doby se jednalo pouze o jednotřídní školu polskou. Podložené informace o chodu školy však můžeme najít až v kronice, která popisuje obecnou školu českou v Karviné-Ráji, od roku 1945. V úvodu kroniky se však dozvídáme i několik málo informací o jejím průběhu v předešlých letech. Kronika popisuje otevření německé školy. „*Německým táborem byla přerušena polská škola a otevřena v téže budově škola německá.*“ Škola byla uzavřena v říjnu roku 1938. Stalo se tak z úřední moci a škola byla nucena být z části evakuována do Slezské Ostravy. Následovalo obsazení Těšínska německými vojsky, a tím se z polské školy stala škola německá.¹⁰¹

O původní obecní české škole v Ráji se pak dozvídáme také z dokumentů, které shromáždila Slezská matice osvěty lidové a národnostní. Dokument s číslem 94 se zabývá podporou výstavby škol na Těšínsku, který je ze dne 10.07.1928. Písemnost se vztahuje k situaci, kdy celkem 22 škol na Těšínsku nemá vlastní umístění. Jednalo se například o školy v Ráji, Svibici, Karvinné v kolonii jámy Jindřicha, Dolní Lomné, Hnojníku a Bukovci. Z tohoto seznamu je pro oblast této diplomové práce stěžejní především škola v Ráji. Jako ostatní školy uvedené výše měla nevyhovující školní prostředí. Spis popisuje kritickou situaci škol, stížnosti rodičů, kteří chtějí dát děti do polské školy, jež jsou řádně vybaveny. Rodiče jsou pobouřeni především proto, že každý rok přichází ubezpečení, že bude škola zahrnuta do stavebního programu a bude opravena. „*Taková jest bohužel mentalita lidí. Je to nespolehlivý materiál, prospěch české věci však vyžaduje, aby za každou cenu byl námi udržen a cele pro naši věc získán. Není sporu, že nevhodné a nezdravé školní místnosti odpuzují lid od české školy.*“¹⁰²

---

¹⁰⁰ Viz příloha č. 14.

¹⁰¹ Státní okresní archiv Karviná, *Kronika obecné školy 1945-1963*.

¹⁰² GAŚSIOR, Grzegorz, ed. *Slezská matice osvěty lidové a národnostní otázka na Těšínsku 1920-1938: výběrová edice dokumentů*. Český Těšín: Kongres Poláků v České republice, Dokumentační centrum, 2020. Bibliotheca Tessinensis. ISBN 978-80-87381-29-8, str. 175-177.

V roce 1945 navštěvuje školu celkem 120 žáků. Pro nedostatečný počet pedagogů a vysoký počet žáků je nutná změna organizace školy, a tak jsou povoleny pouze tři třídy. Školní budova má k dispozici pouze dvě učebny, a proto musí být vyučování v 1. a 2. třídě vedeno formou střídavé polodenní výuky. Do převedení české školy do prostor nové školní budovy, ve které je oficiálně zřízena základní škola na ulici Školská, se střídavá výuka s každým školním rokem mění. Ke změně také často dochází ve složení jednotlivých tříd. Určité školní roky jsou součástí 1. třídy ročníky, které odpovídají 1. a 2. ročníku, 2. třída jsou 3. a 4. ročníky a 3. třída odpovídá 5. ročníku. Jiné roky jsou však třídy sestaveny v pořadí. 1. třída je složena z 1. a 3. ročníku, 2. třída ze 2. a 4. ročníku a 3. třída je 5. ročník. V roce 1955 dokonce dochází ke spojení 2. a 3. třídy a vzniká tak třída, ve které se nachází 3 postupné ročníky.

V kronice lze najít spoustu zajímavých informací o chodu školy. Pravidelně jsou například popisovány lékařské kontroly žáků a očkování. Zaznamenány jsou školní akce, jako je například oslava narozenin ministra školství, dobrovolné brigády pedagogického sboru či „Týden střízlivosti“. Nechybí také provedení pátrací služby po mandelince bramborové. Popsány jsou však i tragické události. Jednou z nich je i smrt jednoho z žáků. 17.05.1951 zemřel žák 3. třídy Antonín Kvíčala. Posledním údajem, je přesun školy do prostor nové školní budovy.¹⁰³

V prvním úplném školním roce se škola rozrostla na trojnásobek svých žáků v předešlém období. V tomto roce školu navštěvovalo celkem 1495 žáků ve 38 třídách a byl to pro školu také první úplný školní rok. Vzhledem k rostoucímu počtu žáků bylo potřeba také zajistit personální zastoupení školy. Nedostatek učitelů byl vyřešen nábořem absolventů nejen středních škol, ale také přijetím učitelek mateřských škol. Prvních tříd bylo v tomto roce celkem sedm. Zajímavostí také je, že se třídy během roku až třikrát dělily.¹⁰⁴

Ve školním roce 1963/64 byl ze základní školy v Karviná-Doly přeložen ředitel školy Jindřich Licek a stal se novým ředitelem školy. Počet žáků se podstatně snížil, jelikož byla otevřena nově založená škola na ulici Víta Nejedlého. Díky tomu bylo směnné vyučování zavedeno pouze u dvou tříd. Hlavním úkolem bylo vybavit školu, jelikož ve svém prvním roce působení disponovala pouze nejnútnejším nábytkem. Nedostatky se podařilo odstranit během prvního pololetí. Škola se potýkala s problémy s výukou náboženství. V uplynulém roce byl předmětem četných stížností. V tomto školním roce se zapsalo celkem 30 žáků, především ze starého Ráje. Díky finanční podpoře a spolupráci školy se závodem Dolu československé

---

¹⁰³ Státní okresní archiv Karviná, *Kronika obecné školy 1945-1963*.

¹⁰⁴ Tamtéž.

armády byly nově vybaveny školní dílny. Následující rok byly na přechodnou dobu v budově školy umístěny 4 třídy slovenské základní devítileté školy. Jelikož se počet tříd slovenských žáků ještě zvýšil, bylo nutné zavést směnné vyučování v českých třídách 1.-5. třídách. Koncem školního roku byli vyčleněni žáci pro nově vznikající školu na ulici U Lesa. Ve škole opět vzrostl počet slovenských tříd.¹⁰⁵

V následujících letech byla škola dovybavena skříněmi, stoly, židlemi či šatnou pro učitele, připravovala se na III. celostátní spartakiádu a souběžně také vznikaly další základní školy. V roce 1966/1967 navštěvovalo školu z původních 1495 pouze 906 žáků a bylo také na zkoušku zavedeno vyučování se dvěma volnými sobotami v měsíci. Následující školní rok byl systém změněn na jedenáctidenní vyučovací cyklus se dvěma volnými sobotami v měsíci. Později došlo k dalším organizačním úpravám, kdy se vyučovalo v pětidenním týdnu. Byla také založena první sportovní třída, která byla zaměřena na lehkou atletiku. V průběhu let se také měnila struktura spolků, zájmových skupin či kroužků pro děti. V současné době škola nabízí mediální kroužek, flétničky, zapomenutá řemesla a mozaiky. V minulých letech však fungoval například Albatros. Jednalo se o pěvecký kroužek, založený v roce 1970, klub mladých čtenářů, jehož hlavním zaměřením byla práce s knihou. Činnost tohoto zájmového útvaru byla vyhodnocena v roce 1968 jako nejlepší v českých zemích. Mimo jiné se podílel také na činnosti školy, kdy připravoval různá kulturní vystoupení či poznávací zájezdy.¹⁰⁶

Ve školním roce 2020/2021 navštěvovalo školu 500 žáků. Vedení školy se již několikátým rokem potýká s problémem odchodu žáků v důsledku migrace nejen do jiných částí města, ale také jiných regionů České republiky či zahraničí. Budova školy se mimo jiné nachází v lokalitě, kde dochází k nárustu počtu sociálně slabých rodin. Není však zaznamenán vyšší počet problémů s absencí či záležitost rasové nesnášenlivosti. Škola nabízí vzdělávání i žákům s tělesným handicapem či jinou formou vnitřní a vnější diference. Velký důraz je kladen na rozvoj čtenářské a počítačové gramotnosti. Ač se škola účastní několika soutěží okresních a celostátních a mají dobré výsledky, se škola v rámci testování řadí mezi průměrné školy. Od prvního ročníku je součástí výuky anglický jazyk. Od osmého ročníku žákům přibývá druhý cizí jazyk, kterým je španělština. Podpora čtenářské gramotnosti je realizována napříč všemi ročníky základní školy. Finanční gramotnost je realizována především ve výuce 9. ročníky, kdy mají žáci předmět s názvem Základy ekonomiky a účetnictví.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Státní okresní archiv Karviná, *Kronika obecné školy 1964-1982*.

¹⁰⁶ Základní škola Školská, *Almanach*, Karviná, 2005.

¹⁰⁷ ZŠ Školská-výroční zpráva 2021-2022.pdf - Disk Google. *Základní škola Školská*. [online]. [11.11.2022]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1Qj3zXH4EpK0JOxDNKZc-nMeNfURhY7ev/view>

Díky nižšímu počtu žáků a s tím spojeným nižším počtem kmenových tříd má škola možnost nabídnout více odborných učeben. Žáci a učitelé mají tedy možnost využívat dvě počítačové učebny, učebnu zeměpisu a dějepisu, multimedialní učebnu, učebnu matematiky, fyziky a chemie a přírodopisu. Ředitelkou školy je nyní Ivana Hefnerová. Škola je mimo jiné zapojena například do projektu „Ovoce do škol“, „Školní mléko“ nebo „EAZA Zachraňme zvířata“. Jedná se o celoevropskou kampaň na zachránění živočichů. Škola již v roce 2009 navázala spolupráci se ZOO Ostrava a ZOO Praha. V minulosti byla škola například součástí projektu „OKD Ekoškola“.¹⁰⁸

4.4 Základní škola Prameny

Oficiálním prvním školním rokem základní školy Prameny¹⁰⁹ je rok 1976/1977, avšak již předchozí školní rok vzniklo 10 tříd prvního stupně s celkovým počtem 330 žáků. Do této nově vznikající školy byli přeřazeni žáci ze Základní školy Školská a Základní školy Nejedlého. Ředitelem se stal Jiří Gernár a dne 01. 03. 1975 byl zahájen neúplný provoz školy. Na začátku oficiálního prvního školního roku školu navštěvovalo celkem 746 žáků, které mělo na starost 28 pedagogů. Během prvního školního roku byla také vybudována učebna fyzika a chemie a škola otevřela celkem 14 zájmových kroužků pro své žáky, přičemž vznikly první hokejové třídy. Od 01.01. 1984 je poprvé dosaženo 100 % kvalifikovanosti učitelského sboru. Kvůli poklesu počtu žáků na základní škole v ulici Víta Nejedlého a jejímu uzavření se roku 1987 výuka přesouvá na základní školu ulice Prameny.

Vzniká tak nová škola s názvem ZŠ Prameny, která otevírá 4 dyslektické třídy pro žáky se specifickými poruchami učení a 4 sportovní třídy se zaměřením na lední hokej. V tuto dobu bylo na škole celkem 969 žáků. V postupných letech přibývá tříd, které jsou zaměřeny na výuku žáků se specifickými poruchami učení, a tak se škola stává jedinou školou ve městě, která nabízí tuto výuku ve všech postupných ročnících. Škola se i nadále zaměřila na práci s žáky s podpůrnými opatřeními a díky integraci dívky s Downovým syndromem referovala o svých počinech v roce 1994 na mezinárodní konferenci v Haagu. Na škole byla také zřízena logopedická ambulance a došlo k přijetí prvního žáka z dětského domova. Dále se zaměřila na pořádání sbírek šatstva, obuvi a hraček pro ty, kteří je potřebují a byla také ustanovena funkce protidrogové preventistky. Na přelomu 20. a 21.století byla škola stále jedinou školou v Karviné, na které mohli žáci s vývojovými poruchami učení pokračovat ve vzdělávání i na 2.

---

¹⁰⁸ Základní škola a mateřská škola Školská, [online]. [11.11.2022].Dostupné z: <https://www.zsskolska.eu/>.

¹⁰⁹ Viz příloha č.15.

stupni základní školy. Byly zde třídy s rozšířenou výukou sportu a byla vybudována první počítačová síť.

Postupně si škola vytvořila soupis akcí pro děti, které se staly tradičními. Pěvecká soutěž „Zlatý slavík“, která byla pouze pro žáky této základní školy se stala soutěží pro všechny karvinské školy s názvem: „Karvinský talent“. Škola i nadále spolupracovala se Sportovním klubem v Karviné, a otevřela třídy, které se zaměřily na hokejové talenty a účastnily se mezinárodních hokejových turnajů. 12.08. 2008 na hokejovém mistrovství v Praze získali titul mistra České republiky. Škola získala v roce 2003 titul EKO škola, dále je součástí projektu „Adopce na dálku“, ve kterém finančně podporovali indického chlapce Cyrila a následně dívku Jayashree. V době vydání školního almanachu ke 40. výročí založení školy, tedy v roce 2016, navštěvovalo školu celkem 403 žáků. Škola prošla velkou rekonstrukcí nejen vnějších prostor, ale také učeben a relaxační místnosti.¹¹⁰

V současnosti je ředitelkou školy Dagmar Czinege a školu navštěvuje celkem 434 žáků. Škola má specializované učebny pro literární, multimediální a hudební výchovu. Dále také učebnu řemesel, dílny a cvičnou kuchyňku. Nechybí ani učebna ICT, učebny přírodovědných předmětů, ale také venkovní učebna. Škola je zapojena do projektu Skutečně zdravá škola, program „Ekoškola Tereza“ a „AdTech“. Největším projektem, který je prací Základní školy Prameny je „Karvinský talent“, jehož cílem je nabídnout možnost rozšíření hudebních, pěveckých i pohybových dovedností pro žáky nejen základních škol, ale také mateřských a středních škol. V letošním školním roce proběhl již 15. ročník této soutěže. V loňském roce soutěž z důvodů pandemie neproběhla. Předkol se většinou účastní kolem 140 žáků nejen z regionu, ale také z Polska a Slovenska. Ve finále, které se koná ve čtyřech kategoriích, mezi sebou soutěží 25 nejlepších. Finálový koncert se již tradičně koná v Městském domě kultury v Karviné. V minulých ročnících byly předsedou poroty například Eva Šeinerová, která je sbormistryní Permoníku, Jakub Dominik nebo Andonis Civopulos.¹¹¹

Škola je také držitelem certifikátu Rodiče vítáni, jelikož splňuje veškerá kritéria vytváření úspěšného partnerství mezi školou a rodiči. Kritéria jsou například, že jsou rodičům dostupné kontakty na všechny učitele a vedení školy, rodiče mají k dispozici informace o dění ve škole, při třídních schůzkách je zaručeno, že nebude před ostatními rodiči probírán prospěch a chování jednotlivých žáků, rovněž škola komunikuje s rodiči partnerským způsobem. Jako

---

¹¹⁰ Základní škola a mateřská škola Prameny, *Almanach ZŠ a MŠ Prameny*, Karviná, 2015.

¹¹¹ Tamtéž.

mimoškolní aktivity je nabízena celá řada kroužků. Žáci mohou navštěvovat kroužek finanční, řemeslný, keramické dílny, psaní všemi deseti či hudební.¹¹²

---

¹¹² Základní škola Prameny, [online]. [11.11.2022]. Dostupné z: <https://www.zs-prameny.cz/>.

5. Využití a aplikace tématu do výuky na základní škole

V rámci výuky na základní škole se nabízí několik témat, při kterých lze navázat na dějiny Karviné či přímo na dějiny základního školství ve městě Karviná. Je již na každém učiteli, popřípadě kolektivu učitelů, v jaké míře budou aplikovat místní region ve výuce. Nemusí se při tom jednat pouze o hodiny v rámci předmětů výchova k občanství či zeměpis. V úvahu připadá například dějepis, český jazyk, či přírodopis. Následující podkapitoly nabídnou témata a jejich aplikaci do vybraného vzdělávacího oboru. Dále také návrh na mezipředmětové vazby v podobě programu na samostatnou terénní výuku. Žáci se díky spojení vybraného tématu a místního regionu mohou více do problematiky ponořit a vyzkoušet si aplikaci daného učiva na oblast, která je jim známá a mohla by je motivovat pro práci. Každá z hodin má připravenou svou strukturu hodiny, kde jsou uvedeny údaje týkající se jak zařazení tématu v rámci ŠVP, tak samotný průběh hodiny, časová dotace či pojmy, které budou pro žáky stěžejní. Kromě již zmíněné struktury je vždy uveden komentář rozšiřující dané téma, či podklady pro vyučujícího, které se ke struktuře váží. Například terénní výuka obsahuje strukturu hodiny společně s informacemi o jednotlivých stanovištích, tak také v rámci příloh obsahuje potřebné podklady k vytištění pro studenty, které následně budou sloužit jako opora pro vytvoření portfolia. Kapitola si neklade za cíl představit všechny možnosti využití tématu ve výuce, avšak pouze předestřít možné způsoby zapojení do odlišných vzdělávacích oborů.

5.1 Výchova k občanství

Výchova k občanství nebo také občanská výchova je velmi vhodným předmětem pro aplikaci tématu na místní region či chod školy. Jelikož jsou témata spojena s fungováním státu, společnosti a života lidí, lze získané znalosti aplikovat na život kolem nás či si právě na něm ukázat fungování všeobecných pravidel v menším měřítku. Ukázkou může být například připravená hodina, která je uvedena níže, věnující se obecní samosprávě, jež zároveň představí toto téma ve školním prostředí a rovněž zobrazí fungování samosprávy ve městě Karviná. Žáci se tak mohou díky získaným informacím více zapojit do chodu školy. Jsou zde také představena další témata, která jsou vhodná pro představení dané problematiky na škole, kterou navštěvují, či místě, kde bydlí. Jednoduchou transformací tak lze ukázat všeobecná pravidla v prostředí, které je jim blízké.

5.1.1 Člověk ve společnosti

Tento tematický celek nabízí mnoho témat zabývajících se problematikou nejen školního prostředí, ale také celkově společnosti kolem nás. Vztahy mezi lidmi, rovnost, solidarita, vlast či místní region. Lze tedy opět říct, že není pouze jedno odvětví, které by mohlo být navázáno na základní školství či místo, kde žijeme. Práce si však neklade za cíl představit možnosti využití motivu základního školství v každé části vzdělávacího obsahu jednotlivých vzdělávacích oblastí, ale pouze ukázat jisté možnosti, jak by mohlo být téma uchopeno. Na základě výčtu učiva, které bylo popsáno výše, se s tématem této diplomové práce nejvíce váže učivo s názvem „*Naše škola*“. Mimo život ve škole, představení práv a povinností žáků nebo například žákovské samosprávy, by se toto téma mohlo projevit v návaznosti na dny otevřených dveří, které některé základní školy pořádají pro představení chodu školy rodičům budoucích prvňáčků.¹¹³

Žáci by v hodinách výchovy k občanství mohli připravit expozici a program k představení školy během dne otevřených dveří. Jednalo by se například o zobrazení práce žáků, zapojení školy do projektů a mimoškolních aktivit. Dále také náhled do historie, vývoje a současnosti školy. Díky této aktivitě by žáci nejen přichystali část připravované akce, ale také by měli možnost nahlédnout do historie a chodu školy, kterou navštěvují. S tímto počínáním souvisí také výstava školství v Karviné, která je představena později jako součást kapitoly o využití tématu ve výuce na druhém stupni základních škol.

V rámci učiva „*Naše škola*“ by měli být žáci seznámeni mimo jiné se společnými pravidly a normami a vkladem vzdělání pro život. Následující souhrn příprav tří vyučovacích hodin znázorňuje pojetí tématu nejen z pohledu práv a povinností, ale také žákovské participace na školním životě a pravidly, které je potřeba ve školním prostředí, a především třídním soužití dodržovat. Z velké části se jedná především o samostatnou práci a vlastní názor žáků. Díky těmto aktivitám mají žáci možnost plně projevit svůj vlastní názor a učít se tak představit své nápady a myšlenky.

---

¹¹³ RVP ZV-Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - *Jednotný metodický portál MŠMT* [online]. Copyright © 2022 [cit. 08.11.2022]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>, str. 63.

Naše škola

<p><u>Tematický okruh-téma:</u></p> <p><i>Člověk ve společnosti</i></p> <p><i>Učivo:</i> naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy, vklad vzdělání pro život</p>	<p><u>Ročník:</u> 6. třída</p> <p><u>Časová dotace:</u> 3 vyučovací hodiny</p>
<p><u>Cíle vyučovací hodiny:</u></p> <p><i>Očekávané výstupy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ definuje pravidla a povinnosti žáků ▪ osvojuje si a respektuje pravidla školy ▪ vlastními slovy uvede pojem participace a uvede konkrétní příklady participace ve školním prostředí ▪ přispěje ke zlepšení prostředí ve třídě a škole ▪ nalezne řešení pro klidný chod třídy <p><i>Klíčové kompetence:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k učení ▪ kompetence komunikativní ▪ kompetence občanské ▪ kompetence digitální	
<p><u>Obsah:</u></p> <p><u>Učivo:</u> Naše škola – práva a povinnosti žáka, školská samospráva, život ve škole</p> <p><u>Pojmy:</u> školská samospráva, třída, škola, práva a povinnosti, školní řád, participace</p>	
<p><u>Výuková metoda:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ klasické – slovní – práce s textem, výklad, diskuse ▪ aktivizující – didaktická hra ▪ komplexní – individuální, otevřené učení – volná práce žáků práce s PC	

Organizační forma výuky:

- hromadná (kolektivní)
- samostatná práce žáků
- skupinové vyučování

Učební pomůcky, didaktická technika: podklady pro vytvoření plakátu, psací potřeby, plán/mapa školy, počítačová učebna/ počítače/chrombooky

Scénáře vyučovacích hodin

1.vyučovací hodina-Pravidla třídy

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- představení tématu hodiny – pravidla třídy sestavení práv a povinností žáků během školního roku

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

- společně s žáky si popovídáme o tématu práv a povinností, které souvisí s třídním a školním prostředím
- žáci poté sami na papírky napíší návrhy, jaké povinnosti či pravidla by zavedli pro správné fungování třídy
- všechny návrhy přečteme a společně se domluvíme, která pravidla uvedeme jako součást pravidel třídy

Diskusní pavučina

- v případě neshody u určitého pravidla je možnost využít aktivity diskusní pavučiny
- žáci si na tabuli jako nadpis uvedou dané pravidlo a následně rozdělí prostor na dvě části
- jedna část bude zobrazovat argumenty pro, druhá pak proti
- po vybrání například deseti pravidel žáci vyrobí plakát pravidel třídy
- plakát žáci poté umístí na vhodné místo ve třídě
- s žáky otevřeně mluvíme o všech pravidlech a jejich dodržování, žákům vysvětlíme také podstatu a důležitost stanovení pravidel a jejich dodržování

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- společné zhodnocení práce pomocí hodnotící aktivity, kterou můžeme pojmenovat smajlíci
- na tabuli nakreslíme tři odlišné smajlíky – veselý, smutný a neutrální
- žáci se pak podepíší pod takového smajlíka, dle kterého si myslí, že se jim práce dařila

Diskuse

- Jak se nám podařilo sestavit pravidla třídy?
- Chtěli bychom promyslet další pravidla, která budou dále aplikována na fungování třídy?
- Jak bychom mohli případně kontrolovat plnění pravidel?

2.vyučovací hodina-Školní samospráva, třídní funkce

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- představení tématu hodiny – funkce ve třídě, školní samospráva, školní parlament
- motivace žáků-**diskuse**: - snažíme se žáky motivovat možností participace na fungování školy
  - Líbí se mi prostředí školy?
  - Chtěl bych na škole něco změnit?
  - Mohu se zapojit do fungování školy?
  - Jakými způsoby můžu ovlivnit školní a mimoškolní aktivity?

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

- společně s žáky vytvoříme na tabuli či velkoformátový papír myšlenkovou mapu naší školy
- zaměříme se nejen na historii školy, vyučující, ale především zapojení školy do projektů, školních a mimoškolních aktivit, možnost participace žáků na fungování školy, školní parlament a další zapojení žáků do aktivit školy
- pomocí školního řádů si představíme základní práva a povinnosti žáků a vyučujících – práce na PC
- vytvoříme seznam funkcí ve třídě: šatnář, služba na tabuli, finančník, nástěnkář, atd.

- žáci se pokusí sami vybrat ze svých spolužáků, kdo by byl pro určitou funkci vhodný – necháme žáky hlasovat a domluvit se
- seznámíme žáky s pojmem školní (žakovská) samospráva, dále také se strukturou žakovské samosprávy a jejími pravomocemi a kompetencemi
- žáci poté navrhnou mimoškolní aktivity, které by mohly obohatit život školy

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- společné zhodnocení práce a kontrola přiřazených rolí ve třídě

3.vyučovací hodina-Návrh na změnu

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- představení tématu hodiny- „Návrh na změnu“-zaměření na prostředí školy

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

- rozdělíme žáky do skupin po přibližně 4 členech, každá skupinka obdrží mapu/ plán školy
- žáci do mapy školy zakreslí místa, která by chtěli změnit nebo by bylo potřeba upravit jejich provedení či vzhled (může jít například o nástěnky v prostorách školy, zařízení tříd atd.)
- pro lepší představu je vhodné nechat žáky pracovat v prostorách školy, aby měli možnost vidět místa v reálném čase
- v rámci diskuse poté žáci představí konkrétní problémy a navrhnou jejich řešení
- s žáky také diskutujeme o reálných možnostech těchto oprav, uvádíme rovněž, jak konkrétně by mohli sami žáci zvelebit či opravit prostředí kolem nich
- jedním z bodů by také mohly být webové stránky školy a návrhy žáků na zlepšení či zjednodušení přístupnosti

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- společné zhodnocení práce ve vyučovací hodině
- souhrnné opakování tématu naše škola

Jeden z dalších návrhů, jak jednoduše zapojit místo, kde žijeme do výuky je představen v příloze.¹¹⁴ Jedná se o pracovní list, který žáci dostali během online výuky v době covidové pandemie. Téma vandalismu je po revizi RVP ZV v roce 2021 již odstraněno, avšak účinnost tohoto dokumentu v době pandemie nebyla a prozatím také není plošně povinná. Představena je práce pro žáky na téma vandalismu. Místní region je do tohoto učiva zapojen pomocí určení míst, kde k vandalismu v městě dochází nejčastěji. Dále však také mají žáci za úkol najít místo ve městě, které by se mohlo na první pohled zdát jako počin vandalismu, jedná se však o výtvar v rámci akce pořádané městem. Během výuky tohoto tématu se žáci baví o příčinách a možných dopadech tohoto chování. Snaží se také představit kroky, které by mohly vandalismus omezit.

V rámci online hodiny, která probíhala na toto téma, žáci také mluvili o vandalismu ve škole. Uvedli několik příkladů, jak se vandalismus projevuje ve školním prostředí. Dále jaké má příčiny a následky.

Jak již bylo zmíněno tematický celek Člověk ve společnosti se zaměřuje také na místní region a kraj. Žákům by mělo být představeno okolí, ve kterém žijí nejen z pohledu památek a zajímavostí, ale také například místních tradic a důležitých institucí. Následující příprava na hodinu nabídne jednu z několika možností představení města, kde žijeme, žákům. K představení místního regionu lze také využít návrh na terénní výuky, který je součástí následující podkapitoly představující přípravy na hodinu zeměpisu. V tomto případě se však jedná o formu výuky, ve které dochází k mezipředmětovým vztahům, a tak jsou žáci seznámeni i s občanskými znalostmi a poznatky.

---

¹¹⁴ Viz příloha č. 16.

Naše město

<u>Tematický okruh-téma:</u> <i>Člověk ve společnosti</i> <i>Učivo:</i> naše obec region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, místní tradice, ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku, významní rodáci	<u>Ročník:</u> 6. třída <u>Časová dotace:</u> 2 vyučovací hodiny
<u>Cíle vyučovací hodiny:</u> <i>Očekávané výstupy:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ definuje pojem místní region a naše obec ▪ vlastními slovy uvede zajímavá a památná místa ▪ vyčlení důležité instituce v našem městě ▪ určí zajímavá a památná místa v městě, ve kterém žije <i>Klíčové kompetence:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k učení ▪ kompetence komunikativní ▪ kompetence občanské	
<u>Obsah:</u> <u>Učivo:</u> Naše obec <u>Pojmy:</u> statutární město, obec, památná místa, významné instituce, primátor	
<u>Výuková metoda:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ klasické – slovní – práce s textem, výklad, diskuse ▪ aktivizující – didaktická hra ▪ komplexní – individuální, otevřené učení – volná práce žáků	
<u>Organizační forma výuky:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hromadná (kolektivní) ▪ samostatná práce žáků	

- skupinová práce

Učební pomůcky, didaktická technika: podklady pro stanoviště, podklady pro projekty/referáty

Scénáře hodin

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- žákům představíme téma dnešní hodiny a jako úvod do této problematiky zvolíme video
- jedná se o propagační videospot zobrazující zajímavá a památná místa ve městě Karviná a možnosti občanského využití
  - <https://www.youtube.com/watch?v=5WoHPiVC2Vo>

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

Rotující stanoviště

- žáky rozdělíme do čtyř skupin a do každého rohu třídy připravíme papír s určitým tématem
  - zajímavá a památná místa
  - občan ve společnosti – instituce, zapojení občanů do života města
  - významní rodáci a jiné zajímavosti, tradice
  - z pohledu zeměpisu – přírodní památky, poloha v rámci České republiky,...
- skupinky se poté postupně vystřídají u jednotlivých stanovišť a během určeného časového limitu se pokusí napsat co nejvíce informací, které je k danému tématu napadají
- po uplynutí stanoveného časového limitu s žáky postupně diskutujeme o všech tématech a pokusíme se doplnit další poznatky

Projekt/ referát/plakát

- žáci se rozdělí do menších skupin či dvojic a na zadané téma připraví referát či vytvoří plakát zobrazující toto téma
- témata či oblasti by měly být navázány na informace, které žáci představili v první aktivitě

- jednat se bude pravděpodobně například o zámek Karviná, městskou radnici, kostel sv. Petra z Alkantary, Karvinské moře či důlní těžbu
- práci žáci započnu v první vyučovací hodině a následně ji dodělají v další hodině, která bude sloužit také jako představení jednotlivých projektů/plakátů

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- vytvořené práce si s žáky můžeme vystavit ve třídě či v prostorách školy
- společně s žáky společně zhodnotíme práci a její výsledky
- diskutujeme s žáky o našem městě, jeho památkách a dalších souvisejících tématech

5.1.2 Člověk, stát a právo

Tematický celek obsahuje nejen právní základ státu, lidská práva či každodenní právo, ale součástí je také samospráva a principy demokracie. Žáci se tak učí být aktivním členem společnosti a podílet se na společenském životě. Seznámeni jsou také s principem a průběhem voleb. Výuka se pak může zaměřit rovněž na důležitost voleb a celkové zapojení občana do chodu nejen obce, ale i státu.

5.1.2.1 Obecní samospráva

Obecní samospráva je součástí tematického celku Člověk, stát a právo a učivo státní správa a samospráva. Toto učivo je zaměřeno především na orgány a instituce státní správy a samosprávy a jejich úkoly.¹¹⁵

Výstupem hodiny nebo přesněji výstupem tohoto tématu bude lapbook. Lapbookem označujeme jakýsi interaktivní 3D sešit, který slouží k uchování informací dané látky. Žáci si jej vytváří sami, za pomoci podkladů, které jsou jim poskytnuty či které si sami připraví. Každý z nich je tedy originální a je přizpůsoben potřebám žáka. Neobsahuje pouze textové informace, ale také obrázky nebo může být obohacen o nejrůznější aktivity. Později je do něj možné doplňovat další získané poznatky, či může sloužit pouze k procvičování určitého tématu.

Podklady do lapbooku je potřeba vybrat dle svého rozhodnutí, jelikož každému vyučujícímu vyhovují jiné zdroje informací. V tomto případě jsou využity nejen informace, ale také obrázky z učebnice „Výchova k občanství“ od nakladatelství *Nová škola, s.r.o. Pyramida*,

---

¹¹⁵ RVP ZV, str. 65.

kteřá je součástí základu pro žáky, je součástí zeměpisné série učebnic stejného nakladatelství. Přesněji se tady jedná o učebnici pro 9. ročník- „Lidé a hospodářství“. Fotografie, které jsou uvedeny v příloze této práce, jsou pouze možnou formou lapbooku věnující se obecní samosprávě.¹¹⁶

Obecní samospráva

<p><u>Tematický okruh-téma:</u></p> <p><i>Člověk, stát a právo</i></p> <p><i>Učivo:</i> státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly</p>	<p><u>Ročník:</u> 7. třída</p> <p><u>Časová dotace:</u> 1 vyučovací hodina</p>
<p><u>Cíle vyučovací hodiny:</u></p> <p><i>Očekávané výstupy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ definoje pojem obecní samospráva ▪ uvádí rozdíl mezi vesnicí, městem a statutárním městem z pohledu samosprávy ▪ aplikuje získané informace na místní region a školní prostředí <p><i>Klíčové kompetence:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k učení ▪ kompetence komunikativní ▪ kompetence občanské 	
<p><u>Obsah:</u></p> <p><u>Učivo:</u> Obecní samospráva a aplikace fungování samosprávy na místní region a školní prostředí</p> <p><u>Pojmy:</u> samospráva, městys, statutární město, primátor, starosta, magistrát, obec, obecní zastupitelstvo, obecní rada, školská rada</p>	
<p><u>Výuková metoda:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ klasické – slovní – práce s textem, výklad, diskuse 	

¹¹⁶ Viz příloha č. 17.

- aktivizující – didaktická hra
- komplexní – individuální, otevřené učení – volná práce žáků

Organizační forma výuky:

- hromadná (kolektivní)
- samostatná práce žáků

Učební pomůcky, didaktická technika: dataprojektor, podklady pro vytvoření lapbooku

Scénář hodiny

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- žákům nesdělujeme téma hodiny, jelikož si na něj přijdou sami pomocí prvotní aktivity, která by měla žáky motivovat

Kdo, s kým, ...

- každý z žáků dostane užší proužek papíru, na který bude psát své myšlenky
- promítneme prezentaci, která bude sloužit jako nápověda pro slovo, které mají žáci za úkol napsat
- vždy promítneme obrázek a k němu vyslovíme danou pomůcku v podobě předložky, slovesa či jiného slovního druhu
- slova jsou v tomto sledu: kdo, s kým, co dělali, kde, kdy a proč
- fotografie by měly pomoci nejen v určování slova, které by bylo vhodné pro sestavení věty, ale také dopomůže přijít na téma hodiny již s aplikací na místní region
- výběr fotografií či obrázku, je volitelný, bylo by však vhodné, aby směřoval takto: primátor Jan Wolf – kdo, obecní zastupitelstvo – s kým, uvažovat, přemýšlet, rozhodovat – co dělali, magistrát, radnice – kde, lidé, šťastný-proč
- po dokončení aktivity společně projdeme jednotlivé věty a nápady, co by mohlo být náplní dané hodiny

II. Hlavní část (expoze, fixace, aplikace)

- seznámení žáků s pojmy obec, samospráva, město, městys, vesnice, statutární město, primátor, starosta, v návaznosti na tyto pojmy je členění obcí vzhledem k počtu obyvatel, a především také jaké jsou funkce obecní samosprávy

- pomocí diskuse se snažíme, aby žáci sami přišli na aktivity, na kterých se podílí město a pokusili se na toto téma také napojit možnost obyvatel o zapojení do každodenního života ve městě
- vhodné je také zvolit návaznost na místní region, kdy si žáci spojí všeobecné pojmy s konkrétní budovou či osobou, která jim je známa
- v neposlední řadě je možnost propojit téma na školní prostředí a seznámit žáky s možnostmi zapojení se do chodu školy v rámci školní samosprávy, fungování školního parlamentu či školské rady
- dále také přiblížit veřejná místa ve městě k místům ve škole-například knihovna a školní knihovna, občerstvení a školní bufet, hřiště a školní hřiště, ...
- všechny tyto poznatky si žáci nezapisují do sešitu, ale tvoří **lapbook**
- během tvoření žákům pomáháme s upřesněním informací, aby je měli správně přiřazeny
- důležité je, aby bylo vše správně přiřazeno, v jakém pořadí či jaký způsob žáci zvolí je pouze na nich, jelikož lapbook musí být funkční především pro ně
- lapbook obsahuje také informace které propojují obecné zákonitosti tématu obecní samosprávy a města, ve kterém žijeme, tedy města Karviná (primátor města-Jan Wolf, obecní zastupitelstvo města Karviná, Rada města Karviná, Magistrát města Karviná, ...)

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

Palec nahoru

- závěrem posoudíme dnešní práci, shrneme poznatky, které jsme dnes získali a pomocí jednoduché aktivity palec nahoru zhodnotíme, jak náročné pro nás téma bylo
- palec nahoru znamená, že jsme téma znali nebo pro nás nové informace byly lehce pochopitelné
- palec vodorovně znamená, že je potřeba se na určitou část ještě zaměřit a například si ujasnit některá fakta
- palec dolů znamená, že pro nás téma bylo náročné a potřebovali bychom si jej projít celé znovu

- učitel touto aktivitou získá rychlý přehled o zvládnutí tématu a může tedy posoudit, jak přesně naváže v další hodině občanské výchovy

5.2 Zeměpis

Zeměpis je v rámci RVP ZV součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda společně s fyzikou, chemií a přírodopisem. Všechny tyto předměty umožňují žákům poznat nejen jejich okolí, ale i veškeré zákonitosti v přírodě. Přírodní vědy svým charakterem nabízejí především badatelskou formu vzdělávání, která představuje možnost většího porozumění a uvědomění si důležitosti přírodních poznatků a návaznosti na běžný život.¹¹⁷ Exkurze, experiment či terénní výuka jsou pojmy, které by měly být součástí výuky nejen přírodních věd.

Jednou částí vzdělávacího obsahu zeměpisu je přímo *Terénní geografická výuka, aplikace a praxe*. Nejde pouze o práci s geografickými pomůckami a přístroji, jako je například mapa, kompas a atlas. Popřípadě anemometr, barometr či srážkoměr v rámci tématu meteorologie. Výuka se zaměřuje také na přípravu žáka k vhodnému pohybu v terénu, soustředí se na správné chování a jednání při nebezpečí přírodních katastrof a hodnocení přírodních jevů.¹¹⁸ Následující podkapitoly představí několik příprav věnujících se využití tématu Karviná a základní školy ve městě Karviná, v hodinách zeměpisu. Pokud je u hodiny představen pracovní list či test, nachází se zde také vypracovaná verze se správnými odpověďmi.

5.2.1 Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie

Jedná se o tematický celek, jenž dává pomyslný základ v orientaci na mapě a samotné přírodě. Díky očekávaným výstupům, které spadají do tohoto celku, jsou žáci seznámeni s vybranými geografickými, topografickými a kartografickými pojmy. Orientují se na mapě, v jejím obsahu a učí se pracovat nejen s kartografickými produkty v tištěné podobě, avšak i v elektronické, jež se stále více rozšiřuje. Cílem výuky zeměpisu ani jiného vzdělávacího oboru by nemělo být pouhé memorování informací, avšak hlavním úkolem by mělo být dát žákům pomyslný základ a naučit je pracovat s dostupnými zdroji informací a posuzovat správnost těchto faktů. V rámci zeměpisu je užitečné kromě atlasu či mapy využít také mapy v elektronické podobě či mobilní aplikace, které například nahradí klasický kompas. Mnoho aplikací nabízí určení světových stran či stanovení přibližné nadmořské výšky a přesné zeměpisné souřadnice. Během výuky zeměpisného semináře je také možnost se zaměřit na mapové podklady, které nejsou příliš využitelné v klasických vyučovacích hodinách. Jedná se

---

¹¹⁷ RVP ZV, str. 69.

¹¹⁸ RVP ZV, str. 87-88.

například o geologické či geomorfologické mapy. Tato témata by mohla být pro žáky obtížná, avšak v rámci semináře by se mohlo jednat o obohacení témat.

5.2.1.1 Orientace na mapě

Nedílnou součástí výuky zeměpisu je orientace na mapě, se kterou souvisí celková orientace v atlase. V současnosti však nejen žáci, ale také široká veřejnost má možnost si vypomoci mnoha webovými odkazy a aplikacemi, které mohou usnadnit práci. Není tedy lepší možností, než žáky s těmito pomocníky seznámit a ukázat jim, co vše nabízí. Také ve kterých situacích se obrátit na určitý typ těchto pomůcek. Jednou z nejčastějších používaných webových stránek, které souvisí se zeměpisem jsou mapy.cz či google maps. Následující příprava na hodinu tedy představuje v rámci 2 vyučovacích hodin zeměpisu, jak by mohli žáci s těmito platformami pracovat.

Orientace na mapě

<p><u>Tematický okruh-téma:</u></p> <p><i>Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie</i></p> <p><i>Učivo:</i> geografická kartografie a topografie, komunikační geografický a kartografický jazyk</p>	<p><u>Ročník:</u> 6.třída</p> <p><u>Časová dotace:</u> 2 vyučovací hodiny</p>
<p><u>Cíle vyučovací hodiny:</u></p> <p><i>Očekávané výstupy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zhotoví mapu v elektronické podobě na základě stanovených podmínek ▪ navrhne trasu mezi několika body dle specifických faktorů ▪ oceňuje přínos elektronické podoby kartografických podkladů <p><i>Klíčové kompetence:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k učení ▪ kompetence digitální ▪ kompetence komunikativní 	

Obsah:

Učivo: Orientace na mapě města, praktická cvičení a aplikace s dostupnými kartografickými produkty v elektronické podobě

Pojmy: mapa, kartografie, souřadnice

Výuková metoda:

- klasické – slovní – výklad, diskuse
- klasické – dovednostně-praktické – vytváření dovedností, produkční metody
- komplexní – skupinová práce, výuka s PC

Organizační forma výuky:

- hromadná (kolektivní)
- skupinová – práce ve dvojici

Učební pomůcky, didaktická technika: pracovní list, počítačová učebna

Scénář 1. vyučovací hodiny

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- kontrola **domácího úkolu** z minulé hodiny – žáci měli za úkol změřit čas, jak dlouho jim trvá cesta z domu do školy, důležité je také to, aby se žáci pokusili si zapamatovat, či napsat, jakou trasou šli – například, které ulice procházeli, či přes jaké záchytné body cesta probíhala
- vhodným způsobem je vytištění mapy města a přesné zaznačení cesty do mapy s připojením časového údaje, pokud žáci například dojíždí autem, či jiným dopravním prostředkem, je hlavním cílem mít zapsán čas, adresu místa startu a záchytné body
- jako opakování učiva zvolíme metodu **třífázového rozhovoru**-opakujeme především co je to mapa, jaké máme druhy map, k čemu slouží, určité topografické značky, které známe a další informace týkající se základní teorie kartografie
- jako body třífázového rozhovoru, kterých se budou žáci držet, zvolíme výše uvedené vymezení, žáci pak pracují dle následující tabulky

- rozhovor je řízen třemi žáky, kteří se postupně střídají ve svých rolích, interval je 3 minuty, celá aktivita by tedy měla trvat přibližně 10 minut
- všechny své poznatky a otázky píše skupina na papír, podklady můžeme využít i jako ověření znalostí, ale především jako ujištění, že danému tématu žáci rozumí
- případné nesrovnalosti před hlavní náplní hodiny vyřešíme

role	1. fáze	2. fáze	3. fáze
A	mluví	píše	doptává se
B	doptává se	mluví	píše
C	píše	doptává se	mluví

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

- za pomoci **online map**, nejlépe využije celá třída stejné stránky například mapy.cz, vytvoříme mapu cesty z domu do školy
- žáci se zaměří na tyto body: jak se liší trasa, kterou jim vyhodnotili mapy od té, kterou využívají pro svou cestu do školy, odlišnost časového horizontu, a také si ujasní vzdálenost v kilometrech, dále se pokusí zobrazit výškový profil trasy
- společně s nimi, nejlépe přes dataprojektor, provádíme stejné úkoly, jako žáci, abychom případně dokázali odpovědět na dotazy, či žákům ukázaly, jak danou informaci pomocí online map dokážeme zjistit
- využíváme trasu, výškový profil, panorama, odlišné podklady map – základní, turistická, z 19. století, fotografická, pomocí nástrojů zanášíme do mapy vlastní body, díky nástroji měření vzdálenosti a plochy se pokusíme změřit vzdušnou vzdálenost odlišných bodů
- porovnáme tedy trasu, kterou nám nabízí online mapy, a kterou využíváme, pokusíme se najít alternativy, které by například mohly přinést kratší cestu nebo cestu méně časově náročnou
- pomocí map také určujeme souřadnice, zvolíme jakékoliv místo na mapě a nalezneme pro něj souřadnicový popis, zpětně se pak pokouší toto místo

pomocí zadání souřadnice dohledat – aplikujeme například na místo bydliště či školu

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

Mentimetr – Mentì.cz

- závěrem hodiny si pomocí aplikace mentimetr představíme, jak se nám dnes pracovalo a zda všemu dostatečně rozumíme, žáci skrze aplikaci samostatně zaznačí svůj vlastní pohled, který se následně promítne do celkového zhodnocené hodiny
- v případě potřeby vyřešíme nejasnosti, které žáci v této oblasti mají

Scénář 2. vyučovací hodiny

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

- hlavní náplní hodiny je práce ve dvojicích s pomocí kartografických zdrojů v elektronické podobě, přesněji s online mapami, jde o procvičení učiva a dovedností, které byly součástí předešlé vyučovací hodiny
- vhodným postupem je žákům pracovní list poslat elektronicky a ve stejné podobě jej poté odevzdají – díky tomu bude možné vkládat screenshoty map, které vytvořili, či informací, které získali
- pracovní list i s řešením je uveden pod přehledem se scénářem hodiny
- na začátku hodiny by bylo vhodné s žáky zopakovat znalosti, které získali v předešlé hodině – tedy vyzkoušet si jednotlivé funkce online mapy, které jsou k dispozici a především ty, jež budou žáci v následující skupinové práci potřebovat
- v průběhu práce žáků jsme k dispozici, abychom případně pomohli s online mapami a dalšími dotazy, které mohou vyvstat

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- závěrem hodiny žáci zhodnotí svou práci ve dvojicích a představí, která část práce pro ně byla lehká, a u které naopak měli nějaký problém
- společně se pak zaměříme na to, kdy můžeme online mapy využít a shrneme si jejich přínos pro každodenní život člověka
- v případě potřeby vyřešíme nejasnosti, které žáci v této oblasti mají

Orientace na mapě

Práce s internetovými zdroji

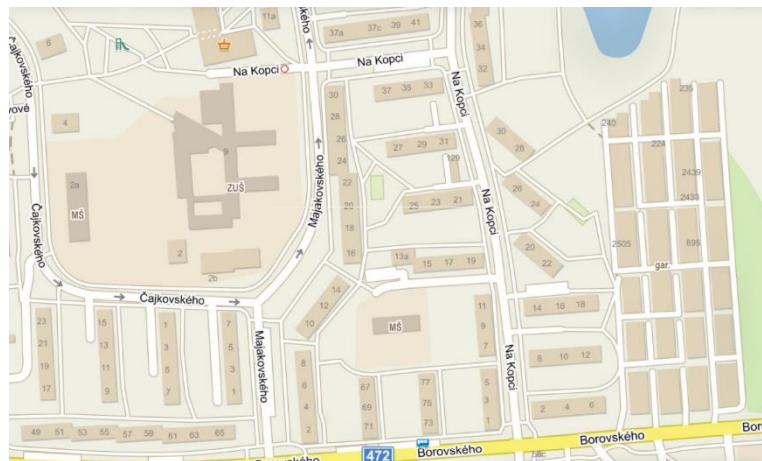
- 1. Pomocí online mapy (mapy.cz), zjisti a zapiš, co se nachází na uvedených adresách či souřadnicích. Uveď také komplexní název pro tyto budovy. Doporučuji si body v online mapě zachovávat, může ti to v dalších krocích ulehčit práci.**

- A. Einsteinova 2871/8, Karviná
- B. 49.8690114N, 18.5512961E
- C. Centrum 2290/14, Karviná
- D. Ve Svahu 775/1a, Karviná
- E. 49. 8578381N, 18.5602239E
- F. 49.8518472N, 18.5529497E
- G. Dr. Olszaka 156/2, Karviná
- H. Školská 432/1, Karviná
- I. 49.8671606N, 18.5287133E
- J. Sokolovská 1758/1, Karviná
- K. 49.8595250N, 18.5362233E
- L. 49.8514783N, 18.5628550E

komplexní název =

- 2. Kolik budov, které jsme si v předešlém úkolu označili pod komplexním názvem _____ se nachází ve stejné části města, ve které i ta nám nejbližší. Jak se nazývá tato část města?**
- 3. Vytvoř mapu, jak by mohla probíhat nejkratší možná trasa mezi body A, L, D a C. Vycházíme od prvního zmíněného bodu, pořadí dalších bodů je libovolné. Trasu naplánuj pro cestu pěšky. Mapu pomocí screenshotu vlož k tomuto úkolu.**
- 4. Pomocí nejrůznějších vychytávek, které nám online mapy poskytují najdi odpověď na tyto otázky.**
  - a) Jakou barvu má fasáda budovy G?
  - b) Budova B má společnou stěnu s dalším komerčním objektem? Co je to za budovu?
  - c) Stála budova D již v 19. století?
  - d) Jak se jmenuje autobusová zastávka nacházející se nejbliž k budově I?
  - e) Která z budov se nachází nejbliž ke státním hranicím? S jakým státem tyto hranice Česká republika sdílí?
  - f) Jaký je výškový profil mezi body K a L? Screenshot vlož pod tento úkol. Pokud půjdeme z bodu L do bodu K, jdeme převážně z kopce nebo do kopce?
- 5. Jak se bude lišit trasa mezi bodem D a H, pokud zvolíme trasu autem a pěšky. Zajímá nás především délka trasy a časová náročnost. Není potřeba vkládat mapu.**
- 6. Pomocí turistické mapy a vrstevnic se pokus určit v jaké nadmořské výšce je budova D.**

7. Poblíž budovy E se nachází kulturní středisko. Co je tímto označením myšleno a na jaké ulici se nachází?
8. Pokus se pomocí tohoto výřezu z mapy určit o jakou městskou část Karviné se jedná. V této vyobrazené oblasti se nachází budova s označením ZUŠ. Pomocí internetu se pokus zjistit, co tato zkratka znamená a zda není bližší pojmenování pro tuto budovu v Karviné.

ŘEŠENÍ

Orientace na mapě

Práce s internetovými zdroji

1. Pomocí online mapy (mapy.cz), zjisti a zapiš, co se nachází na uvedených adresách či souřadnicích. Uveď také komplexní název pro tyto budovy. Doporučuji si body v online mapě zachovávat, může ti to v dalších krocích ulehčit práci.

- A. Einsteinova 2871/8, Karviná-ZŠ Mendelova
- B. 49.8690114N, 18.5512961E-ZŠ Slovenská
- C. Centrum 2290/14, Karviná-ZŠ U Studny
- D. Ve Svahu 775/1a, Karviná-ZŠ Borovského
- E. 49. 8578381N, 18.5602239E-ZŠ Majakovského
- F. 49.8518472N, 18.5529497E-ZŠ Prameny
- G. Dr. Olszaka 156/2, Karviná-ZŠ s polským vyučovacím jazykem
- H. Školská 432/1, Karviná-ZŠ Školská
- I. 49.8671606N, 18.5287133E-ZŠ Družby
- J. Sokolovská 1758/1, Karviná-ZŠ Dělnická
- K. 49.8595250N, 18.5362233E-ZŠ Cihelní
- L. 49.8514783N, 18.5628550E-ZŠ U Lesa

komplexní název = **základní škola**

2. Kolik budov, které jsme si v předešlém úkolu označili pod komplexním názvem základní školy se nachází ve stejné části města, ve které i ta nám nejbližší. Jak se nazývá tato část města?

MIZEROV – ZŠ U Studny, ZŠ Majakovského

RÁJ – ZŠ Borovského, ZŠ U Lesa, ZŠ Školská, ZŠ Prameny

FRYŠTÁT – ZŠ s polským vyučovacím jazykem

HRANICE – ZŠ Mendelova, ZŠ Slovenská

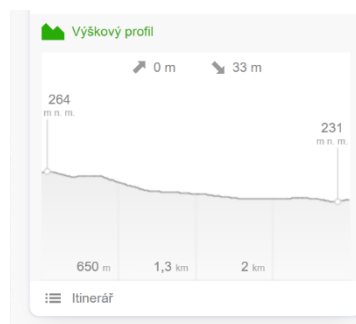
NOVÉ MĚSTO – ZŠ Cihelní, ZŠ Dělnická, ZŠ Družby

3. Vytvoř mapu, jak by mohla probíhat nejkratší možná trasa mezi body A, L, D a C. Vycházíme od prvního zmíněného bodu, pořadí dalších bodů je libovolné. Trasu naplánuj pro cestu pěšky. Mapu pomocí screenshotu vlož k tomuto úkolu.

4. Pomocí nejrůznějších vychytávek, které nám online mapy poskytují najdi odpověď na tyto otázky.
  - g) Jakou barvu má fasáda budovy G? **Bílou.**
  - h) Budova B má společnou stěnu s dalším komerčním objektem? Co je to za budovu? **Krytý bazén DEA.**
  - i) Stála budova D již v 19. století? **Ne.**
  - j) Jak se jmenuje autobusová zastávka nacházející se nejbliž k budově I? **Karviná, Nové Město, U Bažantnice.**
  - k) Která z budov se nachází nejbliž ke státním hranicím? S jakým státem tyto hranice Česká republika sdílí? **S Polskem, ZŠ Mendelova 1,4 km.**
  - l) Jaký je výškový profil mezi body K a L? Screenshot vlož pod tento úkol. Pokud půjdeme z bodu L do bodu K, jdeme převážně z kopce nebo do kopce?

Pokud půjdeme z bodu L (ZŠ U Lesa) do bodu K (ZŠ Cihelní) půjdeme převážně z kopce. Výškový profil uvedený výše zobrazuje tuto trasu.

5. Jak se bude lišit trasa mezi bodem D a H, pokud zvolíme trasu autem a pěšky. Zajímá nás především délka trasy a časová náročnost. Není potřeba vkládat mapu.

autem – 4 minuty, 2,5 km

pěšky – 18 minut, 1,2 km

6. Pomocí turistické mapy a vrstevnic se pokus určit v jaké nadmořské výšce je budova D.

272 m n. m.

7. Poblíž budovy E se nachází kulturní středisko. Co je tímto označením myšleno a na jaké ulici se nachází?

Kino Centrum, ulice tř. Těřeškovové

8. Pokus se pomocí tohoto výřezu z mapy určit o jakou městskou část Karviné se jedná. V této vyobrazené oblasti se nachází budova s označením ZUŠ. Pomocí internetu se pokus zjistit, co tato zkratka znamená a zda není bližší pojmenování pro tuto budovu v Karviné.

Jedná se o městskou část Karviná-Mizerov. Zkratka ZUŠ označuje základní uměleckou školu. Přesný název zobrazené budovy je Základní umělecká škola Bedřicha Smetany.

Pokud bychom se chtěli s žáky zaměřit na specifická odvětví zeměpisu je vhodnou platformou Geoportal.¹¹⁹ Tato stránka nabízí nespočet variací, které lze využít nejen ve výuce zeměpisu. Je však nutné vybrat vhodné typy map a jisté mapové kompozice. Vhodné také může být tuto webovou aplikaci nechat pro žáky geografie na středních školách či v rámci hodin zeměpisného semináře. Podobným programem je také GIS, tedy Geografický informační systém. Tento počítačový systém nabízí nejen tvorbu map, ale také vizualizaci a analýzu souvisejících dat. Žáci mohou například vytvořit mapu hustoty zalidnění jednotlivých částí města Karviná. Desktopová verze jim umožní kromě samotné mapy vytvořit také její legendu a další kompoziční prvky mapy. Jak již však bylo uvedeno je potřeba zvážit náročnost těchto aktivit pro žáky základní školy.

5.2.1.2 Orientace v prostoru

Mnoho geografických přístrojů je vhodné využívat především mimo budovu v terénu. Vzhledem k možnosti nepřízně počasí či dalších ovlivňujících faktorů je dobrým krokem mít připravenou také verzi pro využití uvnitř školy. Žáci by neměli být ochuzeni o možnost si vyzkoušet práci například s teploměrem, kompasem či mobilní aplikací nahrazující některé přístroje. Může se jednat například o orientaci v prostoru pomocí indicií nebo aplikace v mobilu, kde si žáci ověřují souřadnice místa, kde se nacházejí.

Žáci 6. ročníku Základní školy Borovského měli možnost si způsob této práce vyzkoušet v rámci dvouhodinové výuky zeměpisu. Úkoly nebyly navázány pouze na práci s geografickými přístroji, avšak i pomocí běžně dostupných pomůcek. Pomocí metrové šňůrky měřili velikost třídy, vyzkoušeli si změřit teplotu uvnitř školy a venku před školou. Dále také rozdílnost ve vlhkosti vzduchu v místnosti a venku. A v neposlední řadě pomocí aplikace v určitých místech školy zjišťovali nadmořskou výšku a souřadnice daného místa.¹²⁰

5.2.2 Společenské a hospodářské prostředí

Problematiku místního regionu lze navázat na nespočet témat, která se váží ke každému vzdělávacímu oboru. Pro představení tato podkapitola nabídne zapojení města Karviná do tématu sídel, jež je součástí vzdělávacího oboru zeměpis, vzdělávacího obsahu společenské a hospodářské prostředí. Kromě jiných je zde i téma sídelních poměrů a sídelních systémů. Dále také urbanizace a suburbanizace.

---

¹¹⁹ Prohlížení-Národní geoportál INSPIRE. *geoportal.gov*. [online]. [11.11.2022]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

¹²⁰ Viz příloha č.18.

Žáci by se v rámci tohoto tématu měli zaměřit na odlišnost venkovských a městských sídel, funkce a hierarchii sídel, vývoj měst, život ve městě a také například proces, jež koordinuje rozvoj měst, tedy územní plánování.

V úvodu do tématu se žáci seznámí s rozdílem mezi sídlem městským a venkovským. Na konkrétních příkladech v jejich okolí stanoví body, které odlišují tato dvě sídla, například jeho velikost, počet obyvatel či množství služeb, které jsou zde pro občany dostupné. Současně tak naváží na téma funkce sídel a odlišnosti zástavby.

Sídla městská a venkovská, funkce sídel

<p><u>Tematický okruh-téma:</u></p> <p><i>Společenské a hospodářské prostředí</i></p> <p><i>Učivo:</i> globalizační společenské, politické a hospodářské procesy</p>	<p><u>Ročník:</u> 9. třída</p> <p><u>Časová dotace:</u> 1 vyučovací hodina</p>
<p><u>Cíle vyučovací hodiny:</u></p> <p><i>Očekávané výstupy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ definuje pojem sídlo ▪ vlastními slovy uvede funkce sídel a aplikuje je na určitá sídla ▪ uvede klady a zápory jednotlivých typů sídel <p><i>Klíčové kompetence:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k učení ▪ kompetence komunikativní ▪ kompetence občanské 	
<p><u>Obsah:</u></p> <p><u>Učivo:</u> sídla městská a venkovská, funkce sídel</p> <p><u>Pojmy:</u> sídla, venkov, městys, metropole, urbanizace, samota</p>	
<p><u>Výuková metoda:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ klasické – slovní – práce s textem, výklad, diskuse ▪ aktivizující – skupinová práce 	

Organizační forma výuky:

- hromadná (kolektivní)
- samostatná práce žáků

Učební pomůcky, didaktická technika: dataprojektor, pomůcky pro skupinovou práci

Scénář hodiny

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy
- v rámci motivace se žáků zeptáme, jak by mělo vypadat místo, kde by chtěli žít
- co tam nesmí chybět, čemu by se naopak při hledání bydlení vyhnuli a jaké mají očekávání, zda upřednostňují město či vesnici a z jakého důvodu

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

- uvedení nového učiva – sídla městská a venkovská
  - pomocí místního regionu se pokusíme definovat pojem sídla, a také jaké funkce plní -> aplikace na Karvinou a Petrovice u Karviné
  - zobrazíme si mapu Karviné a odlišnými barvami budeme označovat oblasti určitých funkcí města – například černou zaznačíme oblast Nového pole a pojmenujeme tuto oblast jako průmyslová zóna, následně například obchodní centrum – obchodní funkce, sídliště – bydlení atd.
  - na základě našich poznatků si do sešitu uvedeme definici sídel, jejich dělení a také funkce
  - následně si určíme čtyři základní sídla – samota, venkov, město a metropole

volební kampaň

- rozdělení žáků do čtyř skupin – samota, venkov, město a metropole
- žáci mají za úkol napsat pozitiva a negativa těchto sídel a snažit se připravit také argumenty, na problémy, se kterými by mohl jiný tým přijít
  - v první části diskuse má každá skupina 2 minuty na představení svého tématu

- následně si vzájemně kladou otázky a argumentují, proč je jejich sídlo lepší, výhodnější
- zaměří se především na funkce, dostupnost, dopravu, vzdělání, klid a rušnost atd.
- poté si doplníme příklady vesnice, města a metropole do sešitu

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- společné hodnocení práce v hodině: kritické připomínky, co se žákům podařilo, které aktivity se jim líbily apod
- závěrečný pozdrav

Následující vyučovací hodiny by mohly být věnovány tématu hierarchie sídel. Specificky tedy odlišnosti například města a statutárního města, a také typem sídel na opačné straně pyramidy velikosti sídel-samota a metropole. S tímto tématem se žáci mohou setkat také ve výuce výchovy k občanství v oblasti obecní samosprávy. Návrh této hodiny je představen v kapitole výchova k občanství. Již zmíněná pyramida hierarchie sídel je pak součástí příloh struktury vyučovací hodiny podkapitoly obecní samospráva.

5.2.3 Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

Terénní výuka je pojem, se kterým se setkáváme především v přírodovědných předmětech. Do této oblasti můžeme zařadit zeměpis, přírodopis, chemii a fyziku. Často bývá opomíjena především proto, že je složitější na přípravu, a je také časově a finančně náročnější.

Jak již bylo uvedeno, v rámci RVP ZV je terénní výuka především součástí oblasti Člověk a příroda, pod kterou spadá fyzika, chemie, přírodopis a zeměpis. Jedním z cílů těchto vzdělávacích oborů je zkoumání přírodních faktů. RVP přesně uvádí pozorování, měření a experiment. Mimo jiné by také žáci měli zvládnout posoudit data, zapojit se do aktivní činnosti nebo vidět souvislost mezi člověkem a přírodou. Všechny tyto body je nejlepší žákům předvést právě pomocí zkušenosti.

Vzdělávací obor chemie má tematický celek, který se jmenuje Pozorování, pokus a bezpečnost práce. Žáci se v tomto celku zaměřují nejen na zásady bezpečné práce v rámci školní laboratoře, ale také v běžném životě. Získávají znalosti o vlastnostech látek či jejich nebezpečných formách. Přírodopis pak nabízí praktické poznávání přírody.

Pro záměr této práce je stěženi obor přírodovědné oblasti zeměpisu, a tedy i aplikace terénní výuky v něm. Zde mají žáci možnost se setkat s praktickým zeměpisem díky tematického celku terénní geografická výuka, praxe a aplikace. Dle očekávaných výstupu se předpokládá, že žák například ovládá základy orientace v terénu, práci s mapou. Je schopen pozorovat a hodnotit krajinu. Zde se nabízí spojení s využitím krajiny, kdy ji dělíme na přírodní a kulturní, dle ovlivnění prostředí člověkem. Jedním z bodů je také pozorování místní krajiny a geografická exkurze. Vzhledem k tomu, že se Karviná nachází v zeměpisně zajímavé oblasti, je výhodné této možnosti využít. Ať už k objevování světa kolem nás, tak zaměření se na vývoj a proměny v čase.¹²¹ Terénní výuka je také vhodným prostředníkem pro mezipředmětové vztahy.

Zaměříme-li se tedy přímo na Karvinou, lze zde zapojit zeměpis a témata jako společenské, politické a hospodářské procesy, přírodní sféru či místní region. Tedy fyzickogeografické a socioekonomické charakteristiky. Další z předmětů vyučovaných na základních školách se nabízí dějepis a téma historie vývoje města Karviná, či samotné zaměření na vývoj školství na území města Karviná i tehdejší Karvinné a Fryštátu. Poté přírodopis-biologie rostlin a živočichů, nerostné suroviny jako je uhlí a také ochrana přírody a životního prostředí. Hlavním předmětem je bezesporu český jazyk a literatura. Čeština jako národní jazyk, rozvrstvení národního jazyka a kultura jazyka a řeči. Všechna tato témata lze zapojit do spojitosti s místním regionem. Karviná, jakožto pohraniční oblast, nabízí také nástin polského jazyka. Například žáci určitých základních škol v Českém Těšíně mají možnost si jako druhý cizí jazyk mimo německý jazyk či jazyk ruský a francouzský, zvolit také polský jazyk. S výčtem předmětů lze pokračovat i dále. Místní region je možné využít v každém vyučovaném předmětu na základní škole. Výjimkou není ani výtvarná či hudební výchova.

Následující část diplomové práce představí terénní výuku, jež by mohla být zapojena do výuky zeměpisu na druhém stupni základních škol ve spojení se vzdělávacím obsahem Česká republika, jenž nabízí očekávaný výstup: „vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy” a „hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu”.¹²² Toto téma bývá součástí nejčastěji 8. ročníku základních škol.

Struktura vyučovací hodiny nabízí mimo cíle, výukové metody a učební pomůcky, stručný harmonogram terénní výuky, která se odehrává ve městě Karviná. Následný komentář

---

¹²¹ RVP ZV, str. 67.

¹²² RVP ZV, str. 85.

a podklady pro vyučujícího dané výuky se nachází pod tímto shrnutím. V rámci příloh jsou poté přiloženy podklady pro žáky.¹²³

Terénní výuka – Křížem krážem Karvinou

<p><u>Tematický okruh-téma:</u></p> <p><i>Terénní geografická výuka, praxe a aplikace</i></p> <p><i>Učivo:</i> cvičení a pozorování v terénu místní krajiny, geografická exkurze</p>	<p><u>Ročník:</u> 8.třída</p> <p><u>Časová dotace:</u> 8 vyučovacích hodin (1+6+1)</p>
<p><u>Cíle vyučovací hodiny:</u></p> <p><i>Očekávané výstupy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu ▪ aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny ▪ posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla ▪ uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí ▪ vymezí a lokalizuje mstní oblast ▪ hodnotí na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál <p><i>Klíčové kompetence:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k řešení problémů ▪ kompetence komunikativní ▪ kompetence sociální a personální ▪ kompetence digitální 	
<p><u>Obsah:</u></p>	

¹²³ Viz příloha č. 19.

Učivo: místní region, mapa, průmysl – důlní těžba, vliv člověka na životní prostředí, ochrana životního prostředí, historický vývoj místního regionu

Pojmy: mapa, kartografie, souřadnice, místní region, důlní těžba – povrchová a podpovrchová, protipovodňová opatření, geomorfologická a geologická stavba

Výuková metoda:

- klasické – slovní – výklad, diskuze
- klasické – dovednostně praktické – vytváření dovednosti
- komplexní – skupinová práce, terénní výuka

Organizační forma výuky:

- terénní výuka
- hromadná (kolektivní)
- skupinová – práce ve dvojici

Učební pomůcky, didaktická technika: podklady pro tvorbu portfolia, plakáty zobrazující danou problematiku

Scénář terénní výuky

I. Úvod (organizace, opakování, zkoušení, motivace, seznámení s cílem hodiny)

- úvodní pozdrav a zápis do třídní knihy

II. Hlavní část (expozice, fixace, aplikace)

1.vyučovací hodina

- během první vyučovací hodiny, která se může odehrát i v jiný den, než samotná terénní výuka seznámíme žáky s průběhem celého dne, který bude následovat
- představíme žákům portfolio, které budou mít za úkol během terénní výuky vypracovat
- pomocí internetových zdrojů si vyplní první část portfolia – mapa města Karviná
- do mapy znázorní městské části v Karviné a doplní základní informace o městě
- následně se také zaměří na část portfolia, která se věnuje základní škole, kterou žáci navštěvují

- pokusíme se žáky dát dohromady myšlenkovou mapu s názvem Karviná-žáci přiřazují své myšlenky, které je napadnou, když se zamyslí nad městem, ve kterém žijí

2. – 7. vyučovací hodina

- samotný průběh terénní výuky
- hlavním cílem terénní výuky je představit žákům dané téma v praxi
- zobrazení místního regionu je pro toto téma velmi vhodné, jelikož se jedná o oblast, kterou žáci znají
- posloupnost navštívených míst je na vyučujícím, tento scénář představuje jednu z možností, jak by mohla terénní výuka probíhat a na jaké téma se žáci zaměří na určitých stanovištích
- během terénní výuky i žáci samostatně vyplňují portoflium, do kterého si již první vyučovací hodinu zaznamenali některé informace
- **kostel sv. Petra z Alkantary** – důsledky těžby, historie staré Karvinné, práce s geografickými přístroji
- **historické centrum města – Fryštát** – historie města, památky, kulturní vyžití pro občany
- **Lázně Darkov** – lázeňství, jodoborná solanka, geomorfologické procesy
- **řeka Olše** – protipovodňová opatření, reliéfní tvary
- **Karvinské moře** – důsledky těžby, změna prostředí, důlní těžba
- **Rájecký kopec** – jazyky, mezinárodní spolupráce, odlišné národnosti
- **Olšinské rybníky** – zkoumání a pozorování přírody
- **základní škola** – historie, školství, současnost, spolupráce a projekty

8. vyučovací hodina

- poslední hodina se odehrává v jiný den, než terénní výuka
- žáci si během hodiny doplní získané informace, vzájemně diskutujeme o proběhlé terénní výuce

- žáci se zaměří také na svou vlastní práci s portfoliem a celkový průběh exkurze a do svého portfolia napíší pár vět o tom, jak se jim pracovalo, co by označili za přínosné, zda by změnili nějaké věci či body terénní výuky, ...
- žáci absolvují test, který zhodnotí jejich získané znalosti

III. Závěr (zápis, zadání domácího úkolu, zhodnocení hodiny)

- na závěr zhodnotíme práci a přínos tohoto způsobu výuky
- každý žák napíše do portfolia, jak se mu pracovalo a zda by někdy chtěl absolvovat stejnou výuku někdy v budoucnu

Trasa a přesné znění informací, které během terénní výuky na jednotlivých místech Karviné zazní, jsou zcela na vyučujícím, který má tuto výuku na starost. Jako jedna z možností je právě cesta uvedená ve struktuře hodiny. V rámci příloh je poté připraveno portfolio pro žáky. Některé úkoly jsou již predepsány, ale je zde i prostor pro informace, které si chce žák zapsat či které vyučující bude požadovat.

Ve scénáři této terénní výuky byl také uveden test získaných znalostí, který může být dalším výstupem terénní výuky vedle vypracovaného portfolia, které si žáci vyplňují během představování míst v Karviné. Tento test slouží pro ověření získaných znalostí. Test je možné žákům představit v tištěné formě, která je uvedena níže, či v podobě google formuláře. V rámci příloh je fotografie náhledu, jak by takový test mohl vypadat v elektronické podobě.¹²⁴

---

¹²⁴ Viz příloha č. 20.

Test získaných znalostí-Terénní výuka Karviná

1. **Je Karviná statutární město?**
  - a) ano
  - b) ne
2. **Kdo je v čele zastupitelstva města?**
  - a) primátor Jan Wolf
  - b) starosta Tomáš Hanzel
  - c) starosta Jan Wolf
  - d) primátor Tomáš Hanzel
3. **Napiš název původního hornického města.**
4. **Na kolik městských částí je rozdělena Karviná?**
  - a) 8
  - b) 9
  - c) 7
  - d) 10
5. **Co si představíme pod pojmem „Darkovské zlato“?**
  - a) černé uhlí
  - b) jodobromová solanka
  - c) zlato
6. **O kolik metrů se propadl kostel svatého Petra z Alkantary?**
  - a) 15 m
  - b) 28 m
  - c) 37 m
  - d) 49 m
7. **Šikmý kostel, příběh inspirován zdejším okolím, napsala česká spisovatelka:**
  - a) Katka Ledecká
  - b) Karin Medvecká
  - c) Jana Medvecká
  - d) Karin Ledecká
8. **K ukončení těžby v dole Darkov došlo v únoru roku**
  - a) 2010
  - b) 2002
  - c) 2021
  - d) 2019
9. **Areál, kterého dolu je v současnosti využíván například pro trvale udržitelný festival?**
  - a) důl Gabriela
  - b) důl Darkov
  - c) důl ČSA
  - d) důl Barbora
10. **Počet obyvatel se v průběhu let v Karviné snižuje, nebo zvyšuje?**
  - a) zvyšuje
  - b) snižuje

11. Která památka se nachází na fotografii?

- a) kostel svatého Marka
- b) kostel svatého Petra z Alkantary
- c) kostel Povýšení svatého kříže
- d) kostel svatého Jana

ŘEŠENÍ

Test získaných znalostí-Terénní výuka Karviná

1. Je Karviná statutární město?
  - a) ano
  - b) ne
2. Kdo je v čele zastupitelstva města?
  - a) **primátor Jan Wolf**
  - b) starosta Tomáš Hanzel
  - c) starosta Jan Wolf
  - d) primátor Tomáš Hanzel
3. Napiš název původního hornického města.
Karvinná
4. Na kolik městských částí je rozdělena Karviná?
  - a) 8
  - b) **9**
  - c) 7
  - d) 10
5. Co si představíme pod pojmem „Darkovské zlato“?
  - a) černé uhlí
  - b) **jodobromová solanka**
  - c) zlato
6. O kolik metrů se propadl kostel svatého Petra z Alkantary?
  - a) 15 m
  - b) 28 m
  - c) **37 m**
  - d) 49 m
7. Šikmý kostel, příběh inspirován zdejšími okolím, napsala česká spisovatelka:
  - a) Katka Ledecká
  - b) Karin Medvecká
  - c) Jana Medvecká
  - d) **Karin Ledecká**
8. K ukončení těžby v dole Darkov došlo v únoru roku
  - a) 2010
  - b) 2002
  - c) **2021**
  - d) 2019
9. Areál, kterého dolu je v současnosti využíván například pro trvale udržitelný festival?
  - a) důl Gabriela
  - b) důl Darkov
  - c) důl ČSA
  - d) **důl Barbora**
10. Počet obyvatel se v průběhu let v Karviné snižuje, nebo zvyšuje?

a) zvyšuje

b) snižuje

11. Která památka se nachází na fotografii?

a) kostel svatého Marka

b) kostel svatého Petra z Alkantary

c) kostel Povýšení svatého kříže

d) kostel svatého Jana

5.3 Informatika

V roce 2021 proběhla revize RVP ZV jejichž změny jsou účinné od určité doby. Část změn je již od února 2021. „*Povinně musí školy přejít na nový RVP ZV ve všech ročnících od 1. září 2023 (1. stupeň ZŠ), respektive od 1. září 2024 (2. stupeň ZŠ).*”¹²⁵

V rámci výuky informatiky se žáci kromě jiných dovedností učí pracovat s textovými dokumenty nebo také vytvářet tabulky. Všechny tyto dovednosti by si žáci mohli vyzkoušet na vytváření například tabulky srovnání počtu žáků jednotlivých základních škol. Zároveň by měli za úkol tyto informace sami pomocí internetových zdrojů dohledat.

5.4 Výstava školství Karviná

Okresní archiv v Karviné představil v roce 2009 výstavu věnovanou historii školství v Karviné, která nesla název: „K tabuli prosím – z historie karvinského školství”. Expozice byla pro veřejnost instalována v období 10.09. 2009 - 16.07.2010 a navštívilo ji celkem 1379 návštěvníků.¹²⁶ Expozice představovala nejen karvinské školství z pohledu historie, ale byly zde zobrazeny také současné fotografie škol. Zapojeny byly nejen základní školy, ale i střední a Slezská univerzita v Opavě, která má v Karviné jednu ze svých fakult. Po konzultaci s ředitelem okresního archivu v Karviné, Pavlem Hruboňem, je níže představen návrh na obnovu a také rozšíření expozice.

V rámci výstavy by byly představeny nejen dokumenty a archiválie, které byly již součástí minulé expozice, ale také současný stav školství v Karviné. Mohly by se tak zapojit nejen základní školy, kterým tato práce věnuje pozornost, ale i střední školy a Slezská univerzita v Opavě. Každá škola by prezentovala své působení nejen z pohledu školního prostředí, ale také z pohledu například spolupráce, aktivit a zapojení v nejrůznějších projektech. Hlavním cílem této myšlenky je zapojení samotných studentů, kteří by tak měli možnost nahlédnout hlouběji nejen do historie a fungování školy, kterou navštěvují, ale také se zapojit do obohacení fungování města. Zkrátka seznámit své spoluobčany se školou, kterou navštěvují a třeba jim i připomenout vzpomínky, které oni sami se svým studiem v Karviné mají. Výstavu by bylo možné instalovat v prostorách karvinské výstavní síně Muzea Těšínska, jež se nachází v historické části města na náměstí.

¹²⁵ PEDAGOGICKÁ KOMORA: AKTUÁLNÍ TÉMA: Revize RVP ZV. *PEDAGOGICKÁ KOMORA* [online]. [10.11.2022]. Dostupné z: <https://www.pedagogicka-komora.cz/2021/02/aktualni-tema-revize-rvp-zv.html>

¹²⁶ SOKA Karviná: *Výstavy*. [online]. Copyright © 2021 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: <https://www.archives.cz/web/soka/karvina/vystavy/#k-tabuli--pros-m->

Každá škola, která by se rozhodla této akci zúčastnit, by měla za úkol připravit prezentaci své školy. Nešlo by o digitální formu prezentace, avšak prezentaci v rámci výroby jistého plakátu či jiné expozice, která by nabídla nahlédnutí do chodu dané školy. Mohlo by například být využito malířské plátno, lavice či obyčejný papír větších rozměrů. Jak již bylo zmíněno zobrazena by měla být především historie a chod školy, například tedy hlavní milníky v dějinách školy, významní pedagogičtí pracovníci, zaměření dané školy. V tomto případě by například Základní škola Borovského využila své rozšířené výuky cizích jazyků, Základní škola Dělnická svého sportovního zaměření či Základní škola s polským jazykem vyučovacím svou jedinečnost oproti ostatním základním školám v Karviné. Střední školy jsou v Karviné různorodé, a tak by o zajímavé informace nebyla nouze. Nahlédnout bychom mohli nejen do všeobecného středoškolského vzdělávání, které nabízí Gymnázium Karviná, ale i do vzdělávání zaměřeného na zdravotnictví, průmysl, ochranu osob a majetku, či další obory zabývající se technikou a službami. Nechybělo by ani zastoupení vysokoškolského vzdělávání. V Karviné se nachází Obchodně podnikatelská fakulta Slezské univerzity v Opavě.

Nechybělo by ani nahlédnutí do aktivit, kterých se školy účastní, například různé soutěže, projekty školní i mezinárodní, mimoškolní aktivity a další spolupráce, které škola navázala.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zpracovat a podat ucelené informace o základním školství v městské části Karviná-Ráj. Představeno bylo mimo jiné samotné město Karviná. Nejen z fyzickogeografického pohledu, ale i historického vývoje a náhled na současnost. Práce si kladla za cíl představit nejen základní školy, které se na tomto území nacházely v minulosti, ale také představit základní školy, které jsou v dnešních dnech součástí vzdělávacího systému České republiky. V neposlední řadě bylo záměrem předestřít možnost využití tohoto tématu ve výuce na 2. stupni základní školy. Návrhy byly vytvořeny ve formě přípravy na vyučovací hodinu. Některá z témat, určitý obsah a učivo byly představeny v podobě popisu tématu a možné struktury výuky s přiloženým pracovním listem v rámci příloh této diplomové práce. Stanovené cíle diplomové práce se dle mého názoru podařilo splnit a práce se pro mne stala především přínosem do budoucí praxe díky své možnosti využití ve výuce zeměpisu a výchově k občanství.

Diplomová práce je tvořena teoretickou a praktickou částí. Teoretická část obsahuje celkem čtyři kapitoly, které zachycují popis města Karviná, jeho historii a současnost. Dále informují o vývoji základního školství na území České republiky a vývoj základního školství v Karviné. V navazujících kapitolách se práce zaměřuje na základní školy, které existovaly v Karviné v minulosti a čtyři základní školy, které i v současnosti mohou žáci navštěvovat. Značná část informací v kapitole je zaměřena na události, které ovlivnily vývoj území města, a také památky či zajímavosti, které město nabízí. Všechny tyto informace lze následně využít v rámci terénní výuky, jež je představena v jedné z kapitol praktické části diplomové práce. Dosud existující základní školy byly popsány především z pohledu současnosti, jelikož se nejedná o školy s dlouhou historií. Všechny byly založeny až ve druhé polovině 20. století.

Pouze jedna ze základních škol má svou historii již ve Starém Ráji. Touto školou je Základní škola Školská. V minulosti se tato škola nacházela v jiné části Ráje a sdílela budovu zároveň s polskou školou, která je blíže popsána v kapitole o zaniklých školách na našem území. Ve vývoji těchto dvou základních škol se jisté informace v historických dokumentech rozcházejí, a tak historie obecně české školy je přiřazena k základní škole Školská a polská škola má svou kapitolu, která popisuje její vývoj. Rozdílné informace nebyly zásadního charakteru, tedy nerozcházel se například v datech, avšak při procházení dokumentů byl cítit určitý odlišný názor na situace, které během vývoje nastaly. Především tedy sdílení jedné budovy, následné přemístění polské školy a samozřejmě také návrat polské školy do původní budovy. Kronika české obecní školy tuto událost popisuje jako návrat žáků domů, avšak

v polských dokumentech se dočteme, že vztahy nebyly příliš dobré a polská škola se ještě nějakou dobu potýkala s problémem nevystěhování všech prostor budovy českou školou.

Praktická část diplomové práce se zaměřila na využití tématu základního školství a místního regionu ve výuce na 2. stupni základní školy. Toto téma bylo představeno primárně v rámci výuky zeměpisu a výchovy k občanství. V kapitole zaměřující se na výchovu k občanství je prostor věnován především základnímu školství, jelikož jedním učivem je právě téma Naše škola. Žáci se tak seznámí s chodem školy, kterou navštěvují, její historií a vývojem. Mají také možnost získat informace o způsobu zapojení žáka do chodu školy. Částečně se tomuto tématu věnuje také vyučovací hodina, která se zabývá tématem obecní samosprávy. Některé ze složek obecní samosprávy či prostor ve městě, jsou představeny v menším měřítku v rámci školy. Zeměpis nabízí náhled zejména na místní region. Většinu učiva, která se věnuje všeobecným zeměpisným poznatkům, lze přizpůsobit na návaznost pro místní region. Žáci tak mají možnost poznat některé všeobecné záležitosti v místě, které je jim známé. Jedná se například o orientaci v mapě či prostoru, zkoumání půdy a geologického podloží, nebo také změny životního prostředí způsobené vlivem činnosti člověka. Časově náročným způsobem, nejen na přípravu, ale také samotnou realizaci, je terénní výuka. Tato forma je také součástí kapitoly o využití tématu ve výuce zeměpisu. V rámci terénní výuky se žáci nezaměřují pouze na témata spojená se zeměpisem, ale mají možnost zapojit také své znalosti například z hodin českého jazyka, anglického jazyka, přírodopisu či dějepisu. Práce představuje nejen jeden z několika možných způsobů realizace této výuky, ale také v rámci příloh navrhla portfolio pro žáky, které do budoucna může sloužit jako přehled informací o městě, ve kterém žijí.

V návaznosti na téma této diplomové práce by mohl být výzkum soustředěn na další části města Karviná, jako jsou například Hranice či Mizerov. Městská část Karviná-Doly, která byla v minulosti známá pod názvem osada Solca, Karwin či Karvinná, je velmi dobře zpracována na webových stránkách zabývajících se starou Karvinnou a již v minulosti bylo vydáno několik publikací věnujících se tomuto tématu.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

DEMEK, Jaromír a Peter MACKOVČIN, ed. *Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny*. 1.vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2006. ISBN 80-860-6499-9.

DOHNAL, Miloš. *Karviná: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. Vyd. 1. Karviná: Městský národní výbor, 1968. 326 s.

DOMBROVSKÝ, Zdeněk. *Karvinsko a jeho šachty: historie i současnost, vzpomínky i fakta, vesele i vážně. sepsal a sestavil Zdeněk Dombrovský s kolektivem autorů*. Vyd. 1 . Ostrava : Klub přátel Hornického muzea OKD, 2004. 343 s.

GAŠIOR, Grzegorz, ed. *Slezská matice osvěty lidové a národnostní otázka na Těšínsku 1920-1938: výběrová edice dokumentů*. Český Těšín: Kongres Poláků v České republice, Dokumentační centrum, 2020. Bibliotheca Tessinensis. ISBN 978-80-87381-29-8.

GROBELNÝ, A. *Karvinské školy v 16. a 17. století*. In *Karviná-Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. Karviná: Městský národní výbor, 1968.

GRUZDIEN, Sylwia. *Pamatnik szkoly z napisami i rysunkami kolegow z polskiej szkoly podstawowej w Karivne Raji*. *ZWROT*. 2022, (04).

HAJZLEROVÁ, Irena, *Fryštát v archivních dokumentech: průvodce výstavou, Karviná: Státní okresní archiv Karviná, 1998*.

HAJZLEROVÁ, Irena, *Zaniklý svět: historie staré Karviné: průvodce výstavou*. 2. vyd., Karviná: Státní okresní archiv Karviná, 2002. 24 s., ISBN:80-86388-04-2.

KIJONKA, Edmund. *Karviná: město v kráse památek*. Karviná: Oddělení správy zámku a památkové péče OŠK Magistrátu města Karviné, 2005. ISBN 80-239-5483-0.

MATROSOVÁ, Veronika. *Rod Larisch-Mönnichů na Karvinsku*. Karviná: Státní okresní archiv, 1999. ISBN 80-86388-00-x.

PLAČEK, V. *Město Karviná za nacistické okupace*. In *Karviná-Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě města*. Karviná: Městský národní výbor, 1968.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

Státní okresní archiv Karviná, *Kronika 2. ZDŠ 1963–1983*.

Státní okresní archiv Karviná, *Kronika obecné školy 1945–1963*.

Studie o Těšínsku: Interní tisk. Český Těšín: Vl.ústav okresu Karviná, 1976. 624 s.

Základní škola a mateřská škola Prameny, *Almanach ZŠ a MŠ Prameny*, Karviná, 2015.

Základní škola Školská, *Almanach*, Karviná, 2005.

Základní škola U lesa, *Almanach ZŠ U lesa 1965–1995*, Karviná, 1995.

Internetové zdroje

[online] [cit. 08.11.2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ostrava/zpravy/hornicke-kapely-do-serialu-okd.A170324_2314649_ostrava-zpravy_woj

Důlní závod 1. *OKD* [online]. Copyright © 2012 OKD, a. s. [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: <https://www.okd.cz/cs/o-nas/kde-pusobi-okd/dul-karvina>

Důlní závod 2. *OKD* [online]. Copyright © 2012 OKD, a. s. [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: <https://www.okd.cz/cs/o-nas/kde-pusobi-okd/dul-darkov>

geoportal.gov.cz [online]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=Geology&keywordList=inspire>

Informace o městě, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2001 [cit. 03.02.2019]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/informace-o-meste>

Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2001 [cit. 13.09.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/sikmy-kostel-sv-petra-z-alkantary-rarita-v-celem-cesku>

Krajský úřad Moravskoslezského kraje. *Národnostní menšiny v Moravskoslezském kraji a jejich organizace* [online]. [23.11.2022] Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/kraj/narodnostni_mensiny/sbornik_pro-narodnostni-mensiny.pdf

Krajský úřad Moravskoslezského kraje. *Národnostní menšiny v Moravskoslezském kraji a jejich organizace* [online]. [23.11.2022] Dostupné z: https://www.msk.cz/assets/kraj/narodnostni_mensiny/sbornik_pro-narodnostni-mensiny.pdf

Lexikon tvarů reliéfu-elektronická učebnice. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. Copyright © 2010 [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/Smolova-2010/lexikon/antropogenni/tezebni/tezebni_halda.html

Lexikon tvarů reliéfu-elektronická učebnice. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. Copyright © 2010 [cit. 07.05.2022]. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/studium/e-ucebnice/Smolova-2010/lexikon/antropogenni/tezebni/hlubinny_dul.html

O lázních-Lázně Darkov. *Lázně Darkov* [online]. Copyright © Lázně Darkov, a.s. [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: <https://www.laznedarkov.cz/o-laznich>

O nás | [Www.dvuolsiny.cz](http://www.dvuolsiny.cz) | Moravskoslezský kraj. *Hotel Karvina* | [Www.dvuolsiny.cz](http://www.dvuolsiny.cz) / *Moravskoslezský kraj* [online]. [23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.dvuolsiny.cz/o-nas>

O PROJEKTU – Rezidence VISTA Karviná. *Rezidence VISTA Karviná – NOVÁ REZIDENCE V KARVINĚ* [online]. Copyright © 2016 Bendito Morava, s.r.o. [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <http://www.rezidencevista.cz/o-projektu/>

Partnerská města, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2001 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/partnerska-mesta>

PEDAGOGICKÁ KOMORA: AKTUÁLNÍ TÉMA: Revize RVP ZV. *PEDAGOGICKÁ KOMORA* [online]. [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <https://www.pedagogicka-komora.cz/2021/02/aktualni-tema-revize-rvp-zv.html>

Rada, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2016 [cit. 23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/rada>

Seznam měst v Česku podle počtu obyvatel-Wikiwand. *Wikiwand* [online]. [cit. 09.01.2022]. Dostupné z: http://www.wikiwand.com/cs/Seznam_m%C4%9Bst_v_%C4%8Cesku_podle_po%C4%8Dtu_obyvatel

SOkA Karviná: *Výstavy*. [online]. Copyright © 2021 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: <https://www.archives.cz/web/soka/karvina/vystavy/#k-tabuli--pros-m->

Šikmý kostel sv. Petra z Alkantary – rarita v celém Česku, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2016 [cit. 04.11.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/mesto-karvina/sikmy-kostel-sv-petra-z-alkantary-rarita-v-celem-cesku>

Těžba uhlí na Karvinsku zatím nekončí. I kvůli válce na Ukrajině-Karvinský a havířovský deník. *Karvinský a havířovský deník-informace, které jsou vám nejbliž* [online]. Copyright © [cit. 08.11.2022]. Dostupné z: https://karvinsky.denik.cz/zpravy_region/tezba-uhli-utlum-ostrava-okd-karvinsko-prodlouzeni-202204.html

Úvodní stránka | Alzheimer Home. *Úvodní stránka | Alzheimer Home* [online]. Copyright © [cit.23.09.2022]. Dostupné

z: https://www.alzheimerhome.cz/?gclid=CjwKCAiApvebBhAvEiwAe7mHSMgL2gk1INw9t93I6WF7HAJN2a4U-PaS-gmCMiIBh93iba_riJ2RjxoCiPEQAvD_BwE

Úvodní stránka | *Základní škola a Mateřská škola U Lesa, Karviná, příspěvková organizace* [online]. Copyright © [cit. 23.11.2022]. Dostupné

z: https://www.ulesakarvina.cz/userfiles/38/file/21-22/vyrocní_zprava_za_sk._rok_2020-2021_-_zacerneno.pdf

Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2020/2021. *borovskeho-zakladni skola* [online]. Copyright © [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/wp-content/uploads/2017/09/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2020-21.pdf>

Základní škola Borovského. *Almanach 2005-2015*. Karviná, 2015, Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/wp-content/uploads/2017/09/Almanach-2015-kone%C4%8Dn%C3%A1-verze-web.pdf>

Základní školy, Karviná – Seznamškol.cz. *Seznamškol.cz – Seznam mateřských a základních škol* [online]. Copyright © [cit. 23.11.2022]. Dostupné z: <https://www.seznamskol.cz/zakladni-skoly/moravskoslezsky-kraj/karvina/>

Zastupitelstvo, Oficiální stránky statutárního města Karviná. *Oficiální stránky statutárního města Karviná* [online]. Copyright © 2016 [cit. 23.10.2022]. Dostupné z: <https://www.karvina.cz/magistrat/zastupitelstvo>

Zde se také vzdělávaly polské děti. 150. výročí polské školy v Karviné-Ráji – *zwrot.cz. zwrot.cz – Miesięcznik Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Republice Czeskiej* [online]. Copyright © ZWROT [cit. 08.11.2022]. Dostupné z: <https://cs.zwrot.cz/2022/05/zde-se-take-vzdelavaly-polske-deti-150-vyroci-polske-skoly-v-karvine-raji/>

ZŠ Školská-výroční zpráva 2021-2022.pdf - Disk Google. *Základní škola Školská*. [online]. [11.11.2022]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1Qj3zxh4EpK0JOxDNKZc-nMeNfURhY7ev/view>

Webové stránky základních škol

Základní škola a mateřská škola Borovského, Dostupné z: <https://www.borovskeho.cz/>

Základní škola a mateřská škola Školská, Dostupné z: <https://www.zsskolska.eu/>

Základní škola a mateřská škola U lesa, Dostupné z: <https://www.ulesakarvina.cz/>

Základní škola Prameny, Dostupné z: <https://www.zs-prameny.cz/>

Seznam příloh

Příloha 1: Mapa polohy města Karviná v rámci České republiky

Příloha 2: Výřez města Karviná a blízkého okolí z topografické mapy

Příloha 3: Výřez města Karviná a blízkého okolí z geologické mapy

Příloha 4: Výřez města Karviná a blízkého okolí z geomorfologické mapy

Příloha 5: Halda

Příloha 6: Náskres hlubinného dolu

Příloha 7: Karvinské moře

Příloha 8: Mapa změn struktury města Karviná

Příloha 9: Zámek Fryštát

Příloha 10: kostel Povýšení svatého kříže

Příloha 11: Dvůr Olšiny

Příloha 12: Základní škola Borovského

Příloha 13: Základní škola U lesa

Příloha 14: Základní škola Školská

Příloha 15: Základní škola Prameny

Příloha 16: Vandalismus, pracovní list

Příloha 17: Obecní samospráva, podklady pro lapbook

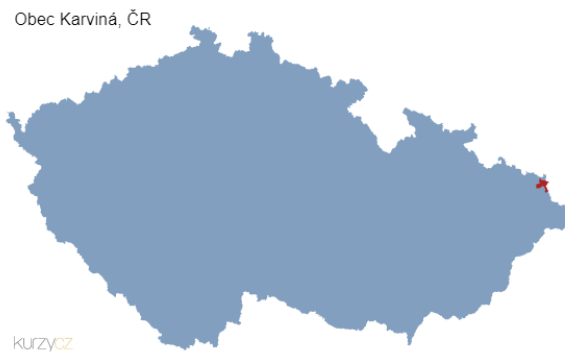
Příloha 18: Orientace v prostoru, pracovní list

Příloha 19: Portfolio Karviná

Příloha 20: Google formulář – test Karviná

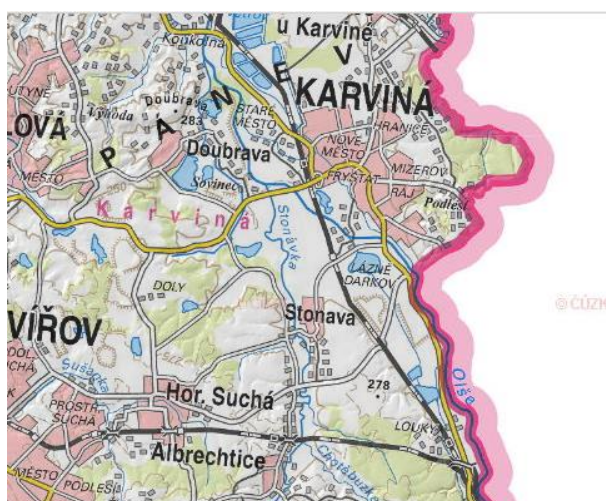
Přílohy

Příloha 1: Mapa polohy města Karviná v rámci České republiky

(www.kurzy.cz)

Příloha 2: Výřez města Karviná a blízkého okolí z topografické mapy

(www.geoportal.gov.cz)

Příloha 3: Výřez města Karviná a blízkého okolí z geologické mapy

(www.geoportal.gov.cz)

Příloha 4: Výřez města Karviná a blízkého okolí z geomorfologické mapy

(zdroj: Geologická mapa ČR, List 15-44, Karviná)

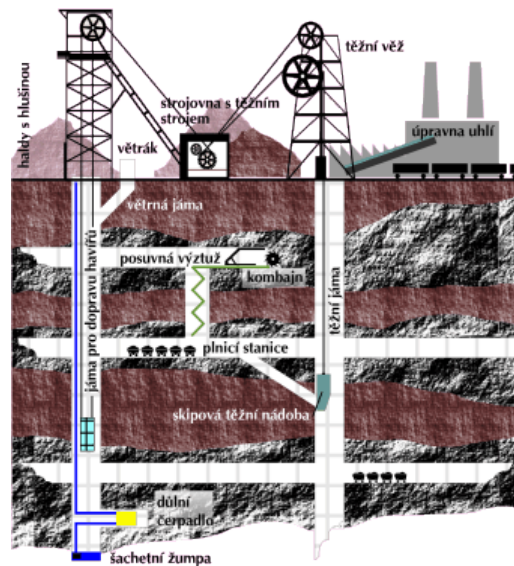
Příloha 5: Halda

(zdroj: archiv autorky)

Příloha 6: Nákres hlubinného dolu

(zdroj: www.cez.cz)

Příloha 7: Karvinské moře

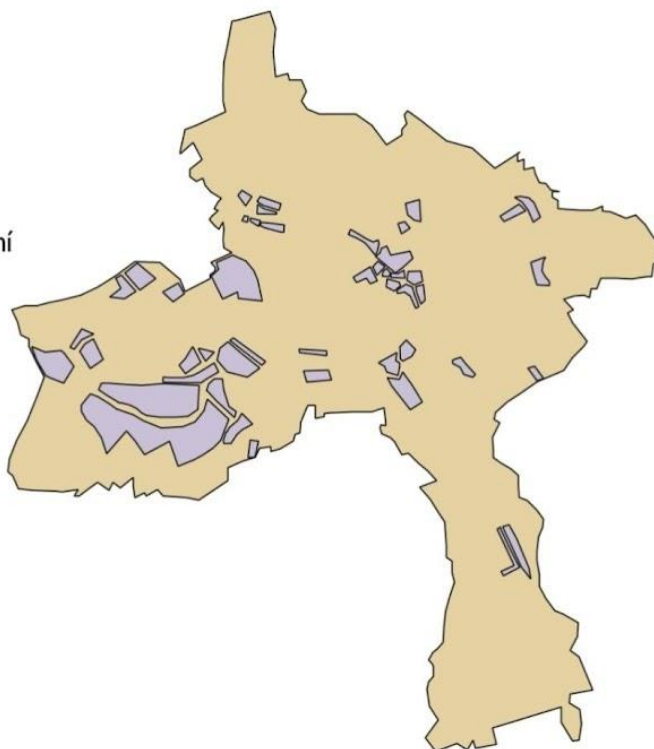
(zdroj: archiv autorky)

Příloha 8: Mapa změn struktury města Karviná

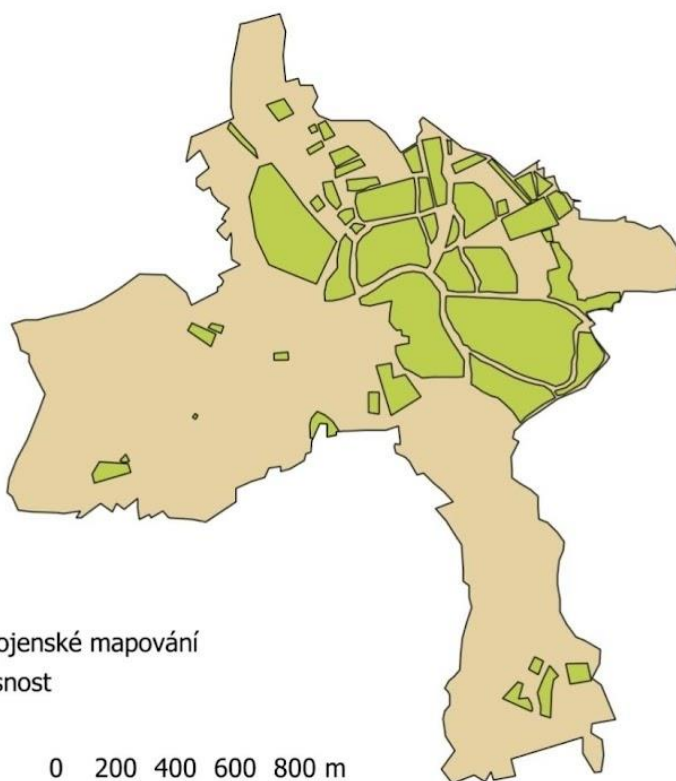
Mapa města Karviná

Vývoj města Karviná

III. Vojenské mapování
1869 - 1885

Současnost

- Zastavěná plocha - III. Vojenské mapování
- Zastavěná plocha - současnost
- Karviná

0 200 400 600 800 m

Lenka Kvičalová
2018

Příloha 9: Zámek Fryštát

(www.objevujpamatky.cz)

Příloha 10: kostel Povýšení svatého kříže

(www.cirkevniuritika.cz)

Příloha 11: Dvůr Olšiny

(www.dvur-olsiny.hotel.cz)

Příloha 12: Základní škola Borovského

(zdroj: archiv autorky)

Příloha 13: Základní škola U lesa

(zdroj: archiv autorky)

Příloha 14: Základní škola Školská

(zdroj: archiv autorky)

Příloha 15: Základní škola Prameny

(zdroj: archiv autorky)

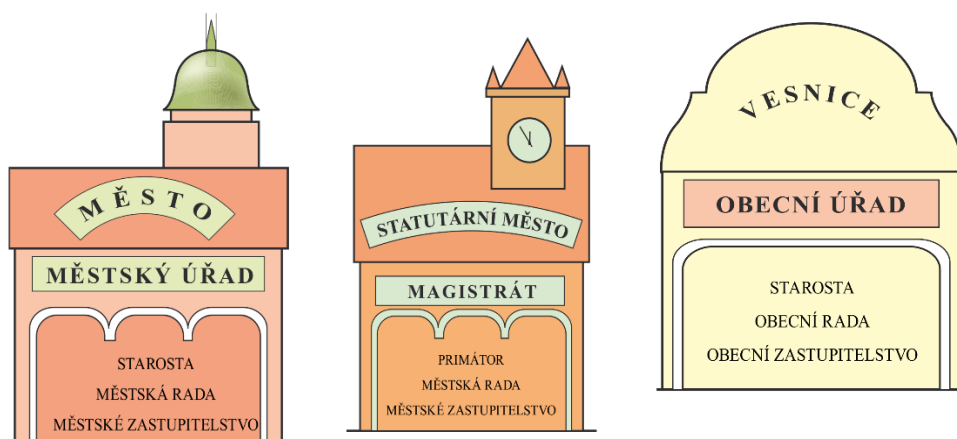
Příloha 17: Obecní samospráva, podklady pro lapbook

(zdroj: karvinsky.denik.cz)

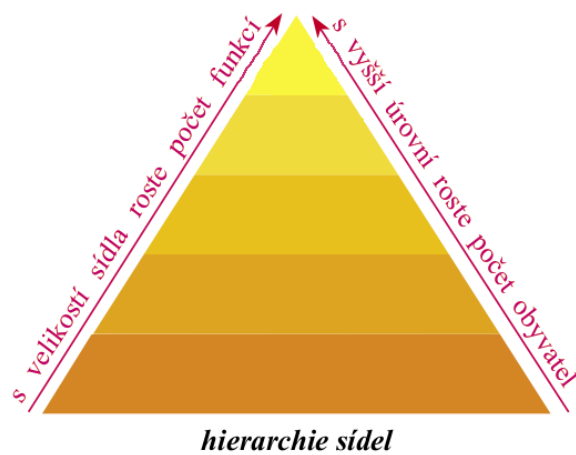
(zdroj: karvina.cz)

(zdroj: NNS)

(zdroj: archiv autorky)

(zdroj: NNS)

TERÉNNÍ VÝUKA

topografické značky a mapy, geografické přístroje

TÝM:

ČLENOVÉ:

1. Pomocí teploměru urči teplotu v místnosti a následně také venku. Je potřeba si říct, zda mi ji teploměr ukáže hned, nebo musíme chvíli počkat.
  - a) vnitřní teplota
  - b) venkovní teplota
2. Díky tomuto teploměru jsem také schopni určit vlhkost vzduchu, která se udává v %. Jaká je tedy vlhkost v místnosti a jaká venku?
  - a) vlhkost vzduchu v místnosti
  - b) vlhkost vzduchu venku
3. Pomocí šňůry, která měří přesně 1 m vyměř, jak široká a dlouhá je učebna. Tyto rozměry zanes do půdorysu místnosti. Zaokrouhlujeme na 0,5 m.

- a) Do půdorysu učebny zakresli přibližnou pozici tabule a první řady lavic.
- b) Opět pomocí šňůry změř vzdálenost tabule od prvních lavic a zanes tuto vzdálenost do nákresu.
- c) Pomocí kompasu urči, kam směřuje sever v učebně. Zakresli do půdorysu. Postačí napsat, kudy přibližně směřuje.
- d) Navrhni, jakou značku v legendě by mohla mít škola.

e) Nakresli mapovou značku pro:

kostel

silnici

parkoviště

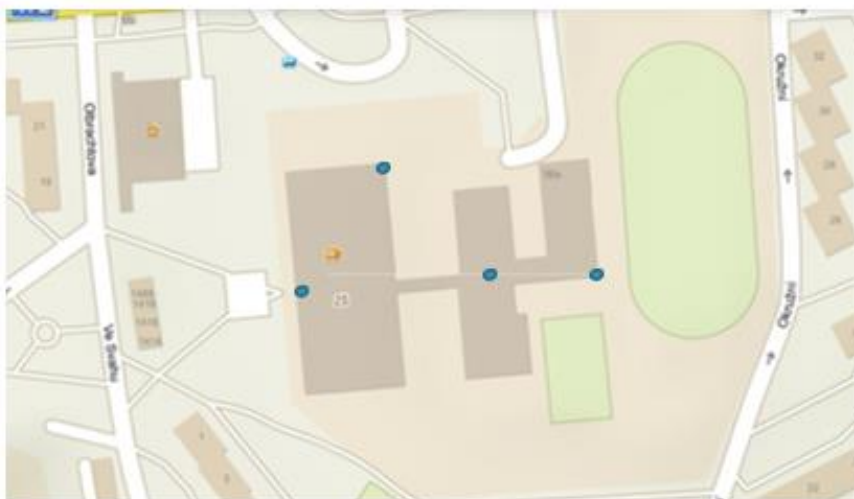
hrad

informační centrum

kóta

f) Jaký je rozdíl mezi politickou a fyzickou mapou?

4. Pomocí aplikace urči souřadnice míst zobrazených na mapě.

a)

b)

c)

d)

e) do mapy zaznač světové strany

5. Pomocí dostupných pomůcek urči dnešní předpověď počasí. Zaměř se především na směr větru, srážky a oblačnost.

a) směr větru:

b) srážky:

c) oblačnost:

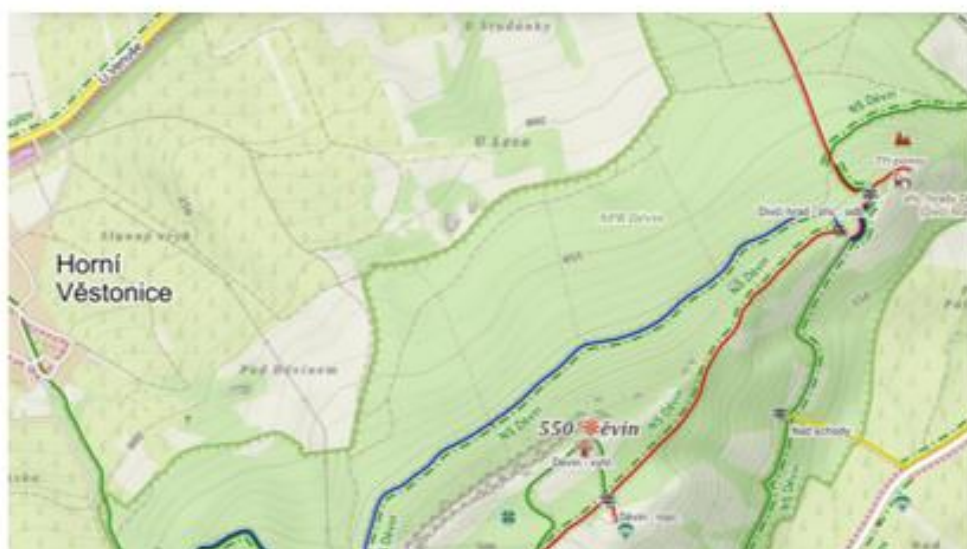

6. Pomocí aplikace urči nadmořskou výšku jednotlivých pater školy a porovnej je

- a) přízemí
- b) 1. patro
- c) 2. patro

7. Pomocí mapy odpověz na následující otázky:

- a) Jak označujeme linie, které spojují místa se stejnou nadmořskou výškou?
- b) Jakou nadmořskou výšku má nejvyšší místo na výřezu mapy?
- c) Na výřezu mapy je vidět název jedné obce. Dle tvého odhadu se nacházíme, v jaké části Česka?
- d) Jakou mapovou značku vidíme na výřezu mapy?
- e) Pokus se na linie doplnit jejich nadmořskou výšku. U jedné vidíme číslo 300 a nad ní 350. Podle počtu linií mezi nimi a rozdílů těchto dvou hodnot se pokus určit nadmořskou výšku ostatních.

KARVINÁ

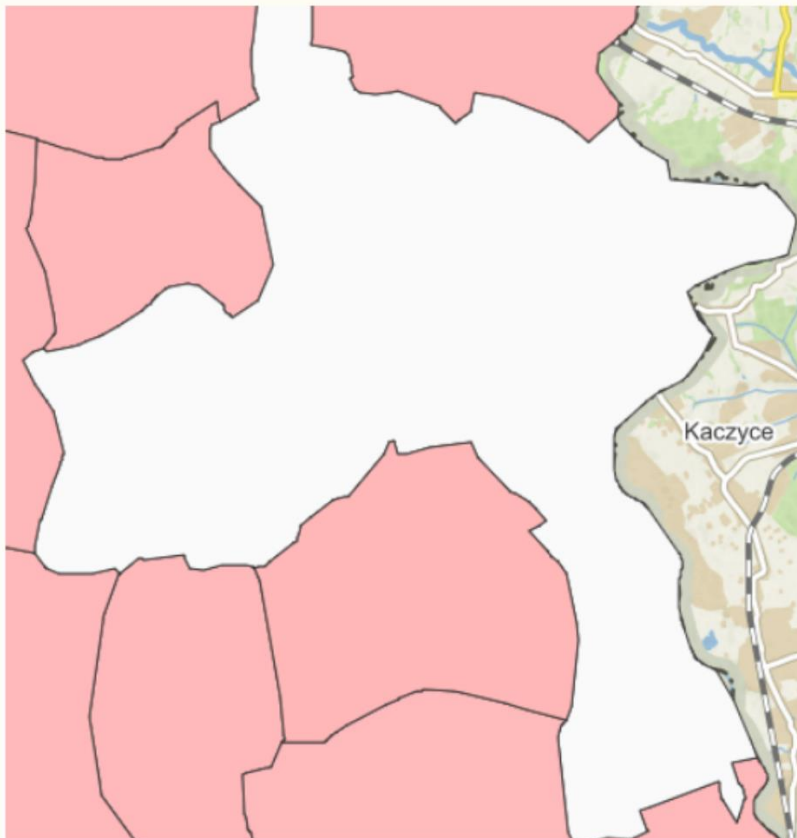
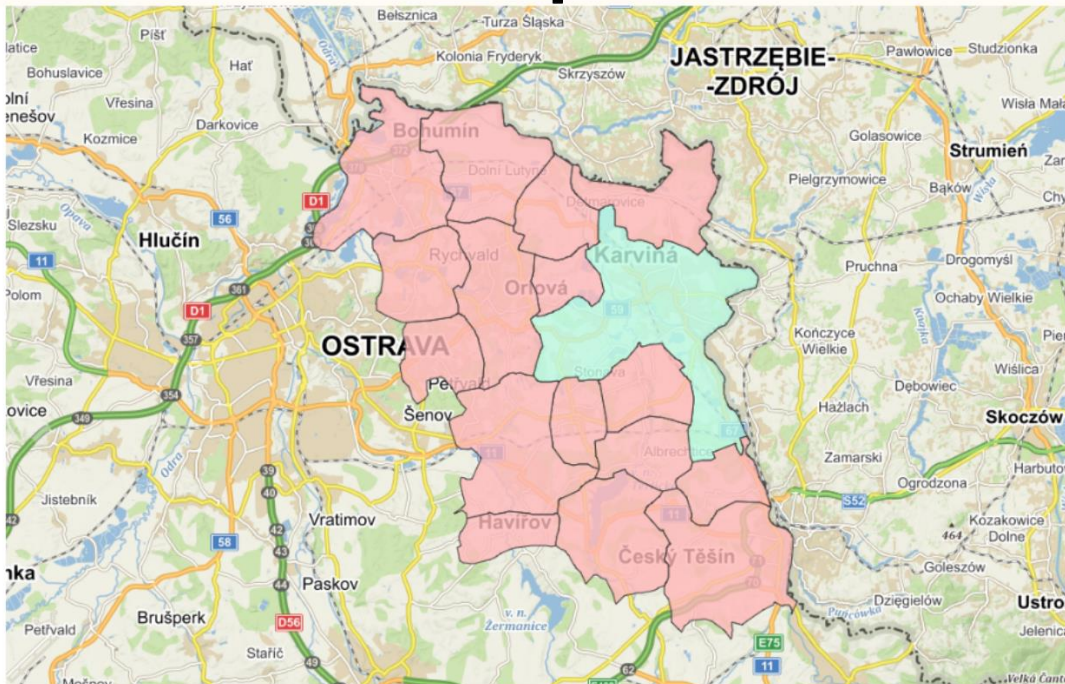
PORTFOLIO

Vypracoval:

DNE:

TERÉNNÍ VÝUKA - MÍSTNÍ REGION

Mapa města Karviná

Zznač do mapy
přibližnou polohu
jednotlivých
městských částí
města Karviná.

Základní informace

Pomocí dostupný zdrojů zjisti tyto informace:

kraj:

počet obyvatel:

primátor města:

národnostní složení:

Karvinou protéká řeka:

počet částí města:

první písemná zmínka:

spojení místních částí do dnešní podoby města:

Jaký byl počet obyvatel Karviné v roce 2001? O kolik procent je to méně či více?

kostel sv. Petra z Alkantary

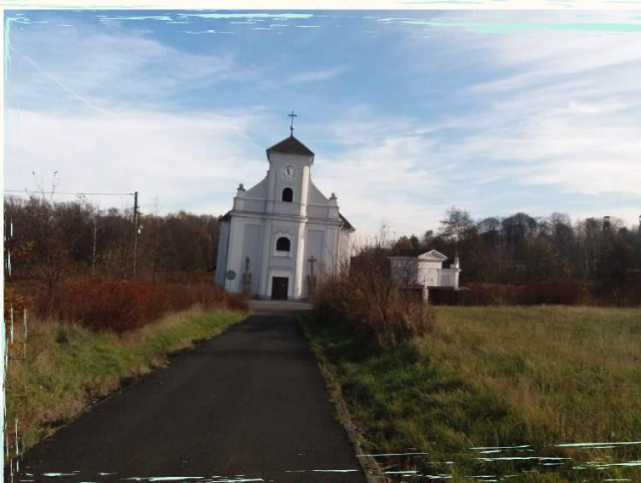

obce na území města v minulosti:

původní název města, jenž je dnes označován jako Karviná - Doly:

významný rod na Karvinsku:

kdy začala těžba uhlí na našem území:

kostel sv. Petra z Alkantary

Pomocí GPS navigace, map či jiných aplikací ve svém telefonu se pokus zjistit nadmořskou výšku tohoto místa, urči teplotu vzduchu a zapiš zeměpisné souřadnice kostela.

historie
důsledky těžby

kostel sv. Petra z Alkantary

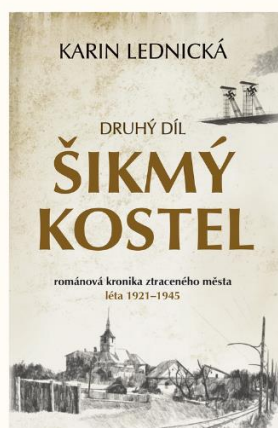
název publikace:

autor:

rok vydání:

žánr:

Jak dílo souvisí s našim městem? Četl jsi již tyto knihy?

Fryštát - kostel, zámek,...

Kulturní vyžití ve městě Karviná

Zamysli se nad všemi objekty v Karviné, které nabízejí volnočasové využití.

historie

kultura

Lázně Darkov

Souvisí Lázně Darkov s
rehabilitačním sanatoriem v
Karviné - Hranicích?

Co je to jodobromvá solanka?

Co je to bludý balvan? Kde se
nachází v Karviné a díky jakému
geomorfologickému procesu je
na našem území?

lázeňství
geomorfologie

řeka Olše

Kdy proběhly ničivé povodně v Karviné?

Jak se jmenuje most přes řeku Olši
poblíž Lázní Darkov?

**Jaké tvary můžeme najít na řece Olši?
Pokus se odlišit ty vytvořené přírodou
a ty, které vytvořil člověk.**

**Co jsou to protipovodňová opatření?
Jaké najdeme na řece Olši?**

 vodstvo
protipovodňová
opatření

Karvinské moře

Zakroužkuj správnou odpověď

Tzv. Karvinské moře vzniklo díky těžbě hnědého uhlí/ černého uhlí. Vzniklo vlivem důlní činnosti, kdy klesající poddolovaná zemina vytlačila spodní vodu. V pozadí je vidět důl Darkov/ ČSM. Označení moře získala tato vodní plocha především díky jodobromové solanky/ dosypání soli.

**Jak bychom mohly dle tvého názoru
dále zvelebit toto místo? Jaké by
mohlo mít další využití?**

 důsledky těžby

Karvinské moře

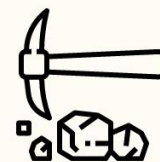

Jak a proč se změnilo prostředí městské části Karviná - Darkov?

důsledky těžby
poddolované území

důlní těžba

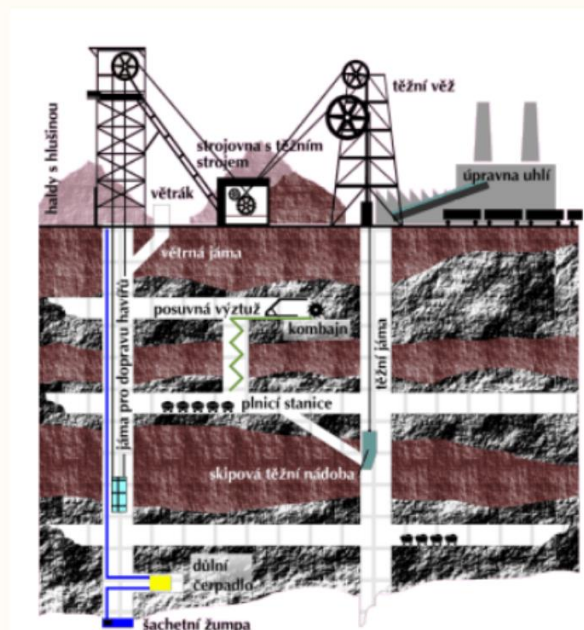
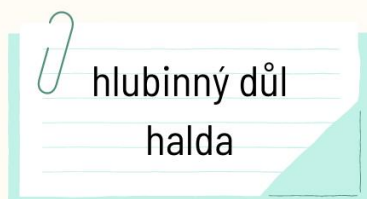
_____ je materiál, který je vytěžen během hlubinné těžby jako nezužitkovatelný materiál, jenž se většinou ukládá poblíž těžební oblasti v podobě_____

geomorfologický systém:
provincie:
celek:

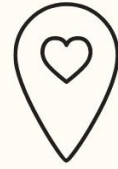
Jaké hlubinné doly se nachází v okolí Karviné?

Které jsou v současnosti stále činné?

Rájecký kopec

Nejvyšší bod v Karviné

Rájecký kopec je s nadmořskou výškou _____ m n. m. nejvyšším místem v Karviné. Nachází se nedaleko hranic s Polskem. Z tohoto místa je krásný pohled nejen na důlní oblast, ale také nedaleké Beskydy.

Pokus se spojit slova v různých jazycích k sobě.

čeština	polština	po naszymu	slovenština	angličtina
papuče	parasol	bachratý	zemiakov	lots of
pavouk	gruby	pajónk	veľa	fat
deštník	pajak	kobzol	papuče	spider
tlustý	wiele	parazol	pavúk	potatoe
brambor	kapcie	hafo	dáždnik	umbrella
hodně	ziemniak	pantofel	tučný	slippers

jazyky
po naszymu

Tu se muví po našymu a eši se ti to něpodobo,
tak možeš išť. Niedřyštej! Ty přerune!

Olšiny

Zkoumání přírody

S jakými netradičními jmény rybníků se setkáváme v této oblasti?

Druhy půd

Srovnej vlastnosti půdy z připravených vzorků z oblasti rybníku, lesa a louky.

vzorek č.	hmat pocity	tvárnost	umazání ruky	druh půdy
1				
2				
3				

Secchiho deska

Jaká je přibližná průhlednost rybníků v části města Olšiny?

moje základní škola

Základní škola:

založení školy:

počet žáků školy:

počet pedagogických
pracovníků:

cizí jazyky:

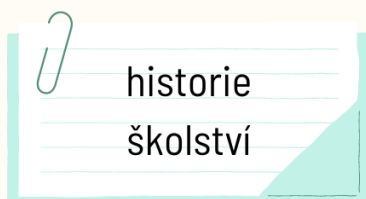
ředitel školy:

S jakými organizacemi škola spolupracuje?

Do jakých projektů je škola zapojena?

Jaké mimoškolní aktivity škola nabízí?

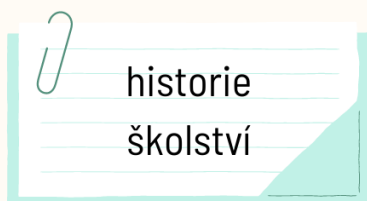
moje základní škola

Existují nějaké dokumenty o fungování školy v minulosti?

Najdete v těchto dokumentech i jméno nějakého současného učitele?

Jaké další základní školy se nacházejí ve stejné městské části, jako ta naše? V kterém roce byly založeny?

mapa navštívených míst

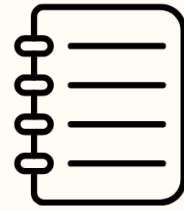

Zaznač navštívená místa do mapy pomocí vytvořené značky. Do seznamu uveď název místa a značku.

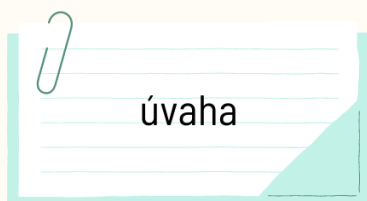
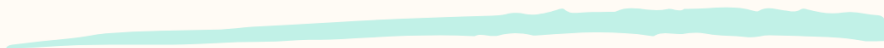

prostor pro moje poznámky

historie
důsledky těžby

Jak se mi pracovalo?

Příloha 20: Google formulář – test Karviná

Je Karviná statutární město? * 1 bod

ano

ne

V čele zastupitelstva města je * 1 bod

starosta Jan Wolf

primátor Tomáš Hanzel

starosta Tomáš Hanzel

primátor Jan Wolf

Napiš název původního hornického města. * 1 bod

Vaše odpověď _____

Šikmý kostel, příběh inspirován zdejšími okolím, napsala česká spisovatelka: * 1 bod

Katka Ledecká

Karin Medecká

Jana Medecká

Karin Ledecká

K ukončení těžby v dole Darkov došlo v únoru roku * 1 bod

2010

2002

2021

2019

Anotace

Jméno a Příjmení:	Lenka Kvičalová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Dějiny základního školství v městské části Karviná-Ráj a využití tématu ve výuce na 2.stupni základních škol
Název v angličtině:	The history of primary education in Karviná-Ráj district and the use of this topic in teaching proces at the 2nd level of primary school
Anotace práce:	Diplomová práce udává ucelený pohled na dějiny školství v městské části Karviná-Ráj. V rámci historie se zaměřuje především na již zaniklé školy. Školy, které stále existují jsou popsány zejména z pohledu současnosti, jelikož byly založeny až v druhé polovině 20.století. Praktická část diplomové práce je zaměřena na využití tématu ve výuce na 2. stupni základních škol.
Klíčová slova:	dějiny školství, historie města Karviná, terénní výuka
Anotace v angličtině:	The diploma thesis provides a comprehensive view of the history of education in the Karviná-Ráj district. Within the framework of history, it focuses mainly on already defunct schools. The schools that still exist are described mainly from the point of view of the present, as they were founded only in the second half of the 20th century. The practical part of the thesis is focused on

	the use of the topic in teaching at the 2nd grade of primary schools.
Klíčová slova v angličtině:	history of school, city Karviná, fieldwork
Přílohy vázané v práci:	obrázkové, pracovní listy, Portfolio
Rozsah práce:	125 stran
Jazyk práce:	Český jazyk